

సంపుటి : 72 సంచిక : 51 పుటలు : 52

జాగృతి

కవి 5121 - శ్రీ శార్వరి అధిక ఆశ్వయుజ బహుళ తదియ

వెల : ₹15/-

05-11 అక్టోబర్ 2020

గానానికి..
కాలానికి..
సెలవు!

రైతుకు మేలు చేసినా రాజకీయమేనా? 16లో..

జాగృతి చందాను చెల్లించడానికి పక్కనున్న క్యూఆర్.కోడ్ను మీ మొబైల్ తో స్కాన్ చేయండి. లేదా <http://payit.cc/14814> అని బ్రౌజర్ లో టైప్ చేయండి.

72 ఏళ్లుగా వెలువడుతున్న జాతీయ తెలుగు వారపత్రిక

MAHAVEER GROUP OF INSTITUTIONS

(AN ISO 9001-2008 CERTIFIED INSTITUTION)

Estd : 2001

Courses Offered :

B.Tech

ECE | EEE | CSE | IT | MECH. | CIVIL | AERO

PG

M.Tech

DE & CS | VLSI | PE & ES | CSE | SE | AMS

MBA

Counseling Code : MHVR

MAHAVEER

INSTITUTE OF SCIENCE & TECHNOLOGY

(Approved by AICTE, Affiliated to JNTUH, Hyderabad.)

Email: mist.admissions@gmail.com | website : mist.ac.in

Estd : 2009

Courses Offered :

Polytechnic

DECE | DEEE | DCME | DME | DCE

Counseling Code : MHVR

MAHAVEER

Institute of Science & Technology Polytechnic (2nd Shift)

(Approved by AICTE, Affiliated to SBTET Hyderabad.)

Email: mist.admissions@gmail.com | website : mist.ac.in

Estd : 2010

Courses Offered :

B.Tech

ECE | EEE | CSE | MECH.

Counseling Code : AARM

AAR MAHAVEER ENGINEERING COLLEGE

(Approved by AICTE, Affiliated to JNTUH, Hyderabad.)

Email: aarm.admissions@gmail.com | website : aarm.ac.in

Estd : 2014

Courses Offered :

B.Com

Computers & General

B.Sc

MSCs

MAHAVEER DEGREE COLLEGE

For Arts, Commerce & Science

(Approved by Telangana Govt. - Affiliated to Osmania University)

Email: mdc.admissions@gmail.com | website : mahaveerdegreecollege.com

Sponsored by **MAHAVEER EDUCATIONAL SOCIETY**

FOR NRI / MANAGEMENT SEATS

Ph: 040-29880079, 29880086, 29880089, 29880081, 29880087

Cell : 9542001907, 9849944411

Vyasapuri, Bandlaguda, Post : Keshavgiri, Hyderabad - 500 005.

జాగృతి చందా రెన్యూవల్ చేసుకునేవారికి

ప్రత్యేక తగ్గింపు

కరోనా కారణంగా చందా రెన్యూవల్ చేసుకొనేవారికి పత్యేక సౌకర్యం

1 సం॥ చందా రెన్యూవల్ చేసుకునే వారికి రూ.100/- (రూ. 650/-లకు బదులుగా రూ. 550/-లు),
5 సం॥ చందా రెన్యూవల్ చేసుకునేవారికి రూ.200/- (రూ.3000/-లకు బదులు రూ.2800/-లు) తగ్గింపు కలదు.
రెన్యూవల్ చేయునప్పుడు పాత మొబైల్ నెంబర్ తో పాటు చందా కోడ్ ను కూడా తప్పక రాయాలి.

1 సం॥ చందా రెన్యూవల్ రూ.550/-

కోసం పక్కనున్న క్యూఆర్ కోడ్ లేదా

<http://payit.cc/S8242> లింక్ ని ఉపయోగించండి

5 సం॥ చందా రెన్యూవల్ రూ.2800/-

కోసం పక్కనున్న క్యూఆర్ కోడ్ లేదా

<http://payit.cc/S8309> లింక్ ని ఉపయోగించండి

ఈ అవకాశం 2021 మార్చి ఆఖరి వరకు మాత్రమే.

కొత్తగా 1 సం. చందా కట్టేవారికి రూ. 650/-,

5 సం.ల చందా కట్టేవారికి రూ. 3000/- లు మాత్రమే.

1 సం. చందా రూ. 650/-

<http://payit.cc/S14814>

మీ చందాను చెల్లించడానికి పక్కనున్న క్యూఆర్ కోడ్ లేదా వాటి క్రింది లింక్ లను ఉపయోగించండి.

5 సం.ల చందా రూ. 3000/-

<http://payit.cc/S14813>

వివరాలకు : 040-27561453, 9959997013

పూర్తి వివరాలు
4వ పేజీలో..

స్వర్ణీయ ఎం.డి.వై. రామమూర్తి స్మారక నవలల పోటీ

స్వర్ణీయ ఎం.డి.వై. రామమూర్తి స్మారకార్థం నిర్వహిస్తున్న
'నవలల పోటీ- 2020'ని ప్రకటిస్తూ జాగృతి జాతీయ వారపత్రిక
రచయితలకు ఆహ్వానం పలుకుతున్నది.

**ప్రథమ బహుమతి
రూ. 25,000**

**ద్వితీయ బహుమతి
రూ. 20,000**

సూచనలు :

- నవల 125-150 (ఎ4, 15 పాయింట్) పేజీలకు మించరాదు.
- ఒక రచయిత ఒక్క నవల మాత్రమే పంపించాలి.
- సాధ్యమైనంతవరకు డీటీపీ చేయించిన నవలలు పంపితే మంచిది.
- ఇతివృత్తం భారతీయ జీవన విధానానికి, విలువలకు అద్దం పట్టేదిగా ఉండాలి.
- నవల మీద రచయిత పేరు ఉండరాదు. హామీపత్రంలో మాత్రమే పేర్కొనాలి.
- తుది నిర్ణయం జాగృతి సంపాదకమండలిదే. దీని మీద ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలకు తావు లేదు.
- నవలలు పంపవలసిన చిరునామా : 3-4-228/4/1, కాచిగూడ, హైదరాబాద్- 500027.

నవలలు మాకు చేరవలసిన ఆఖరి తేదీ : 16 నవంబర్, 2020

Printed & Published by **Nagol Sreenivas Reddy** on behalf of **Jagriti Prakashan Trust** and printed at Kala Jyothi Process Ltd, 1-1-60/5, Musheerabad, RTC 'X' Road, Hyderabad-500 020. And published at Jagriti Bhavan, 3-4-228/4/1, Lingampalli, Kachiguda, Hyderabad -500 027.

Editor : Dr. Goparaju Narayana Rao.

సంపాదక మండలితో సంప్రదింపుల కోసం

(ఉ॥ 11 నుండి సా॥ 6 గంటల మధ్య)

కె. దుర్గారెడ్డి	అసోసియేట్ ఎడిటర్	9959310103
కె. హరీష్	సబ్ ఎడిటర్	9959991304
డీఆర్ఎస్ సరేంద్ర	సబ్ ఎడిటర్	9441433188

డిజైనర్లు : సిహెచ్. కుమార్, జి. తుకారాం

జాగృతి చందా - సూచనలు

5 సం॥ల చందా రూ.3000, సంవత్సర చందా రూ.650, విడి ప్రతి రూ. 15

- ◆ అద్రసులో పేరు, ఇంటి నెం., గ్రామం, మండలం, జిల్లా, పిన్కోడ్, మొదలై నెం. సమగ్రంగా ఉండాలి. లేకుంటే కంప్యూటర్ ఆమోదించదు.
- ◆ తాత్కాలిక రసీదు చేరిన 15 రోజుల తర్వాత చందా నెం., ప్రారంభ తేది వివరాలు మీకు ఎన్.ఎం.ఎస్. చేస్తాము. ఆ వెంటనే సంచిత కూడా అందుతుంది. మీరు చందా నెం. నోట్ చేసుకోవాలి.
- ◆ పత్రిక అందకపోతే వెంటనే సంప్రదించగలరు. చిరునామా మారితే కార్యాలయానికి విధిగా తెలపండి.

చందా కట్టించే వారికి సూచనలు :

- ◆ చందాలు వసూలు చేసే పంపేవారు తమ పూర్తిపేరు, సెల్ నెం. రాయాలి.
- ◆ రశీదుపై చందాదారుని పూర్తి చిరునామా, పిన్కోడ్, సెల్ నెం., ఈమెయిల్ ఉండాలి. వివరాలు jagritiweeklysub@gmail.comకు మెయిల్ చేయాలి.
- ◆ బ్యాంకు ఖాతాలో నగదు వేసేవారు చార్జీల కింద మరో రూ.50 పంపాలి. ఆన్లైన్/చెక్ ద్వారా చెల్లిస్తే చార్జీలు ఉండవు. డబ్బు పంపాక 040-27561453, 9959997013 నంబర్లకు తెలియజేయాలి.
- ◆ మరిన్ని వివరాలకు చందాపుస్తకంలో మొదటి రసీదు వెనుక చూడగలరు.

చందా పంపవలసిన చిరునామా :

- ◆ 3-4-228/4/1, కాచిగూడ, హైదరాబాద్-500 027.

జాగృతి బ్యాంకు ఖాతా వివరాలు :

- ◆ A/c Name & No. Jagriti Prakashan Trust, 62170399960, SBI, Isamia Bazar Branch, IFSC : SBIN0005895, PAN : AAATJ3829L
- ◆ చెక్కు డిడిపై Jagriti Prakashan Trust అని ఆంగ్లంలో రాయాలి.

మార్కెటింగ్, సర్క్యులేషన్, వ్యాపార ప్రకటనల వివరాల కోసం

(ఉ॥ 11 నుండి సా॥ 6 గంటల మధ్య)

బి. నాగరాజు సర్క్యులేషన్ మేనేజర్ 040-27561453/9959997013

అమృతం తాగినందున దేవతలు నిత్య యవ్వనులు, అమరులు అయ్యారట. గానామ్మతం తనివి తీరా తాగి, కోట్లాది జనులకు దాన్ని పంచిన యస్సీ బాలసుబ్రహ్మణ్యానికి దేవతల కన్నా ఎక్కువ ఫలితం దక్కడం న్యాయం! అందుకే గాయకుడుగా ఆయన అమరుడయ్యాడు. బాలు అనే ముద్దు పేరుతో నిత్య బాలుడు అయ్యాడు. అలా ఆయన అమరుడు, సదా పసివాడు. ఓ తెలుగు టీవీ చానల్ నిర్వహించిన పాటల పోటీ కార్యక్రమాలను చూసే ప్రేక్షకులకు ఆయన పసితనం ఎరుకే. పాదాభివందనంతో పెద్దలను గౌరవించే ఈ లబ్ధ ప్రతిష్ఠాడు ఔత్సాహిక కళాకారులైన గాయనీ గాయకులను సరిదిద్దడానికి ఏమాత్రం సంకోచించక పోవడం ఆయనలోని పసితనాన్ని పట్టి చూపుతుంది. ఆయనకు అమరత్వం ఆషామాషీగా ప్రాప్తించ లేదు. మిట్టపల్లాలతో సుదీర్ఘ ప్రయాణమే సాగింది. తెలుగు వాడు హిందీలో ఏం పాడతాడు, జనం మెచ్చు అని సందేహించిన వారు చూస్తుండగానే హిందీవారితో జేజేలు కొట్టించుకుని శభాష్ అనిపించుకున్నారు. శాస్త్రియ సంగీతం రాకుండా శంకరాభరణం పాటలా అన్న వారితో ఔరా అనిపించుకున్నారు. మేఘగర్జన లాంటి గంభీర స్వరం కలిగిన యన్టీఆర్కు బాలు గొంతు చాలదని సందేహించిన వారు 'పుణ్యభూమి నాదేశం నమో నమామి' పాట విని బాలు ప్రతిభ అనితర సాధ్యం అన్నారు.

1946 జూన్ 4న బాలు జన్మించారు. శ్రీపతి పండితారాధ్యుల సాంబమూర్తి, శకుంతలమ్మ ఆయన తల్లిదండ్రులు. ఆయన జననం తమిళనాట జరిగినా బాల్యం, ప్రాథమిక విద్యనుండి కళాశాల విద్యవరకు తెలుగునాటే జరిగాయి. సినీ గాయకుడిగా ఆయన 16 భాషల్లో 40 వేల పాటలు పాడారు. ఇతర గాయకులు తెలుగులో పాడినప్పుడు యాన వల్ల పర భాషీయులని తెలిసి పోవడం కద్దు. తెలుగు ఉచ్చారణ, పలుకుబడి ఇతరులకు కష్టం కానీ తెలుగు

శాలివాహన 1941 శ్రీ శార్వరి లభిక ఆశ్వయుజ బహుళ తదియ

లోపలి పేజీలలో...

ముఖపత్ర కథనం

గానానికి..

కాలానికి... సెలవు!

6లో

16లో

రాజకీయ సేద్యం

రైతుకు మేలు చేసినా

రాజకీయమేనా?

ధారావాహిక నవల

అంబారి - 18

- ఆకెళ్ల శివప్రసాద్

26లో

జాగృతి

సంపాదక్రియం

మాతృభాషగా కలిగిన వారు ఏభాషనైనా ఆ భాషీయులతో సరిసమానంగా ఏమాత్రం తేడా లేకుండా పలక గలరని మహానటి సావిత్రి చెప్పిన మాటను బాలు తన పాటలతో నిరూపించారు. అన్ని భాషల వారితో బాలు తమస్వంత వాడే అనిపించుకున్నారు. అందుకే బాలు పాటలు పలు భాషల్లో హిట్టయ్యాయి. అవార్డులు అందుకున్నాయి. కశ్మీరు నుండి కన్యాకుమారి వరకు అన్ని భాషల వారి అభిమాన గాయకుడైన ఈ తెలుగు మణిని భారత ప్రభుత్వం వారి అవార్డులైన పద్మశ్రీ 2001లో, పద్మభూషణ్ 2011లో వరించాయి. ఆయన గాయకుడే కాక, రచయిత, సంగీత దర్శకుడు, నటుడు,

తెలుగు మణి, అమర బాలుడు!

నిర్మాత కూడా. 17,18 ఏళ్ల లేత వయసులో ఆయన నెల్లూరు జిల్లా గూడూరులో జరిగిన ఓ పాటల పోటీలో పాల్గొన్నారు. పోటీలకు జడ్జిగా వచ్చిన గాయని జానకి బాలు పాట విని అతని గొంతులో ఓ ప్రత్యేకత ఉందని సినిమాలకు పాదమని ఇచ్చిన సలహా కొంత ప్రభావం చూపింది. తరువాత 1963లో మద్రాసులో జరిగిన మరో పాటల పోటీలో ఓ మిత్రుడి ప్రోద్బలంతో పాల్గొన్న బాలు సినీ సంగీత దర్శకుడు యస్వీ కోదండరాజు దృష్టిలో పడ్డారు. సినిమాలా, చదువా అని బాలు సందిగ్ధంలో పడ్డా కోదండరాజు బాలుని వదిలి పెట్టలేదు. బాలుతో 1965 డిసెంబరు, 15న తొలి సినిమా పాట రికార్డింగు జరిపించారు. శ్రీశ్రీ మర్యాద రామన్న చిత్రంలో

బాలుకు లభించిన ఈ తొలి పాట పి.సుశీల, పిబి శ్రీనివాస్, ఈలపాట రఘురామయ్య వంటి ప్రముఖ గాయకులతో కలిసి పాడే అవకాశం వచ్చింది. కాని విడుదలైన తొలి సినిమా మాత్రం 1967లో యంయస్ రెడ్డి తెలుగులోకి డబ్ చేసిన యంజిఆర్ నటించిన కాల చక్రం అనే తమిళ చిత్రం. ఆ సినిమాలో అన్ని పాటలనూ బాలాయే పాడారు. బాలు రంగ ప్రవేశం చేసే నాటికి ఘంటసాల, పిబి శ్రీనివాస్, మాధవపెద్ది, పితాపురం వంటి హేమా హేమీ గాయకులు సినీరంగంలో పాతుకుపోయినారు. ఇందరు ఘనపాటీల పోటీని తట్టుకుని బాలు రాణించడం వెనుక కఠోర దీక్ష, క్రమశిక్షణ, అంకిత భావం ఉన్నాయి. వచ్చిన ప్రతి అవకాశాన్ని జారవిడచుకోకుండా ఎంతటి కష్టానికైనా ఓర్చి రోజుకు పది, పాతిక పాటలను కూడా పాడారు. కన్న వయసు చిత్రంలో 'ఏ దివిలో విరిసిన పారిజాతమో' పాటతో తెలుగు సినీ పాటల వనాన్ని అలరించే క్రొత్త కోయిలగా ప్రశంసలు అందుకున్న బాలు గళం చెల్లెలి కాపురం చిత్రంలో చరణ కింకిణీలు ఘల్లు ఘల్లు మన అనే పాటతో తెలుగు చిత్రసీమలో జేగంటలా మ్రోగింది.

సాధారణ డిగ్రీ చదువులకోసం నెల్లూరు విఆర్ కళాశాలలో చేరిన మణి అటునుండి ఇంజనీరింగ్ చదువులకోసం వెళ్లి, బాలుపేర సినీ నేపథ్య గాయకుడుగా ప్రత్యక్షం కావడం నాటి సహాధ్యాయులకు మధురానుభవమైంది. పుట్టుకతో అభిన్న గానకళ మీది మక్కువతో కష్ట నష్టాలకోర్చి సంగీత సాధన చేశారు. అద్వైత సిద్ధికి, అమరత్వ లబ్ధికి సోపానమైన గాన కళను ఆరాధించి, అభ్యసించి, తన గానంతో ఆబాల గోపాలాన్ని అలరించడం ద్వారా ఆయనకు అమరత్వం లభించింది. తెలుగు భాష, పాట బ్రతికి ఉన్నంత కాలం బాలు బ్రతికే ఉంటారు. గానకళతో సంగీత సరస్వతిని ఉపాసించిన బాలసుబ్రహ్మణ్యం అనే బాలుకు అద్వైతం సిద్ధించి పరమాత్మ సాక్షాత్కారంతో జన్మ రాహిత్యం ప్రాప్తించాలని కోరుకుందాం!

05 అక్టోబర్ 2020, సోమవారం

అసతో మా సద్గమయ తమసో మా జ్యోతిర్గమయ మృత్యోర్నా అమృతంగమయ - బృహదారణ్యకోపనిషత్

చర్చనీయాంశమవుతున్న కొత్త చట్టాలు	- 13
ఆధ్యాత్మికం	- 19
నీట మునిగిన రాజధాని (తెలంగాణ)	- 20
దాచేస్తే దాగవు నిజాలు! (ఆంధ్రప్రదేశ్)	- 16
హార్వర్డ్ మేధావి కాస్త ఆలోచించాలి! (జాతీయం)	- 24
జన జాగృతి	- 29
మనం హిందువులం ఎప్పుడైనా?	- 36
సాహో, సత్యస్థానిన్! (పుస్తక సమీక్ష)	- 38
జిల్లేడు పువ్వులు (కథ)	- 40
గాన సరస్వతి ముద్దుల 'బాలు'డు! (సినిమా)	- 43
భగవంతుని విలువ (సంప్రదాయం)	- 45
బాలజాగృతి	- 46
వారఫలాలు	- 48
పదరసం-291	- 49

జాతీయం-1

పాలకుల పాపం
బెంగాల్ కు శాపం

కథ

మీరు ఇలాగే ఉండండి!

- సూర్యశ్రీ

సవరణ: సెప్టెంబర్ 28-అక్టోబర్ 04 సంచిక ముఖపత్ర కథనంలో గాంధీజీ 1948 ఆగస్టు 30న హత్యకు గురయ్యారని ప్రచురితమైంది. దానిని 1948 జనవరి 30 గా చదువుకోగలరు. పొరపాటుకు చింతిస్తున్నాం.

శ్రీ ఎన్.వి.బాలసుబ్రహ్మణ్యం

(జూన్ 4, 1946-సెప్టెంబర్ 25, 2020)

అమృతానికే అమరత్వాన్నిచ్చిన స్వరం. తియ్యదనానికి తలమానికమైన తూకం. సాహిత్యపు ఒయ్యారాలకు సుస్వరాల స్వర్ణతాపడం. ప్రతి పాటా స్వర గంగావతరణం. ఇది నదులకు తెలియని గలగలల గమనం. సరిగమలు కలగనని మాధుర్యం. పాట కోసమే పుట్టిందా గొంతు. పాటని అంతెత్తు శిఖరాలకు చేర్చడానికి అహర్నిశలు శ్రమించిందా గొంతు. పాటని చిరంజీవిని చేయడానికి వింతవింత ప్రయోగాలతో కొత్తదారులు అన్వేషించిందా గొంతు. పాటతో ఒదిగి, పాటతో ఎదిగి, పాటగా మిగిలిన బాలు స్వరమాధుర్యం మహాసముద్రం. ఆ వైవిధ్యం అనంతమైన ఆకాశం. అందుకే ఆ పాట శాశ్వతం. అది జరామరణాలకు అతీతం!! రెండు తేదీల మధ్య ఇమడని, ఇమడ్చలేని, కుదించలేని, కుదురుకోని మహా వ్యక్తిత్వం !!

గానాని

విచ్చుకున్న ఏ ఒకటి గాయపడకుండా, రేకలు కందిపోకుండా, ఒకదాన్నొకటి రాసుకుని రాలిపోకుండా మెత్తగా జాగ్రత్తగా పూలదండ అల్లుతున్నట్లు...

దైవాష్ చేసిన పట్టుచీరలు పక్కకి కదలకండా, ఇస్త్రీ మడతలు చెక్కు చెదరకుండా, దేనికదే ఒబ్బడిగా ఒర్లుగా బీరువాలో సర్దుతున్నట్లు...

యాపిల్, జామ, బత్తాయి, జొన్నపాత్తు, మారేడు, వెలగ, ఉమ్మెత్త, సీతాఫలం పరస్పరం కొట్టుకుని నొచ్చుకోకుండా సాధ్యమైనంత ఎడంగా పాలవెల్లి కడుతున్నట్లు...

అచ్చమైన తెలుగువాకిట్లో ముచ్చటైన చుక్కల ముగ్గేస్తున్నట్లు...

బాలు పాట! అది పాట కాదు. స్వరంలో స్పష్టత, పదాల మధ్యన వీలైనంత ఆర్థతలతో జరిగే సరిగమల సంభాషణ.

ఆయన మనతో మాట్లాడతాడు. పాట తాలూకు కథని పూసగుచ్చుతాడు. మన ముందు కుర్చీలో కూర్చుని, విడమరచి చెప్తాడు. మనతో కప్పు కాఫీ తాగుతాడు. బండిమీద మన వెనకాలే ఉంటాడు. ఏ సాయంకాలమో మనతో కలిసి జాగింగ్ చేస్తాడు. కార్లో దార్లో లిఫ్ట్ అడుగుతాడు. గుడికెళ్తే అక్కడికి వస్తాడు. మనం అలసిపోతే ఓ పాటకి మన చెవుల్లో ప్లే బటన్ నొక్కి ఎటో వెళ్లిపోతాడు. మనం ఆనందంగా ఉంటే మన ప్లే లిస్ట్ అంతా కిరీటం లేని కింగ్ లా ఆక్రమించేసుంటాడు. పాటతో ఏ మాత్రం టచ్ ఉన్నా వాళ్లకెప్పుడూ తన వెరీ వెరీ స్పెషల్ 'మిడాన్ టచ్' ఇస్తూనే ఉంటాడు. మొదట్లో కాస్త స్పైన్ తీసుకుంటాడు. తరవాత స్పైన్ అంతా విశ్వరూపమై కనిపిస్తాడు. మన జీవితంలో ఆయన జాయినవ్వని సందర్భం లేదు. ఉండదు. ఉండబోదు. అసాధ్యం.

ఈ నమ్మకం ఆగిపోయిన ఓ కారు దగ్గర స్టార్ట్ అయింది.

లేతగా రివటలా చువ్వలా ఉన్న బాలుడు మొట్టమొదటి పాట పాడడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు - మంచి బట్టలువేసుకుని, గొంతు సరిచేసుకుని. రెండింటికీ కారు రావాలి. ఎదురుచూపులు. గడియారంలో ముళ్లు రెండు మీదకొచ్చాయి గానీ ఇంటి ముందుకి కారు రాలేదు. ఏవేవో అనుమానాలు. బాలుడు చూశాడు చూశాడు -విజయా గార్డెన్స్ కే వెళ్లి తేల్చుకుందామని మిత్రుడు మురళిని వెంటేసుకుని అక్కడికి వెళ్లారు. అక్కడ తెల్పింది - కారు రిపేరుకొచ్చి ఎక్కడో ఆగిందని. గడియారం వేగంతో పోటీపడలేక పోయిందని.

తీరా అక్కడికి వెళ్లి చూస్తే, సంగీత దర్శకులు కోదండపాణి రికార్డింగ్ లో ఉన్నారు. ఓ పక్కన పాటకి ఇచ్చిన సమయం మించిపోయింది. బాలుడు, మిత్రుడు బయటే చాల్సేపు కూర్చున్నారు. కోదండపాణి గారే బయటకి వచ్చి, బాలుడిచేత పాట పాడించారు. ఓ గొప్ప గాయకుణ్ణి మన చేతుల్లో పెట్టారు. జాతి

దశదిశలా వేర్లు తన్నాయి. బాలు పాటల ఉద్భుతి జోరందుకుంది. జోరు నుంచి హోరు, దాన్ని దాటి తుఫాను, అనంతరం ప్రభంజనం లాంటి పదాలు వాడాల్సిన స్థాయికి బాలు చేరుకున్నారు.

అసలు సవరించుకున్న పాణికి, కోదండపాణికి మధ్య పరిచయం ఓ ప్రశ్నతో ప్రారంభమైంది.

మద్రాసులో పాటల పోటీలు.. ఘంటసాలగారు, పెండ్యాల గారు, సునర్ల వారూ న్యాయనిర్ణేతలు. బాలు ఆ పోటీలో పాట పాడి, వేదిక దిగి వెళ్లిపోతుంటే, ఓ పెద్దాయన వచ్చి 'బాగా పాడావు. నువ్వు పాడే పద్ధతి నాకు నచ్చింది. సినిమాల్లో పాడిస్తాను. వస్తావా?' అని అడిగారు. బాలుడికి అర్థం కాక 'మీరు ఎవరు సర్' అని అడిగాడు. ఆ పెద్దాయన చెప్పిన సమాధానం - "కోదండపాణి".

బాలు గాయకుడిగా బాగా ముమ్మరంగా పాడుతున్న రోజుల్లోచాక, ఓ రోజు ఆయనకి ఫోన్ కాల్. అవతల ఎవరో. "పాట పాడాలి. కాలేషిట్

గోపరాజు రాధాకృష్ణ

బాలుగారి తండ్రి సాంబమూర్తిగారికీ, పితృవాక్య పరిపాలనకు సిద్ధంగా ఉన్న బుజ్జి బాలుడికి దైవం ఆధ్యాత్మికత వైపు దారి చూపించింది. ఇల్లంతా త్యాగరాయ కీర్తనలతో కృతుల ఆరాధనతో పులకించి పోతుంటే - ఆ పిల్లాడికి కర్ణాటక సంగీత త్రిమూర్తుల్లో ఒకరైన త్యాగబ్రహ్మ సంప్రదాయగీతికి వారసత్వ పరంపర ఆశీర్వాదమైంది. నాదోపాసన ద్వారా భగవంతుణ్ణి తెలుసుకోవచ్చని నిరూపించిన ఆ త్యాగరాజులవారే బాలుగారిని గురువుల చెంతకి

కి.. కాలానికి.. సెలవు!

మరచిపోలేని జాతైన వజ్రాన్ని రికార్డింగ్ థియేటర్ నాలుగ్గోడల మధ్య సానపట్టారు. ఆత్మ మూల స్వరూపాన్ని దైవాంతతో కలబోసి, అలోకికమైన స్థితిలోకి తీసుకెళ్లేలా చేసేందుకు రెండు బుజ్జి కాళ్లకు మెట్టెక్కడం నేర్పించారు.

బాలు లేని తెలుగుపాట ఉండదనడం ఎంత నిజమో.. కోదండపాణి లేని బాలు లేరంటే అంతకన్నా ఓ వందరెట్ల నిజం. కోదండపాణి బాలుని వేలు పట్టుకుని నడిపించారు. ఇంకా చెప్పాలంటే-చంకన వేసుకుని తిప్పారు. తొలి మొలకలు శాఖోపశాఖలై విస్తరించాయి. బాలు స్థానానికి మంచి స్థిరత్వాన్నీ బిగింపునీ ఇస్తూ

సర్దుబాటు చేయగలవా?" అని. బాలుకేమో తీరిక లేదు. ఇబ్బంది పడుతూ ఆ మాటే వారితో చెప్పాడు.

"ఈరోజు కోనమే ఇన్నాళ్లు ఎదురుచూశాను." అని ఫోన్ పెట్టేశారు అవతల. ఆయన కోదండపాణి. బాలు కళ్లల్లో కృతజ్ఞతా పూర్వకమైన ఆనంద బాష్పాలు!! వారు లేకపోతే ఎక్కడివి ఇన్ని పాటలు? తండ్రిలాంటి కోదండపాణి...

సాంకేతికతకి ఆధ్యాత్మికతకి మధ్య..

బాలుని సాంకేతికత వైపు వంపాలనుకునే

పంపించారేమో! సాంబమూర్తిగారి హరికథల సాధనతో, మహాపురుషుల మహనీయ గాధలతో పునీతమైన సరస్వతీ నిలయమది. అనునిత్యం ధూపదీపాలతో భక్తిప్రపత్తుల వైభవం

బాలుగారి ఆలోచన. ఆ కార్యక్రమానికి ప్రధాని మోదీ వచ్చారు. సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల పూర్తయ్యాక, మోదీ, బాలు వేదికపై నిలబడి ఉన్నారు. అక్కడ ఒకటే కుర్చీ ఉంది. ప్రధాని మోదీ బాలుగారిని కూర్చోమన్నారు. బాలు గారు మోదీ గారిపైన గౌరవంతో వారిని కూర్చోమంటే, మోదీగారు బాలుని కూర్చోమన్నారు. కారణాన్ని తన ప్రసంగంలో ఇలా చెప్పారు ప్రధాని.

"యాభై సంవత్సరాలుగా బాలు పాటలు పాడుతున్నారని వెంకయ్యనాయుడుగారు చెప్పారు. ఇన్నేళ్లుగా పాటలు పాడుతున్నారంటే దాని వెనుక ఎంత త్యాగం ఉంటుందో, ఎంత కృషి ఉంటుందో అర్థం చేసుకోగలను. ఒక కళాకారుడిగా వారిని ముందు కూర్చోమనడమే న్యాయం. అదే గౌరవం. వయసులో వారు నాకంటే పెద్దవారు. అందుకే వారిని కూర్చోమన్నాను" అన్నారు మోదీ. ఒక కళాకారుడిగా ప్రధాని నుంచి బాలు అందుకున్న ప్రశంస ఇది.

పుధానిత్ బాలు

ప్రధాని నరేంద్రమోదీ దక్షిణ భారతదేశం నుంచి

బాలుగారిని 'స్వచ్ఛభారత్' అంబాసిడర్ గా నియమించారు. ఒక గాయకుడిగా తన

బాధ్యతగా బాలుగారు స్వచ్ఛభారత్ కోసం ప్రత్యేకంగా గీతాన్ని పాడారు. ఏటా సంక్రాంతికి ఉపరాష్ట్రపతి

వెంకయ్యనాయుడు దేశ రాజధానిలో నిర్వహించే పండగ సందర్భంగా స్వచ్ఛ భారత్ గీతాన్ని ఆ కార్యక్రమంలో ఆవిష్కరించాలని

అఖండమై వెలిగిన ఆ ఇంట ఇప్పుడు వేదం నాదమై వినిపించడం, విద్యార్థుల కంఠాల్లో ఆ గరళకంఠుడు ఆనందతాండవం చేయడం బాలుగారి దాతృత్వానికి రుజువు. జన్మనిచ్చిన అమ్మనాన్నలు శకుంతలమ్మ, సాంబమూర్తిగార్లకు అదే బాలు అనలుసినలైన అంజలి. నిఖార్సయిన నివాళి.

ప్రయాణం మొదలైంది...

దారి నిర్ణయమైంది. దానికి సంబంధించిన బీజవావనం కూడా మనసులో జరిగిపోయింది. సంగీతమంటే అపారమైన ప్రేమ పుట్టింది. ఎక్కడ పాట వినిపిస్తే అక్కడికి పరుగులేత్తేవాడు బుజ్జిబాలు. రేడియో వింటూ-ఎవరో గంధర్వుడు సూక్ష్మ శరీరంతో బుల్లిపెట్టెలోకి దూరిపోయి పాడుతున్నాడేమోనని రేడియోలోకి తొంగి తొంగి చూసేవాడు బుల్లి బాలు. సంగీతమంటే ఇష్టపడే ఆ పసివాడికి రేడియోలో వచ్చే ప్రతి పాటా పారమే. వినడం, ప్రతి పాటా కంఠస్థం చేయడం, బళ్లో స్నేహితుల ముందు పాడడం..ఇదే అప్పటి బాలు సాధన. శిక్షణ. తర్ఫీదు. తల్లిగారు తులసికోట శుభ్రం చేస్తూ పాడే పాటలు, పూజ చేసుకుంటూ పాడే పాటల్ని బాలుడు ఒంటపట్టించుకున్నాడు. అవే బాలు ఘనమైన పునాదులు.

ఆ పునాదుల దృఢత్వానికి మొదటి నిదర్శనం - జానకమ్మగారి నలహా. గూడూరులో కాళిదాసు కళానికేతన్ లో పోటీలు పెడితే, అందులో ఎవరికో బహుమతి వచ్చింది. బహుమతి నిర్ణాయక బృందంలో ఉన్న గాయని జానకమ్మ, 'ఈ బహుమతి బాలునుబ్రహ్మణ్యునికి రావాలి' అని వేదికపైన ప్రకటించడమే కాదు, బాలుకి 'మీ గాత్రంలో ఏదో ప్రత్యేకత ఉంది.. సినిమాలో ప్రయత్నించండి' అని నలహా ఇచ్చారు. ప్రవంచాన్ని జయించిన

ఆనందమేసింది మన బాలుడికి. అప్పుడే నిర్ణయం జరిగింది- అయితే గియితే నేపథ్య గాయకుణ్ణి కావాలని. తథాస్తు అన్నారు దేవతలు.

నరిగమల ప్రయాణం మొదలైంది. బాలు మొదట తెలుసుకున్నది - ఎక్కడా రేడిమేడ్ గార్ రెడ్ కార్పెట్ పరుచుకుని ఉండదు. ఒక్కో అడుగు మనమే పెంచుకుంటూ వెళ్ళాలి అని. తరవాత ఉదయించిన ప్రశ్న- మహా మహా నేపథ్య గాయకులు ఏలుతుండగా నన్ను వీళ్లు వేలు పట్టుకుని ఎందుకు నడిపించాలి అని. ఆ లేత వయసులోనే ఇలా ప్రశ్నించుకున్నారంటే అది ఆ వయసుకి పరిణతి మాత్రమే. తరవాత తరవాత తనని తాను నిర్దాపించుకునేందుకూ నిలదొక్కుకునేందుకూ అసాధారణంగా ఉపయోగించిన ముందుచూపు. ఏ భాషకి వెళ్లినా జెండా ఎగరేయడానికి మనసు చేసుకున్న సంకల్పం. తన స్వరానికి ఎల్లలుండకూడదనే ఆత్మవిశ్వాసానికి పురిటిగది. ఉత్తరం దక్షిణం అని ఎవరెన్ని అవరోధాలు సృష్టించినా వాటిని పెకలించేందుకు సకల అస్త్రాల నిధి.

తను నడిచిన దారిలో అడుగుజాడలు ఉంటే చాలదు..బలమైన ముద్ర ఉండాలి అని బలంగా నిర్దేశించుకున్నాడు బాలు. సహజంగా ఉన్న ఏకాగ్రత, పారంపరికమైన గ్రాహ్యత, వయసుని మించిన పరిపక్వత, ఎంత కష్టాన్నయినా ఎదుర్కునే సంసిద్ధత, పాటకి తనదైన శైలిని చేర్చే సృష్టత, స్వరాన్ని ఎలా ఉపయోగించినా ఎక్కడా చెదరని నిబద్ధత, ఎంత ఎదిగినా ఒదిగి ఉండే వినయశీలత - అన్నీ కలిసి బాలుని శిఖరాగ్రానికి చేర్చాయి. తరవాత అంతా చరిత. దేశం యావత్తు రుణపడిపోయేంత ఘనత.

బహుముఖం

జగతికి వరదానం చేసే సాక్షాత్తూ ఆ ఏడుకొండలవాడికి స్వరదానం చేసిన కారణజన్మడు బాలు. గాయకుడిగా ఉన్నత శిఖరాలకెక్కిన బాలు తన స్వరంలో ప్రేమికుడు, భావుకుడు, శ్రామికుడు, భక్తుడు, చిత్రకారుడు, సామాన్యుడు, భగవంతుడు...

బాలుమూరక

“బాలు కాస్త కష్టపడితే నాలా పాడగలడు. నేను కష్టపడ్డా మా అబ్బాయిలా పాడలేను” అని ప్రముఖ వాగ్గేయకారుడు, పుంభావ నరస్వతి మంగళంపల్లి బాల మురళీకృష్ణ అభినందిస్తే, దానికి బాలుగారు పొంగిపోలేదు. ఇంకా ఇంకా వినయంగా “ఒక అవతార పురుషుడు ఇతడిని ఇలా ఆశీర్వదించారు అని నా సమాధి శిలా ఫలకం మీద రాయాలి” అని కోరుకున్న వినయశీలి బాలు.

ఇలా అందర్నీ వలికించారు. ప్రేమ ఒలికించారు. విద్యవత్తుకీ వినయానికీ ఉన్న అవినాభావ బంధుత్వానికి నిలువెత్తు నీరాజనం లాంటి బాలు గాయకుడి దగ్గరే ఆగిపోలేదు. సంగీత దర్శకుడు, డబ్బింగ్ కళాకారుడు, రచయిత, నిర్మాత, నటుడు కూడా. ఆయనందుకున్న అవార్డులు, గౌరవాలు, పురస్కారాలు.. లెక్కలేనన్ని.

ఆయనో లభ్యతం

బాలు ఎప్పుడో ఓసారిగానీ జరగని అదృష్టం. మాధుర్యం, దానికి నమానంగా తూగేలా సంగీతమంత స్వచ్ఛమైన మనస్తత్వం ఒకే మనిషిలో

ఎస్.పీ.ఆర్.
వేటూరిలతో

నాకు ప్రాణసమానమైనవాడు..నావాడు బాలునుబ్రహ్మణ్యం. సాధనతో ఒక వ్యక్తి ఎంతటి శక్తిగా మారగలడో నిరూపిస్తుంది అతని జీవితం. గాత్రధారులకు కొత్తకోణాలు అవిష్కరించిన 'దశకంఠుడు' అనిపించుకున్న బాలు 'రవైతీతి రావణ్ణ' అన్నట్లు మరో నాదమూర్తి. 'బాలోచ్చిష్టం స్వరం సర్వం' అంటే అతన్ని కొంతైనా అర్థం చేసుకున్నట్టే. స్ఫుటమైన తెలుగు సంస్కృత తమిళ కన్నడ పదాలను ఉచ్చారణ సౌలభ్యంతో పాడడానికి మానవశక్తి కన్న దేవదత్తమైన గళం ఉండాలి. అతని కంఠం నిజంగా దేవదత్తమే. ఎప్పుడో ఒక మహాయతని గూర్చి ఆయన అతీత శక్తులకు ప్రణమిల్లి.

మనిషికిన్ని మహిమలా
ఘనసిద్ధల గరిమలా
ఎదలో దైవమున్న హనుమలా
ఎదిగితే నీ దేహం తిరిగే తిరుమల

అని పాడుకున్నది బాలు విషయంలోనూ నిజమైంది.

బాలరసాలసాల అభినవ ఘంటసాల బాలునుబ్రహ్మణ్యం ఒక పుంస్కోకిల. ఏ కొమ్మ నుంచి పాడినా ఈ కోకిల గానం మధురమే. స్వరాయురస్తు అని దీవించవలసింది రసజ్ఞులొకమే.

- వేటూరి సుందరరామమూర్తి ('కొమ్మకొమ్మకో నన్నాయి' నుంచి...)

నేను గీతమైతే
తాను
గానమైనవాడు...

ఉండడం ఇంకా విడ్డూరం. నాటి గాయకుల నుంచి నేటి గాయకుల వరకు ఎప్పుడూ ఎక్కడూ వెనుకబడకుండా రేసులో ఎప్పుడూ ముందే ఉండడం, సాంకేతికంగా తనని తాను అప్ డేట్ చేసుకోవడం మరీ ఆశ్చర్యం. కొత్తదనాన్ని అవ్వనించడానికి బోకే పట్టుకుని ముందు నిలబడగలగడం, వారితోపాటు వేదికను పంచుకోవడం అద్భుతం. ఆయనెంత సనాతనమో అంత ఆధునికం. కాలం సైతం నిత్యం స్ఫురించుకునే ఓ ప్రమాణం. భగవంతుడి భాషలో ఎప్పుడూ మాట్లాడుతూ ఎన్నో ఎన్నెన్నో అద్భుతాల్ని ప్రసాదించిన పూజారి.

ఎవరు?

తెలుగు భాష చేసుకున్న పుణ్యం బాల సుబ్రహ్మణ్యం. భారతీయ భాషల్లో..ఆ మాటకొస్తే ఏ ఇతర భాషల్లో జరగని ఓ మహత్తర, బృహత్తర కార్యక్రమం వారి వల్లే సాధ్యమైంది. కొత్త గాయనీ గాయకులకు తన అనుభవంతో అక్షింతలేసి, తను నేర్చుకున్న పాఠాలే వాళ్లకి కూడా చెప్పే అనితరసాధ్యమైన బాధ్యతని భుజానికెత్తుకుని, నిరాటంకంగా నిర్వహించారు. కొన్ని తరాలు ఆయన పేరు చెప్పుకుని, తప్పులు తెలుసుకుని వేదికలెక్కుతున్నారు. బాలు మాటలు పెద్దబాలశిక్షగా వాళ్లని నడిపిస్తున్నాయి. చిక్కంతా ఇక్కడే!

బాలుగారి మరణం తీవ్రంగా కలచివేసిన క్షణాల్లో..గుండెల్లో ఉప్పొంగే అభిమానం గొంతుకి అడ్డుపడుతున్న క్షణాల్లో కన్నీళ్ల పర్యంతమైన గీత రచయిత సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రి ఆవేదనతో వేసిన ఒక ప్రశ్న 'బాలు తరవాతి కాలంలో ప్రతి ఒక్కరూ ఆలోచించదగ్గది. పాటల్లో మెలకువలు చెప్పడంలో, తప్పొప్పులు తూకం వేయడంలో, రేపటి తరానికి సంస్కృతీ సంప్రదాయాల్ని అలవాటు చేయడంలో చేయిపట్టి నడిపించే సాంస్కృతిక ఆచార్యుడెవరు? సిరివెన్నెల ప్రశ్నకి జవాబు లేదు. రాదు. ఉండదేమో బహుశా!

గాయకుడిగా తను సాధించిన అనుభవం ఎందరికో మార్గదర్శి కావాలని కొన్ని వందలమంది పిల్లల్లో గాయనీ గాయకుల్ని తీర్చిదిద్దే గురుతర

బాధ్యతకి ప్రబలమైన నిదర్శనాలుగా ఇప్పుడు ఎందర్నీ చూస్తున్నాం. చిన్నచిన్న విషయాల్లో చిత్రక పట్టి, తెలుగుదనం నుంచి తెలుగు నుడికారం వరకు సందర్భం చిక్కినప్పుడల్లా నూరిపోసిన బాధ్యత ఇప్పటి నుంచి ఎవరిది? ఎవరు తీసుకుంటారు? ఎవరికా అర్హత ఉంది? తెలుగువాళ్లకి మాత్రమే పరిమితమైన పద్యాన్ని ఆయన ప్రేమించి వివరించినంత బాగా ఇంకెవరు ప్రేమిస్తారు? అంత ధాటిగా ఎవరు అందుకుంటారు? ఈ ప్రశ్నలు వెర్రిమొహం వేసుకుని చూస్తున్నాయి.

దానితోపాటు సమాజానికి బాలుగారిచ్చిన గొప్ప గొప్ప సందేశాలు, ఆలోచింపజేసిన ఎన్నో

సంఘటనలు చెప్పగలిగే స్థాయి గానీ స్థానం గానీ ఎవరికుంది? ఈ ప్రశ్నకీ జవాబు దొరకదు. సాంస్కృతికంగా వతనవైపోతున్న జాతిని మేల్కొల్పడానికి, జారిపోతున్న విలువల్ని కాపాడానికి, అవసరమైతే మెత్తమెత్తగా చీవాట్లు అంటించడానికి -శతాబ్దానికో, కాలమే లెక్కకట్టలేనంత విరామం తరవాతో మాత్రమే పుట్టే విలువైన ఆ మహనీయుడు వెళ్లిపోయాడు - కొన్ని ప్రశ్నల్ని మనకి వదిలేసి.

ఓ ముగింపు...కొనసాగింపు!

అంత్యక్రియలతో అనంత వాయువుల్లో కలిసిపోయేది కాదు బాలుగారి వైభవం. మనతో ఆయనది మరణం విడదీయలేని అనురాగబంధం.

PRE-APPROVED BUSINESS LOAN

PRE-APPROVED BUSINESS LOAN FOR OUR ELIGIBLE SME CURRENT ACCOUNT CUSTOMERS

- COLLATERAL FREE LOAN UP TO ₹10 LAKHS
- DROPLINE OVERDRAFT FACILITY WITH 5-YEAR REPAYMENT
- DIGITAL SANCTION PROCESS THROUGH YONO
- COMPETITIVE INTEREST RATE LINKED TO EBLR

Visit: bank.sbi
Follow us on

తల్లి శకుంతలమ్మతో, పక్కన తండ్రి సాంబమూర్తి శిలా విగ్రహం

‘ఆత్మావై పుత్రనామాసి’

“సాంబమూర్తిగారి భార్య చనిపోతే, పిల్లల్ని చూసేవాళ్లు కూడా లేకపోతే, ఎవరింట్లోనో పిల్లల్ని పెట్టేవారు. “అమ్మా.. హరికథ చెప్పి వస్తాను. పిల్లల్ని చూడండమ్మా” అని వాళ్లకి పిల్లల్ని అప్పగించి, హరికథ అయ్యాక పరుగుపరుగున వచ్చి పిల్లల్ని సంబాళించేవారు. హరికథ చెప్పిన దబ్బుతో కుటుంబాన్ని పోషించారు. ఆయన పరవశించి ఏ కీర్తన పాడినప్పుడు పరదేవత అనుగ్రహించిందో ‘ఆత్మావై పుత్రనామాసి’..మళ్లీ నీ కొడుకుగా నీ తేజస్సే వచ్చి ప్రపంచమంతా ఎవరి కంఠం వినపడినంత మాత్రం చేత కరతాళధ్వనులు చేస్తుందో... ఎవరు నడిచివస్తూంటే ఆబాలగోపాలం లేచి నిలబడి చూడాలని మురిసిపోతారో అటువంటి గొప్ప గాయకుణ్ణి నీ కడుపున పుట్టిస్తాను అని బాలసుబ్రహ్మణ్యం గారిని పుట్టించింది. నా దృష్టిలో అయితే బాలసుబ్రహ్మణ్యంగారి కీర్తి, ఖ్యాతి, ఆయన శక్తి అన్నీ వాళ్ల నాన్నగారు చేసిన తపస్సు ఫలితం.

- బ్రహ్మాశ్రీ చాగంటి కోటేశ్వరరావు

బాలు కుటుంబం

ఆ ఔన్నత్యం అద్భుతం

డ్రైనమిక్ గా ఉండడం ఎలాగో బాలుగారిని చూసి ఈ తరం తెలుసుకోవాలి. పెద్దల పట్ల, సంస్కృతి పట్ల ఎలాంటి సంస్కారం, వినయం కలిగి ఉండాలో గ్రహించాలి. ఉత్తమ వ్యక్తిత్వం వారి దగ్గరున్న గొప్ప అంశం. వారి పాట గాలి తరంగాల్లో ప్రతిధ్వనిస్తూనే ఉంటుంది. అన్ని తరాల్లో నిలిచిపోతుంది.

- బ్రహ్మాశ్రీ సామేదం షణ్ముఖశర్మ

మెటల్ సమీ చేయూరి మెటాలిక్ నాయిస్

గీతాంజలి సినిమాకి మలయాళంలో, తమిళంలో పాటల రికార్డింగ్ సందర్భంలో బాలుగారికి గొంతులో నాడ్యూల్ వల్ల ఇబ్బంది వచ్చింది. సింగర్స్ ఎవరూ ఈ సర్జరీ చేయించుకోదానికి ఇష్టపడరు. ఎందుకంటే చిన్న టీష్యూ పోయినా మీ గాత్రమే మారిపోతుంది’ అని డాక్టర్ సలహా చెప్పారు బాలుగారికి. కానీ సర్జరీ చేయించు కోవాలని బాలు నిర్ణయించుకున్నారు. విషయం తెలిసిన మహా గాయని లతా మంగేష్కర్ బాలుగారికి ఫోన్ చేశారు. ‘ఏమిటి.. ఏదో సాహసం చేయాలనుకుంటున్నారట?’ అని అడిగారు. “దేవుడు మనల్ని చాలా ప్రత్యేకంగా సృష్టించాడు. మన ఓకల్ కాల్డ్ చాలా ప్రత్యేకమైనవి. వాటి మీద మెటల్ మాత్రం పడకుండా చూసుకో’ అని లతాజీ సలహా. అదృష్టవశాత్తూ ఏం జరగలేదు. ఆ మాధుర్యం మళ్లీ మొదలైంది. డాక్టర్ వారం రోజులు రెస్ట్ తీసుకోమంటే, బాలుగారు నాలుగో రోజే రికార్డింగ్ కి కారెక్కారు. ఆ స్వరాన్ని ఖనిజమే ఏమీ చెయ్యలేక పోయిందనేది నిజం. పాట మీద మక్కువతో.. తన స్వరాన్ని మరిన్ని పాటలకు పంచాలన్న తాపత్రయంతో బాలుగారు తీసుకున్న ఆ నిర్ణయం మరెన్నో పాటల్ని మనకి అందించింది. అది ఆయనకీ మనకీ దేవుడి ఆశీర్వాదం.

అందుకే బాలుగారి నిధనం ఆయన చెప్పాలనుకున్న ఎన్నో మంచి విషయాలకు ముగింపు కాదు. కాకూడదు. ప్రతి ఒక్కరూ ఆలోచించుకునేలా, మనదైన తెలుగుదనాన్ని జెండాలా ఎగరేసేలా బాలుగారి స్ఫూర్తికి, సంకల్పానికి కొనసాగింపు. ప్రతి మంచి విషయాన్నీ బాలుగారే ఎక్కడి నుంచో చెప్పారనుకుని ఆచరించడం ఇప్పుడు ప్రతి ఒక్కరి కర్తవ్యం. ఎక్కడ మంచి మాట విన్నా బాలు పేరు చెప్పుకుని నలుగురితో పంచుకోవడం ఇప్పటి నుంచి అందరి బాధ్యత. ఆయన పాటలు ఆస్వాదించాం.

బాలుగారూ...

మీ పాట లేనిదే మా ఒంటరితనం కూడా పూర్తవ్వనివ్వలేదు మీరు! ఎన్ని సాయంత్రాలు పాట సాయం చేశారు? ఎన్ని రాత్రులు అమృతాన్ని కాస్త ఒప్పి శోకాల్ని సాగనంపారు?

మీ తొలి పాట మొదటి పాదం 'ఏమి ఈ వింత మోహము' లాగే 'ఏమి ఈ వింతశోకము'? మా అందర్లో! మీ కొత్త పాట వినలేమనే ఆవేదనా? నలభైవేల పై చిలుకు అమృతభాండాలు మా కోసం అయ్యారుగా నిలవపెట్టి వెళ్లారని ఆనందమా? ఈ

కె. విశ్వనాథ్ తో...

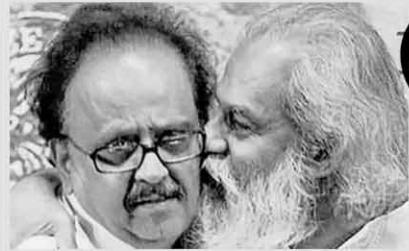

ప్రతిభా పాటిల్ నుంచి పద్మభూషణ్ స్వీకరిస్తూ...

ఆయన గొప్పతనాన్ని వింటూ పెరిగాం. మంచి ఎవరు చెప్పాలనుకున్నా ఒకటే కనుక, మన స్థాయి ప్రయత్నం మనం చేస్తే బాలుగారి పాట విన్న రుణాన్ని కాస్తయినా తీర్చుకున్నట్టు అవుతుంది. వారి ఆత్మకు మన వంతు నివాళి అర్పించినట్టు ఉంటుంది. నివాళి అంటే కేవలం ఒక పదం కాదు. ఒక ఆచరణ. ఒక నిర్వహణ. ఒక ప్రేరణ. బాలులాంటి కారణజన్ములకు మాత్రమే ఇలాంటి కొనసాగింపులు సాధ్యమవుతాయి.

ప్రశ్నకీ జవాబు లేదు.

బ్రిలియంట్, ఇంటెలిజెంట్, ఎక్స్ లెంట్, ఎఫి షియెంట్, కమిట్ మెంట్, ఎక్స్ పెరిమెంట్, ఎన్ రిచ్ మెంట్, ప్రామిసెంట్, పర్ఫెమెంట్, ఒబిడియంట్, ఎమిసెంట్, టాలెంట్... ఇలా ఎంతలా ఎన్ని పదాలతో ప్రయత్నించినా ఇంకా అనంత విశ్వరూపమై ధగధగయమానంగా వెలిగే మీ అద్వితీయ ప్రతిభ 'ఇంకా పెద్ద పెద్ద

బాలు డూమ్ సర్వీస్

జేసుదాస్ తో ఓ కచేరీ చేయడానికి ప్యారిస్ వెళ్లినప్పటి సంఘటన. శ్రీమతి జేసుదాస్ ఆ డ్రీమ్ కి లేరు. ఓ రోజు బాలుగారికి సందేహం వచ్చింది - జేసుదాస్ గారికి ఎవరూ భోజనం ఇచ్చినట్టు లేదే అని. తను తెచ్చుకున్న కందిపొడి అన్నం, ఆవకాయ అన్నం, పెరుగు అన్నం ముద్దలు కలిపి ఒక ప్లేట్ తీసుకెళ్లి ఫాల్స్ వాయిస్ లో 'రూమ్ సర్వీస్' అని తలుపు తట్టారు బాలు. జేసుదాస్ తలుపు తీశారు. ఎవరూ రాకపోవడం వల్ల నీళ్లు తాగి పడుకున్నానని చెప్పారు జేసుదాస్. బాలు వారి ముందు భోజనం పెడితే, తిని కన్నీళ్లు పెట్టుకున్నారు జేసుదాస్. 'ఇది ప్రసాదం తెలుసా..

మనకి ఆకలి వేసినప్పుడు ఎవరితో మనకి అన్నం పెట్టిస్తాడో తెలియదు నాన్నా' అన్నారు జేసుదాస్ కన్నీళ్లతో. ఈ సంఘటనని జేసుదాస్ చాలా వేదికలపైన చెప్పారు బాలు గురించి మాట్లాడుతూ. తిన్న మెతుకు అలాంటిది. పెట్టిన మనసు మెత్తనిది.

పదాలు కావాలేమో ఆలోచించు కోండి' అని నిరాడంబరంగా చిరువ్వుతోంది. ఏ నిఘంటువులో దొరుకుతుంది సరైన పదం?

మళ్లీ ఇదో ప్రశ్న:

శబరిమలలో మిమ్మల్ని కొండపైకి డోలీలో మోసిన కూలీలకు పాద నమస్కారం చేసిన నిగర్వి మీరు. మీ అంతిమయాత్రలో మీ హాకుల గురించి మీరే లేచి 'ఏం నాయనా.. మీకేమైనా ఇబ్బందిగా వుందా.. బరువుగా అనిపిస్తున్నానా' అని అడుగుతారేమోనని పిచ్చి ఆలోచన. సాటి మనిషి పట్ల అంతటి వాత్సల్యం చూపిస్తారు మీరు. ఎదుటివారిని అంతగా పట్టించుకుంటారు మీరు. అంతలా ప్రేమిస్తారు మీరు.

అందుకే మీరెప్పుడూ మాకు ప్రజెంట్ టెన్సే. ఎప్పటికీ పాస్ట్ టెన్స్ అవ్వరు. అటు మిమ్మల్ని వెళ్లనివ్వం.

మీకు 'జాగృతి' ఘన నివాళి.

వ్యాసకర్త : సీనియర్ జర్నలిస్ట్

స్నేహమేరా జీవితం.. స్నేహమేరా శాశ్వతం

మాతృదేవోభవ పితృదేవోభవ ఆచార్యదేవోభవ.. మధ్యలో స్నేహితుడికి కూడా స్థానం ఉండాలని అభిప్రాయపడే బాలుగారికి ఎందరో స్నేహితులు. ఎన్నో సంవత్సరాలు బాలుగారితోనే వున్న ఇద్దరి పేర్లు - మురళి, విఠల్. ఆయనకు కన్యాదానం చేసింది కూడా మిత్రుడే, ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యం. సింహాచలంలో పెళ్లి చేసుకుని మిత్రులు డబ్బు పోగోసి ఇస్తే తిరిగి మద్రాస్ వెళ్లారు ఆ కొత్తదంపతులు.

ఇదంతా ఒక కథైతే ఆయన ఐదు దశాబ్దాల స్నేహానికి మణిమకుటాలైన మరో రెండు ఉదాహరణలు - భారతీరాజా, ఇళయరాజా. పెట్రోలు బంకులో పనిచేస్తూ సినిమా ప్రయత్నాలు చేస్తున్న భారతీరాజా ప్రతిభని నలుగురికీ పరిచయం చేసి, వారితో స్నేహం చేశారు బాలు. ఇప్పుడు మేల్గొంగా వెలుగుతున్న ఇన్సెజ్జాని ఇళయరాజాకి కష్టకాలంలో తన మ్యూజిక్ ట్రూపులో అవకాశం కల్పించి, ఎంతో స్నేహమాధుర్యాన్ని పంచారు బాలు. బాలు కారణంగానే డ్రమ్మర్ శివమణికి ఝుమ్మందినాదం పాటలో అవకాశం దక్కింది.

బాలూ ! జేజేలు !!

చింతకింది శ్రీనివాసరావు

నీలా పాడలేం..

నీలా స్నేహమైనా చేయగలమా..!

నీలా మాట్లాడలేం..

నీలా ప్రేమనైనా పండించగలమా..!

నీలా స్వరరచన సాధించలేం..

నీలా మనుగడైనా సాగించగలమా..!

నీలా జీవించలేం..

నీలా క్షణమైనా బతకగలమా..!

నీలా నవ్వులు రువ్వలేం..

నీలా తావులు జల్లలేం..

నీలా గమకాలు చిమ్మలేం..

నీలా పదాలు పోహళించలేం..

ఒక్కడై వచ్చావు..

కోటానుకోట్లుగా ఎక్కడికో ఎగిశావు..

నిన్ను కన్న అమ్మకు జోతలు..

నిన్ను పెంచిన పలుకులమ్మకు జోతలు..

నీ భాషకు.. నీ భావానికీ.. నీ రసానికీ..

నీ నవరసాలకీ జోతలు..

వివంచి గీతమై..

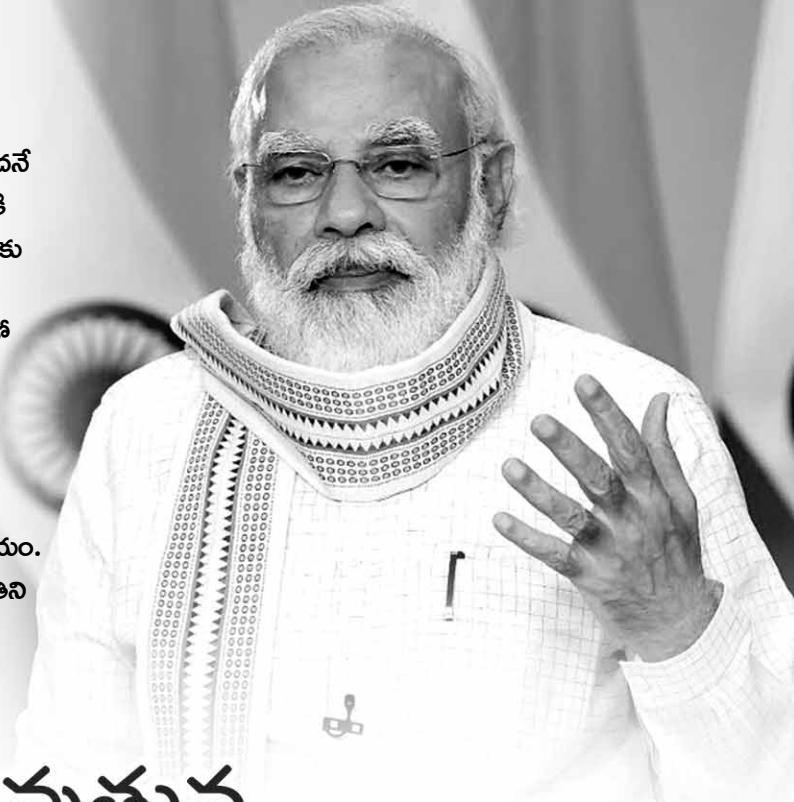
మహతీ సంగీతమై..

లోకాన్ని రంజిల్లజేస్తుండు..

మమ్మల్ని దీవిస్తుండు..

బాలూ.. నీకు జేజేలు..

సాగు ఉత్పత్తులకు సంబంధించి ఇటీవల కేంద్ర ప్రభుత్వం తెచ్చిన మూడు చట్టాల మీద వివాదం చెలరేగింది. ఏ వివాదాన్నయినా నిర్లక్ష్యం చేయకుండా అందులోని సబ్విమర్శను పరిశీలించడం అవసరం. ఇలాంటి వాస్తవిక దృష్టి ప్రస్తుత కేంద్ర ప్రభుత్వంలో ఉన్నదనే చెప్పాలి. సెప్టెంబర్ 27వ తేదీన ప్రసారమైన మాసాంతపు 'మన్ కి బాత్' కార్యక్రమంలో ప్రధాని నరేంద్ర మోదీ చెప్పిన మాటలే ఇందుకు నిదర్శనం. ఈ మూడు బిల్లుల మీద ఒక వర్గం రైతాంగం గురించి ఆయన ప్రస్తావించారు. 2014లో తమ ప్రభుత్వం తెచ్చిన చట్టంతో పండ్లు, కూరగాయల రైతులు లబ్ధి పొందారని, ఇప్పుడు ధాన్యం రైతులకు తమ ఉత్పత్తులను విక్రయించేందుకు తగినంత స్వేచ్ఛ లభించిందని ప్రధాని చెప్పారు. కరోనా వంటి క్లిష్ట సమయంలో కూడా సాగు రంగం బలోపేతమైందనీ, ఈ సమయంలో రైతులు ఎంతో కీలక పాత్ర వహించారని కూడా ప్రధాని చెప్పడం హర్షణీయం. ఈ దేశానికి అన్నదాతలే వెన్నెముకలని ఆయన ప్రకటించిన సంగతిని కూడా చెప్పుకోవాలి. రైతాంగానికి ఇటీవలి దశాబ్దాలలో ఇంతటి గౌరవ ప్రదమైన సంబోధన దక్కలేదు.

చర్చనీయాంశమవుతున్న కొత్త చట్టాలు

ప్రభుత్వం ఏ రంగం గురించి ఏ చట్టం చేసినా గలాభా సృష్టించడమే పనిగా పెట్టుకున్న కొన్ని విషక్షాల మాట ఎలా ఉన్నా, ఆ మూడు కొత్త చట్టాలు రైతు సంక్షేమం కోసమే అంటూ ప్రభుత్వం, ప్రధాని నరేంద్ర మోదీ చెబుతున్న మాటలను కూడా గమనించవలసి ఉంటుంది. ఈ ప్రభుత్వం రైతు సంక్షేమం పట్టించుకోదన్న విమర్శలు సత్యదూరమే అవుతాయి. ప్రతి అంశాన్ని రాజకీయ కోణం నుంచి చూడడం సరికాదు. కాబట్టి ఇంత వరకు రైతాంగం అభివృద్ధికి, వారి ఆదాయం రెట్టించు చేరుదానికి చేపట్టిన పథకాలు గురించి గుర్తు చేసుకోవాలి. తరువాత ఆ

మూడు చట్టాలు, బాగాగుల గురించి తెలుసుకోవాలి. అలాగే మూడు బిల్లుల మీద విషక్షాలు, లేదా ఒక వర్గం రైతన్నలు లేదనిస్తున్న సందేహాలను కూడా ప్రస్తావించుకోవాలి.

మొత్తం ప్రపంచాన్ని అతలాకుతలం చేసిన కరోనా కర్షకులను వదిలిపెడుతుందా? మిగతా జీవనోపాధుల మీద దాడి చేసినట్టే సేద్యం మీద కూడా ప్రభావం చూపిందని మామూలుగా చెబుతున్నారు. కానీ రైతాంగం మీద ఆ మహమ్మారి దాడిని ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించుకోవాలి. మొత్తంగా చూస్తే వ్యవసాయమే ప్రధాన ఆదాయ వనరుగా ఉన్న మన దేశంలో 'కరోనా' వల్ల జనజీవనం అతలాకుతలమైంది. కార్మిక రంగంలో, పరిశ్రమలలో, వ్యవసాయ తదితర రంగాల్లో 'లాక్ డౌన్'తో ఎక్కడి పనులు అక్కడ స్తంభించిపోయాయి. లాక్ డౌన్ సడలించుతో క్రమేపీ కార్యకలాపాలు నెమ్మదిగా పుంజుకుంటున్నాయి. జనజీవనం స్తంభించి పోవడంతో, ఉత్పత్తులు / ఉత్పాదకతలు నిలిచిపోవడంతో పలు దేశాల ఆర్థికవ్యవస్థలతో పాటు భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ కూడా కుదేలింది. వ్యవసాయ ఆధారిత భారతదేశంలో ఆర్థిక

పరిస్థితులు ఇబ్బందికరంగా తయారైనప్పటికీ, వ్యవసాయరంగ కార్యక్రమాలు క్రమేపీ పెరుగుతున్నందున ఆర్థిక పరిస్థితి త్వరగా పుంజుకొంటుందనటంలో సందేహం లేదు. వలస కార్మికులతో పాటు పలు రంగాల్లో పనుల్లేక ఇబ్బందులు పడుతున్న వేళ వ్యవసాయ/ గ్రామీణ స్థాయిల్లో జరిగిన ఉపాధి కల్పనతో కొంత మేరకు జీవనానికి సానుకూలత ఏర్పడటం సంతోషించ దగినదే. మన ప్రభుత్వాలు పలు పథకాల ద్వారా ఆర్థిక ప్రగతి పురోగమనానికి తక్షణ చర్యలను చేపట్టాయి. గ్రామీణ ప్రాంత కార్మికులకు మహాత్మా గాంధీ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకంతో జీవనోపాధి కల్పించటం ముదావహం. ఇందుకు సుమారు రూ. లక్ష కోట్ల వరకు బడ్జెట్ లో కేంద్ర ప్రభుత్వం కేటాయించింది. దీనితోపాటు వ్యవసాయరంగంలో మౌలిక సదుపాయాలకు, వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల ప్రాసెసింగ్ కు తదితర అనుబంధ రంగాలకు మరో రూ. 3 లక్షల కోట్ల వరకు బడ్జెట్ కేటాయించి, ఆయా కార్యక్రమాలను ముమ్మరం చేసి తద్వారా ఆర్థిక పురోభివృద్ధికి దోహదం చేయటం కేంద్ర ప్రభుత్వ దక్షతకు తార్కాణం.

వ్యవసాయ ఆధారిత పరిశ్రమలకే కాదు, ఎన్నో నిత్యావసరాలకు వ్యవసాయరంగమే కీలకమైనది. అదే వ్యాపకంపై ఆధారపడివున్న (65శాతం) ప్రజల ఆర్థిక స్థితిగతులను పెంపొందించేందుకు వ్యవసాయమే శ్రీరామరక్ష. దేశ ఆర్థిక పరిపుష్టికి, శాంతియుత, గ్రామీణ జన జీవనానికి వ్యవసాయరంగమే కీలకం

ప్రొ|| పి. రాఘవరెడ్డి

గనుక, వ్యవసాయదారుల ఆర్థిక పరిపుష్టికి తగినంత చేయూతనిచ్చేందుకే ప్రస్తుత కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు పలు పథకాలతో, తగిన కార్యాచరణలతో ముందుకు వెడుతున్నాయి. రైతుల ఆదాయాన్ని 2022 కల్లా రెట్టింపు చేయాలనే సత్సంకల్పంతో పథకాలను అమలు చేస్తున్నారు కూడా. సెప్టెంబర్ 27 నాటి మన్ కి బాత్ మాటలను ఇక్కడ కూడా గుర్తుకు తెచ్చుకోవాలి. 2014 నాటి వ్యవసాయ మార్కెట్ కమిటీ (ఏపీఎంసీ) చట్టంతో లబ్ధి పొందిన హరియాణా, మహారాష్ట్ర, తమిళనాడు, ఉత్తరప్రదేశ్ రైతుల అనుభవాలను ప్రధాని గుర్తు చేశారు. పంట ఉత్పత్తులను విక్రయించే దశలో వీరికి రకారూల బెడద తప్పిందని ఆయన చెప్పారు. ఇంతకాలంగా జరుగుతున్న రైతాంగ ఉద్యమాలలో దళారుల పీడ వదిలించడం కూడా ఒకటి. అలాంటి స్వేచ్ఛ ఇప్పుడు వరి, గోధుమ రైతాంగానికి రానున్నదని ఆయన అంటున్నారు.

మెట్ట ప్రాంత బంజరు భూముల్లో సోలార్ ఉత్పత్తి కేంద్రాలను స్థాపించేసిన, స్థానిక అవసరాల సామర్థ్యానికి మించిన విద్యుత్ను గ్రిడ్ అనుసంధానం చేసి ఆ విద్యుత్ను విక్రయించటం ద్వారా, వ్యవసాయ దారులకు ఆర్థిక వెసులుబాటును కల్పించే పని ప్రారంభించి వారికి చేయూతనందించారు. సాగునీటి సౌకర్యాలను పెంపొందించేందుకు 20 లక్షల సోలార్ పంపులను ఏర్పాటుచేశారు, మరో 15 లక్షలకు సోలార్ ద్వారానే నీటిసౌకర్యం కల్పించేందుకు సన్నాహాలు పూర్తి చేశారు. అలాగే పూర్తిగా సేంద్రీయ వ్యవసాయానికి దోహదం చేసే సహజ పద్ధతులను ప్రవేశపెట్టారు. ఇలా రైతులకు అవసరమైన పెట్టుబడులు, పంట రుణాలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అందుబాటులో ఉంచి నకాలంలో ఇన్పుట్స్, సలహాలను అందజేస్తూ, నీటి సౌకర్యాలను వీలయినంతవరకు పెంపొందిస్తూ, అటు సాగునీరున్న ప్రాంతాల్లోగాని, మెట్ట ప్రాంతాల్లోగాని, పంట

సాగునీటి సౌకర్యాలను పెంపొందించేందుకు 20 లక్షల సోలార్ పంపులను ఏర్పాటుచేశారు. మరో 15 లక్షలకు సోలార్ ద్వారానే నీటిసౌకర్యం కల్పించేందుకు సన్నాహాలు పూర్తి చేశారు. అలాగే పూర్తిగా సేంద్రీయ వ్యవసాయానికి దోహదం చేసే సహజ పద్ధతులను ప్రవేశపెట్టారు. ఇలా రైతులకు అవసరమైన పెట్టుబడులు, పంట రుణాలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అందుబాటులో ఉంచి నకాలంలో ఇన్పుట్స్, సలహాలను అందజేస్తూ, నీటి సౌకర్యాలను వీలయినంతవరకు పెంపొందిస్తూ, అటు సాగునీరున్న ప్రాంతాల్లోగాని, మెట్ట ప్రాంతాల్లోగాని, పంట దిగుబడులను గణనీయంగా పెంచే దిశగా పలు చర్యలను ప్రభుత్వం చేపడుతున్నది.

దిగుబడులను గణనీయంగా పెంచే దిశగా పలు చర్యలను ప్రభుత్వం చేపడుతున్నది. ఇలా దిగుబడులను పెంపొందిస్తూ, తగిన ప్రతిఫలం రైతులు పొందాలంటే, వారి ఉత్పత్తులను గిట్టుబాటు ధరలకు, మార్కెట్ వ్యవస్థల ద్వారా కొనుగోలు చేసే విధంగా ప్రభుత్వం చర్యలను తీసుకున్నప్పటికీ వీలవుతుంది.

ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని కేంద్ర ప్రభుత్వం కనీస మద్దతు ధరలను సాగు ఖర్చు కన్నా 50శాతం అధికంగా నిర్ణయించి అమలు చేస్తున్నది. ఈ సాహసోపేత నిర్ణయానికి మొదటిసారి ప్రస్తుత కేంద్ర ప్రభుత్వమే శ్రీకారం చుట్టింది. అప్పటి నుండి కేంద్రం క్రమంగా ఏడా కనీస మద్దతులను కొద్దికొద్దిగా పెంచుతున్నది. ఇక్కడే ఇంకొక అంశం కూడా కేంద్రం వరిగణనలోనికి తీసుకోవడం అవసరమని అనిపిస్తుంది. కనీస మద్దతు ధరలను సాగు వ్యయం కన్నా 50 శాతం ఎక్కువగా నిర్ణయిస్తున్నారు. కానీ, ఆ సాగు ఖర్చుకు సంబంధించి అన్ని అంశాలు సమగ్రంగా తీసుకోలేదని, ప్రభుత్వం నిర్ణయిస్తున్న కనీస మద్దతు ధరలు గిట్టుబాటు కాదని చెప్పవలసి ఉంటుంది. అది వాస్తవ పరిస్థితులకు భిన్నంగా ఉంది. ప్రధానమంత్రి గతంలో హామీ ఇచ్చినట్లు ప్రతి అంశాన్ని (భూమి కొలు + సాగు ఖర్చు actual + familylabour + interest on crop loan)

వరిగణనలోనికి తీసుకొని నిజ సాగుఖర్చును నిర్ణయించాలి. దానిపై 50శాతం అధికంగా కనీస మద్దతు నిర్ణయిస్తేనే తమకు గిట్టుబాటు అవుతుందని రైతులు అర్థిస్తున్నారు. తమ విన్నపాలను, వాస్తవ పరిస్థితులను బేరీజు వేసుకుని, కేంద్ర ప్రభుత్వం తగిన నమయంలో చర్యలను చేపడుతుందని వ్యవసాయదారులు ప్రగాఢ విశ్వాసంతో ఉన్నారు. వ్యవసాయంలో తగిన ప్రతిఫలం లేకనే నీటి గ్రామీణ యువత (30శాతం) పట్టుబాటు వలన వెళ్తున్నారు. ఇది దేశ వ్యవసాయ ప్రగతికి మంచి పరిణామం కాదు. ప్రభుత్వం గ్రామీణ యువతను వ్యవసాయం వైపు మళ్లించాలని 'ఆర్య' (Arya - Attracting and Retaining Youth in Agriculture) పథకాన్ని (Pilot Schem) కొన్ని జిల్లాల్లో కృషివిజ్ఞాన్ కేంద్రాల ద్వారా ప్రయోగాత్మకంగా చేపట్టింది. తగిన ప్రతిఫలం దక్కే విధంగా పరిస్థితులను మారిస్తే, గ్రామీణ యువత వ్యవసాయం వైపు మొగ్గు చూపుతుంది. కొన్ని అంచనాల ప్రకారం 75శాతం గ్రామీణ యువత ఉపాధి ఉద్యోగాల కోసమే వెళ్తున్నారని అంచనా. రైతుల ఆదాయాన్ని ద్విగుణీకృతం చేయటంలో ప్రముఖ పాత్ర పోషించేది వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను మద్దతు ధరకు అమ్ముకోవటం, లేదా కొనుగోలు చేయటం (మార్కెట్ వ్యవస్థ ద్వారా). దీనికి ఇంత ప్రాముఖ్యం ఉంది గనుకనే కేంద్ర ప్రభుత్వం మార్కెట్ వ్యవస్థను ప్రక్షాళన చేసి, పంట ఉత్పత్తులకు గిట్టుబాటు ధర లభ్యమయ్యేందుకు పలు మార్కెట్ సంస్కరణలను తీసుకొస్తున్నది.

స్థానికంగా ఆయా రాష్ట్రాల్లో ఉన్న వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల మార్కెటింగ్ సంఘాలను (Agriculture Produce Market committee) ఇతర రాష్ట్రాలతో అనుసంధానించి, మార్కెట్ ధరవరలను ఎప్పటికప్పుడు ఉత్పత్తిదారులకు తెలియజేస్తూ, ఎక్కడ డిమాండ్ ఉన్నదీ, ఎంత ధర పలుకుతున్నదీ వంటి వివరాలు తెలియజేస్తూ గిట్టుబాటు ధరకు పంట ఉత్పత్తులను అమ్ముకొనే విధంగా చేయడానికి e-NAM ద్వారా వెనలుబాటు కల్పిస్తున్నది. ఇప్పుడిప్పుడే రైతులు కొద్దికొద్దిగా, e-NAM (Electronic - National Agriculture

Market) పరిధిలోనికి వస్తున్నారు. e-NAM వ్యవస్థను పూర్తిగా అవగాహన చేసుకుంటున్న ప్రస్తుత సమయంలో కేంద్రం నూతనంగా మూడు వ్యవసాయ మార్కెటింగ్ బిల్లులను ఆమోదించేసింది.

ఈ బిల్లుల్లో మొదటి అంశం: రైతులు వారు పండించిన పంట ఉత్పత్తులను; స్థానిక మార్కెట్ కమిటీల పరిధిలోనే గాక, దేశవ్యాప్తంగా ఎక్కడ గిట్టుబాటు (మంచి) ధర లభ్యమవుతుందో అక్కడ అమ్ముకొనే వీలు కల్పించారు. తద్వారా మంచి ధరను పొంది రైతులు లబ్ధి పొందగలరని ప్రభుత్వ అభిప్రాయం. ఈ లావాదేవీలు ఆన్లైన్ పద్ధతిలో జరిపి స్థానిక మార్కెట్ కమిటీతో సంబంధం లేకుండా కూడా చేసుకొనే స్వేచ్ఛ కూడా ఉంది. ఇలా జరిపిన లావాదేవీలకు స్థానిక కమిటీలకు చెల్లించినట్లు మార్కెట్ ఫీజు, సెన్ స్థానిక రుసుములు చెల్లించనవసరం లేదు. ఈ పద్ధతి ద్వారా స్థానిక APMC's గుర్తాధిపత్యం పోయి స్వేచ్ఛతో, లాభసాటిగా రైతులు లావాదేవీలు జరుపుకునే స్వాతంత్ర్యం ఉంది కాబట్టి కనీస మద్దతు ధరకు మించి మంచి ధర వస్తుందని ప్రభుత్వ నమ్మకం. అదే ఒకే దేశం ఒకే మార్కెట్ విధానం. కానీ, దేశంలో హెచ్చు శాతం సన్నచిన్నకారు రైతులే. వారు పండించిన ఉత్పత్తులు కూడా తక్కువ పరిమాణంలోనే ఉంటాయి. కాబట్టి వారు పెద్ద రైతులు / ఇతరులతో పోటీపడి నెట్టుకూరగలరా అన్నది ఇప్పుడు వినిపిస్తున్న ప్రశ్న.

రెండో బిల్లు ప్రకారం- రైతులు ఉత్పత్తులు పొందడానికి ముందే, అంటే పంట సాగులో ఉన్నప్పుడే ఒడంబడిక మేరకు ఎంత ధరకు అమ్మాలో ముందుగానే నిర్ణయించి మార్కెట్ ఒడిదుడుకులతో సంబంధం లేకుండా అదే ధరకు అమ్ముకోవడానికి ఇది వీలు కల్పిస్తుంది. ఇరువురికి అంగీకారమైన ధరను ముందుగానే నిర్ణయించుకుని అమ్ముకోవచ్చు. కొన్ని

షరతులకు లోబడి పరస్పర అంగీకారంతో ఒక ఒప్పందం చేసుకుని, లావాదేవీలు జరుపుకోవటం. ఒక విధంగా ఇది contract farmup మాదిరిగా అన్నమాట.

ధర నిర్ణయంపై నిర్దిష్ట ప్రామాణికాలు లేవు గనుక, కార్పొరేట్ వ్యవస్థలను సామాన్య రైతు ఎదుర్కొని నిలదొక్కగలడా? గిట్టుబాటు పొందగలడా అన్నది ఇక్కడ సందేహం.

మూడవది - నిత్యావసర వస్తువుల జాబితా నుండి ధాన్యాలను, పప్పుధాన్యాలను, వంటనూనెలను, ఉల్లిపాయలను, బంగాళాదుంపను తొలగించటం వల్ల, మార్కెట్లో ధరలవరలు ఇబ్బడిముబ్బడిగా పెరుగుతాయోనని ఆందోళన పడడం అనవసరం.

ఈ బిల్లుల విషయంలో ప్రభుత్వ ధ్యేయం, చిత్తశుద్ధి, సంకల్పం ఒక్కటే - రైతులందరికీ మంచి గిట్టుబాటు ధర కల్పించాలని, వారు పండించిన పంటలను సకాలంలో మార్కెట్ చేసుకోవాలని. ఆ దిశగా కేంద్రం అధికారంలోనికి వచ్చినప్పటి నుండి రైతు సంక్షేమానికి పథకాలను అమలుచేసి తన నిజాయితీని నిరూపించుకుంటున్నది. అదేవిధంగా ఈ బిల్లుల ప్రవేశంతో కూడా రైతులకు మేలు చేకూరాలనే సత్సంకల్పం ప్రభుత్వానికి ఉంది.

అందుకు తగిన విధంగా ఆచరణయోగ్యమైన చర్యలను చట్టరీత్య చేసి ఒకే దేశం - ఒకే మార్కెట్ విధానాన్ని అమలుచేయాలని సంకల్పిస్తున్నది. గనుక రైతులు, ఇటువంటి విధానాలను స్వాగతించాలి. ఆచరణలో ఇబ్బందులుంటే ప్రభుత్వం మళ్లీ కొత్త సంస్కరణల ద్వారా పరిష్కరించేందుకు తగిన చర్యలను తీసుకుంటుందని ఆశించవచ్చు.

ప్రస్తుత మార్కెట్లో పంట ఉత్పత్తుల అమ్మకంలో రైతులు ఇబ్బందులు పడుతున్నారు. ఉదాహరణకు వరి ధాన్యం తీసుకుంటే, ప్రస్తుత కనీస మద్దతు ధర (Grade - A) రకం (క్వింటాలు) రూ. 1888/ Grade Common రూ. 1868/. కానీ వడ్లు కొనేటప్పుడు మార్కెట్ యార్డులు కొన్ని నాణ్యతా ప్రమాణాలకు లోబడి ధర చెల్లించవలసిన అవసరం ఉంది.

కానీ కనీస మద్దతు ధర చెల్లింపులో దళారీలు, మార్కెట్ వ్యవస్థలోని వర్తకులు ఈ ప్రామాణికాలను సాకుగా చూపి, కనీస మద్దతు కన్నా తక్కువ ధరకే కొనుగోలు చేస్తుంటారు. ఈ ప్రామాణికాలపై రైతులకు ఇతర వ్యాపార వర్గాలకు సమస్యలు ఎదురైనప్పుడు జిల్లా సంయుక్త కలెక్టరు ఆధ్వర్యంలో రాజీకుదుర్పుకుని ఇరువురు లావాదేవీలు జరుపుతుంటారు. ఒడంబడిక ప్రకారం ఒకరిద్దరివరకు పాటించి, హెచ్చుమంది రైతులు తీసుకొచ్చిన వరి ధాన్యానికి నాణ్యతా ప్రమాణాలు ఉన్నప్పటికీ, కనీస మద్దతు ధర ఇవ్వకుండా ఇబ్బంది పెట్టడం, మార్కెట్ లోనికి తెచ్చిన తర్వాత రైతు వెనుకకు తీసుకుపోలేదు గనుక తక్కువ ధరకే తీసుకుని బిల్లు మాత్రం కనీస మద్దతు ధరకే రాసుకుంటుంటారు. ఈ లోపాలను సరిదిద్దుకుని రైతులు తీసుకొచ్చిన వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను ఆయా ప్రామాణికాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని, రైతులకు న్యాయబద్ధంగా కనీస మద్దతు ధరను చెల్లించే విధంగా అధికారులు తక్షణ చర్యలు తీసుకుంటారని ఆశిద్దాం. అలాగే ఉత్పత్తులకు వీలయినంత త్వరగా చెల్లింపులు చేస్తేనే రైతుల మనుగడకు ఆస్కారం ఉంటుంది. తద్వారా ప్రభుత్వం ఆశించినట్లు రైతుకు రెట్టింపు ఆదాయం ఆశయం నెరవేరుతుంది.

వ్యాసకర్త : వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం
మాజీ ఉపకులపతి

రైతే దేశానికి వెన్నెముక అని అందరూ ఘనంగా చెబుతారు.. కానీ ఆ రైతు వెన్నెముక విరిగినా ఎవరికీ పట్టదు.. రాజకీయ పార్టీలు, వారి అనుబంధ రైతు సంఘాలు నిన్నటి దాకా చేసిన డిమాండ్లనే అమలు చేసే దిశగా కేంద్ర ప్రభుత్వం అడుగులు వేసింది. విచిత్రంగా వారే తమ రాజకీయ స్వార్థాలతో దీన్ని వ్యతిరేకిస్తున్నారు. రైతు బాంధవులమని చాటుకునే నాయకులు తాత్కాలిక ఉపశమనం కలిగించే పథకాలను తప్ప రైతు సమస్యలకు శాశ్వత పరిష్కారం చూపే ప్రయత్నాలు చేయడం లేదు. ఇలాంటి సమయంలో ప్రధాని నరేంద్రమోదీ తీసుకువచ్చిన వ్యవసాయ బిల్లులు రైతులకు నిజమైన స్వేచ్ఛ, స్వావలంబన ఇస్తున్నాయి. అయినా వీటిని వ్యతిరేకించడం ద్వారా తమ కపట బుద్ధిని ప్రదర్శించుకుంటున్నారు. ఈ మూడు వ్యవసాయ బిల్లులు పార్లమెంటు ఉభయ సభల్లో ఆమోదం పొందడంతో, రాష్ట్రపతి సంతకంతో చట్టరూపం దాల్చాయి.

అవి-

- 1) నిత్యావసర సరకుల (సవరణ) బిల్లు (ది ఎంసెయియల్ కమోడిటీస్ (అమెండ్మెంట్) బిల్ 2020
 - 2) రైతు ఉత్పత్తుల వాణిజ్య, వ్యాపార (ప్రోత్సాహక, సులభతర) బిల్లు (ది ఫార్మర్స్ ప్రొడ్యూస్ ట్రేడ్ అండ్ కామర్స్ (ప్రమోషన్, ఫెసిలిటేషన్) బిల్ 2020
 - 3) రైతుల (సాధికారత, రక్షణ) ధర హామీ, సేవల ఒప్పంద బిల్లు-2020 (ది ఫార్మర్స్ (ఎంప వర్మెంట్ అండ్ ప్రొటెక్షన్) అగ్రిమెంట్ ఆన్ ప్రైస్ అన్యూరెస్స్ అండ్ ఫార్మ్ సర్వీసెస్ బిల్ -2020.
- ‘ఒకే దేశం-ఒకే మార్కెట్’ అనే భావనతో కేంద్ర ప్రభుత్వం తీసుకువచ్చిన ఈ మూడు వ్యవసాయ బిల్లులను పార్లమెంట్ ఆమోదించడం దేశ వ్యాప్తంగా చర్చనీయాంశంగా మారింది. అంతకన్నా ముఖ్యంగా శిరోమణి అకాలీదళ్ కు చెందిన హరిసిమ్రత్ కౌర్ బాదల్ కేంద్ర క్యాబినెట్ నుంచి వైదొలగడం కలకలం రేపింది. ఈ దశలో సహజంగానే విపక్షాలకు ఒక ఆయుధం దొరికినట్లయింది. స్వయానా ఎన్ని ఏ భాగస్వామ్య పక్షమే ఈ బిల్లులను వ్యతిరేకిస్తోంది కాబట్టి కచ్చితంగా ఇది రైతులకు వ్యతిరేకం అనే ప్రచారాన్ని కాంగ్రెస్ పాటు బీజేపీ వ్యతిరేక పార్టీలు

ప్రారంభించాయి. దీనికి మీడియాలో ఒక వర్గం తోడ్పడింది.

రైతు బిల్లులను అకాలీదళ్ తీవ్రంగా వ్యతిరేకించి నప్పటికీ లోక్ సభలో ఈ మూడు బిల్లులు ఆమోదం పొందాయి. రాజ్యసభలో ప్రతిపక్ష సభ్యుల ఆందోళన, డిప్యూటీ చైర్మన్తో వారి అనుచిత ప్రవర్తన, సస్పెన్షన్లు మీడియా ప్రధాన శీర్షికలకు అక్రమించాయి. బిల్లులలోని అంశాలకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వకుండా, పూర్తిగా ఇవి రైతులకు నష్టం కలిగించేవే అనే రీతిలో కథనాలను ప్రచారంలోకి పెట్టాయి. అసలు వ్యవసాయ బిల్లుల్లో ఉన్న అంశాలేమిటి? అవి రైతులకు మేలు చేస్తాయా? నష్టం చేస్తాయా అన్న చర్చకన్నా రాజకీయ అవసరాలే ముఖ్యమైపోయాయి.

వాస్తవానికి చాలా కాలంగా రాజకీయ పార్టీలు, వాటి అనుబంధ రైతు సంఘాలు ఏ సంస్కరణలు కావాలో అని కోరుకున్నాయో, కేంద్ర ప్రభుత్వం తీసుకు వచ్చిన వ్యవసాయ బిల్లుల లక్ష్యం దాదాపు అదే. ఇంత కాలం తాము డిమాండ్ చేస్తున్న అంశాలు ఆచరణలోకి వస్తుంటే, వ్యతిరేకించడం విధూరంగానే ఉంది. అంటే ఈ పార్టీలు, సంఘాలకు రైతుల హితం కన్నా రాజకీయ ప్రయోజనాలే ముఖ్యమని స్పష్టమైంది.

రైతుకు మే రాజకీయమే

బిల్లుల్లో ఏముంది?

కేంద్ర ప్రభుత్వం తీసుకొచ్చిన ఈ మూడు చట్టాలు ఏమిటి? అందులోని అంశాలు ఏమిటి? అవి రైతులకు లాభం చేకూరుస్తాయా? నష్టం కలిగిస్తాయా?..

1. నిత్యావసర సరకుల (సవరణ) చట్టం:

దేశంలో ఇప్పటికే అమలులో ఉన్న నిత్యావసర సరకుల చట్టం 1955కి కొన్ని సవరణలు చేసి దీన్ని రూపొందించారు. నిత్యావసర సరకుల జాబితాలో ఉన్న వస్తువుల ఉత్పత్తి, సరఫరా, పంపిణీ, వాణిజ్యాల నియంత్రణాధికారం కేంద్రానికి ఉండేలా దీన్ని రూపొందించారు. వ్యవసాయరంగంలో పోటీని ప్రోత్సహించడం, తద్వారా రైతుల ఆదాయం పెంచడానికి ఉద్దేశించిన చట్టంగా ఆర్డినెన్సులో పేర్కొన్నారు. నిత్యావసరాలపై నియంత్రణ వ్యవస్థను సరళీకరించడం కూడా దీని ఉద్దేశంగా ప్రభుత్వం చెబుతోంది.

కొన్ని రకాల ఆహార పదార్థాలు, ఎరువులు, పెట్రోలియం ఉత్పత్తులు వంటివి నిత్యావసరాలుగా పేర్కొనడానికి ఈ చట్టం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అధికారం ఇస్తుంది. అలాంటి నిత్యావసరాల ఉత్పత్తి, సరఫరా, పంపిణీ, వాణిజ్యాన్ని నియంత్రించడానికి, నిషేధించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అధికారం ఉంటుంది. యుద్ధం, దుర్భిక్షం, ధరలు విపరీతంగా పెరిగిపోవడం, ప్రకృతి విపత్తులు వంటి అసాధారణ పరిస్థితులలో తృణధాన్యాలు, వప్పులు, బంగాళా దుంపలు, ఉల్లి, నూనెగింజలు, నూనెలు వంటి ఆహార వస్తువుల సరఫరాను నియంత్రించే అధికారం ఈ చట్టం ద్వారా కేంద్రానికి వర్తిస్తుంది.

ఏదైనా నిత్యావసర వస్తువును ఒక వ్యక్తి ఎంత పరిమాణంలో నిల్వ చేసుకోవచ్చునే నియంత్రణ అధికారం కూడా కేంద్రానికి ఉంటుంది. దీనికి ధరల పెరుగుదలను ప్రాతిపదికగా తీసుకుంటారు. అయిదేళ్ల సగటు ధరతో కానీ, ఏడాది కిందటి అదే కాలంలో ధరతో కానీ పోల్చి పెరుగుదల స్థాయిని అంచనా వేసి నిర్ణయం తీసుకుంటారు. ఉద్యాన ఉత్పత్తులైతే 100 శాతం ధర పెరిగిన వర్షంలో నిల్వపై నియంత్రణ విధించే అవకాశం ఉంటుంది. పాదపని వ్యవసాయ ఉత్పత్తులకైతే 50 శాతం ధర పెరిగితే నిల్వపై నియంత్రణ విధించే అవకాశం ఉంటుంది.

అయితే, ఆయా వ్యవసాయ ఉత్పత్తులకు

లు చేసినా మీనా?

సంబంధించి పంట పండించేవారి నుంచి ప్రాసెసింగ్, ప్యాకేజింగ్, గోదాం, రవాణా, పంపిణీదారు దాకా ఎవరికీ ఇది వర్తించదు. ఈ నియంత్రణలు, నిల్వ పరిమితులు ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థకు వర్తించవు.

2. రైతు ఉత్పత్తుల వాణిజ్య, వ్యాపార (ప్రాత్యాహిక, సులభతర) చట్టం:

వ్యవసాయ మార్కెట్లను నియంత్రించే మార్కెట్ కమిటీల ప్రాదేశిక సరిహద్దులతో సంబంధం లేకుండా ఇతర జిల్లాలు లేదా ఇతర రాష్ట్రాల మధ్య స్వేచ్ఛా వాణిజ్యానికి ఈ చట్టం అవకాశం ఇస్తుంది. దీంతో మార్కెట్ కమిటీల సరిహద్దులు దాటి విక్రయించే వ్యవసాయ ఉత్పత్తులపై రాష్ట్రాలు కానీ, స్థానిక ప్రభుత్వాలు కానీ ఎలాంటి పన్నులు వేయడానికి, ఫీజులు వసూలు చేయడానికి వీలులేదు.

నిర్దేశిత వాణిజ్య ప్రాంతంలో రాష్ట్రాల వ్యవసాయ మార్కెట్ కమిటీల నియంత్రణలోకి వచ్చే ఉత్పత్తుల ఎలక్ట్రానిక్ వర్తకానికి (ఈ-ట్రేడింగ్) ఈ రెండో చట్టం అనుమతిస్తుంది. ఆన్లైన్ ద్వారా క్రయవిక్రయాల కోసం ఎలక్ట్రానిక్ ట్రేడింగ్ వేదికను ఏర్పాటు చేయొచ్చు. పాన్ కార్డు ఉన్న కంపెనీలు, భాగస్వామ్య సంస్థలు, రిజిస్టర్డ్ సొసైటీలు, ఫార్మర్ ప్రొడ్యూసర్ ఆర్గనైజేషన్, వ్యవసాయ సహకార సంస్థలు ఏవైనా ఇలాంటి ఆన్లైన్ వర్తక వేదికను ఏర్పాటు చేసుకునే అవకాశం కల్పించింది.

3. రైతుల (సాధికారత, రక్షణ) ధర హామీ, సేవల ఒప్పంద చట్టం-2020

రైతులు పంట వేయకముందే వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల అమ్మకం కోసం కొనుగోలుదారుతో ఒప్పందం కుదుర్చుకునేందుకు ఈ చట్టం వీలు కల్పిస్తుంది. కనిష్టంగా ఒక పంటకాలం నుంచి

అయిదేళ్ల వరకూ ఈ ఒప్పందాలు చేసుకోవచ్చు. దీనినే కాంట్రాక్ట్ ఫార్మింగ్ అని పిలుస్తున్నారు.

ఈ కాంట్రాక్ట్లో రైతులు, కొనుగోలుదారుల మధ్య జరిగే ఒప్పందంలో వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల ధరను పేర్కొనాలి. ధర నిర్ణయ ప్రక్రియను రాసుకోవాలి.

ఈ చట్టం ప్రకారం కాంట్రాక్ట్ ఫార్మింగ్లో తలెత్తే సమస్యల పరిష్కారానికి మూడంచెల వ్యవస్థ సయోధ్య(కన్సిలియేషన్) బోర్డ్, సబ్ డివిజనల్ మేజిస్ట్రేట్, అప్పిలేట్ అథారిటీ ఉంటుంది.

ఏదైనా వివాదం తలెత్తితే మొదట బోర్డు పరిధిలో సయోధ్యకు ప్రయత్నిస్తారు. అక్కడ పరిష్కారం కాకుంటే 30 రోజుల తరువాత సబ్ డివిజనల్ మేజిస్ట్రేట్ను సంప్రదించవచ్చు. సబ్ డివిజనల్ మేజిస్ట్రేట్ నిర్ణయానికి వ్యతిరేకంగా అప్పిలేట్ అథారిటీని సంప్రదించొచ్చు. అప్పిలేట్ అథారిటీగా ఐఏఎస్ స్థాయి అధికారులు ఉంటారు. ఏ స్థాయిలో నైనా రైతుకు వ్యతిరేకంగా నిర్ణయం వస్తే రికవరీ కోసం వ్యవసాయ భూమిని తీసుకోవడానికి ఈ చట్టం అంగీకరించదు.

అర్థం లేని అపోహలు

ఒక ఉత్పత్తిదారుడు తాను తయారు చేసిన వస్తువును అమ్మే ముందు దానిపై పెట్టిన పెట్టుబడి ఖర్చుపోనూ లాభాలు చూసుకొని విక్రయిస్తాడు. కానీ రైతులకు ఆ స్వేచ్ఛ ఎందుకు ఉండదు? మార్కెట్లో డిమాండ్ తగ్గినా, ప్రకృతి వైపరీత్యాలు చీడల కారణంగా తలెత్తే నష్టాలను కూడా భరించాల్సిందే. మార్కెట్ కు తీసుకువస్తే ఆశించిన ధర దక్కకపోగా నష్టానికి అమ్ముకోక తప్పదు. కొన్ని సందర్భాల్లో రవాణా ఖర్చులు కూడా గిట్టుబాటు కావు. ఈ నేపథ్యంలో రైతులు తాము కోరుకున్న రేటుకు అమ్ముకునే అవకాశం ఇవ్వాలని, ఎక్కడైనా అమ్ముకునే అవకాశం ఇవ్వాలని రాజకీయ పార్టీలు, వాటి అనుబంధ రైతుల సంఘాలు, కొందరు మేధావులు వాదిస్తూ వచ్చారు. తాజాగా కేంద్ర ప్రభుత్వం రూపొందించిన కొత్త వ్యవసాయ చట్టాలు ఈ అవకాశాన్ని స్పష్టంగా కల్పించాయి. కానీ ఇప్పుడు వారే వీటిని వ్యతిరేకిస్తూ ద్వంద్వ వైఖరిని చాటుకున్నారు.

కొత్త వ్యవసాయ చట్టాలను వ్యతిరేకిస్తూ కాంగ్రెస్,

క్రాంతిదేవ్ మిత్ర

వామపక్షాలు, బీజేపీయేతర పార్టీలు దేశ వ్యాప్తంగా ఆందోళనలు చేస్తూ అపోహలను ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఇందులో వాస్తవం ఎంత అనేది ఒక్కసారి పరిశీలించి చూద్దాం. కేంద్ర ప్రభుత్వం వ్యవసాయాన్ని పూర్తిగా కార్పొరేట్ వ్యాపారుల పెత్తనంలో పెడుతోందని ప్రధాన ఆరోపణ. వాస్తవానికి కాంగ్రెస్ పాలనలోనే కార్పొరేట్ కంపెనీలు రైతులతో ఒప్పందాలు చేసుకోవడం ప్రారంభించాయి. ఇప్పటి వరకూ ఈ ఒప్పందాలకు చట్టబద్ధత లేని కారణంగా రైతులు ఇబ్బంది పడేవారు. తాజాగా మోదీ ప్రభుత్వం తీసుకువచ్చిన రైతుల (సాధికారత, రక్షణ) ధర హామీ, సేవల ఒప్పంద బిల్లు-2020 ఈ ఒప్పందాలకు చట్టబద్ధతనిచ్చింది. రైతులకు అన్యాయం జరగకుండా రక్షణ కల్పిస్తోంది.

ప్రభుత్వం ఆధ్వర్యంలోని వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల మార్కెట్ కమిటీలు నిర్వహించే మార్కెట్లోనే కాకుండా దేశంలో ఎక్కడైనా బయటి ప్రైవేటు మార్కెట్లో లేదా మండీల్లో రైతులు తమ వ్యవసాయోత్పత్తులను విక్రయించుకునేందుకు కేంద్రం తీసుకొచ్చిన 'ది ఫార్మర్స్ ప్రొడ్యూసర్ ట్రేడ్ అండ్ కామర్స్' చట్టం వీలు కల్పిస్తోంది. దీని వల్ల ప్రభుత్వ నియంత్రణలోని మార్కెట్ కమిటీల అధికారాలు తగ్గిపోతాయని, కనీస మద్దతు ధరకు గోధుమలు, బియ్యం సేకరించడం తగ్గిపోతుందని, రైతులు నష్టపోతారని అపోహలు న్నాయి. కానీ తమ ఉత్పత్తులు ఎక్కడ విక్రయించు కోవాలనే విషయంలో నిర్ణయం తీసుకునే స్వేచ్ఛ వారికి ఇవ్వడమే సముచితం.

కనీస మద్దతు ధర వెనుక..

మరో అపోహ - కార్పొరేట్ వ్యాపారుల లాభాపేక్షకు వ్యవసాయ ఉత్పత్తులకు ప్రస్తుతం ఇస్తున్న 'కనీస మద్దతు ధర' (ఎంఎస్పీ) కనుమరగవుతుందని. ఈ అపోహకు తెర దించుతూ కేంద్ర ప్రభుత్వం తాజాగా కొన్ని ఉత్పత్తుల కనీస మద్దతు ధరను పెంచింది. కార్పొరేట్ మార్కెట్ శక్తుల వల్ల వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలు పడిపోయే ప్రమాదం ఉందన్న ప్రచారం జరుగుతోంది. వాస్తవానికి కనీస మద్దతు ధరను తొలగిస్తామని ఈ బిల్లులో ఎక్కడా చెప్పలేదు. పైగా కనీస మద్దతు ధరను కొనసాగిస్తా మనే మోదీ ప్రభుత్వం స్పష్టం చేసింది.

వాస్తవానికి కనీస మద్దతు ధరపై కొంతకాలంగా

ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలోని వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల మార్కెట్ కమిటీలు నిర్వహించే మార్కెట్లోనే కాకుండా దేశంలో ఎక్కడైనా బయటి ప్రైవేటు మార్కెట్లో లేదా మండీల్లో రైతులు తమ వ్యవసాయోత్పత్తులను విక్రయించుకునేందుకు కేంద్రం తీసుకొచ్చిన 'ది ఫార్మర్స్ ప్రొడ్యూసర్ ట్రేడ్ అండ్ కామర్స్' చట్టం వీలు కల్పిస్తోంది.

చర్చ జరుగుతోంది. దేశవ్యాప్తంగా 5.8 శాతం మంది రైతులు మాత్రమే ఎంఎస్పీ కింద ఉత్పత్తులను విక్రయిస్తున్నారని, ఈ విషయంలో పంజాబ్, హరియాణా రైతుల తర్వాత ఆంధ్రప్రదేశ్, మధ్య ప్రదేశ్, చత్తీస్ గఢ్ రాష్ట్రాల రైతులే ఎంఎస్పీ కింద లబ్ధి పొందుతున్నారని 2015లో శాంతకుమార్ కమిటీ నివేదికలో తెలియజేసింది. ప్రభుత్వ ఏజెన్సీలు ఎక్కువగా పెద్ద రైతుల నుంచే కొనుగోళ్లు చేస్తున్నాయి. కేంద్రం 23 రకాల వ్యవసాయోత్పత్తులకు కనీస మద్దతు ధరలను ప్రకటించగా, వాటిలో వరి, గోధుమలనే ప్రభుత్వ సంస్థలు కొనుగోలు చేస్తున్నాయి. ఇటీవలి కాలంలో ఎంఎస్పీ కింద పప్పు దినుసుల కొనుగోళ్లు పెరిగాయి.

ముఖ్యంగా రైతు బిల్లులకు వ్యతిరేకంగా పంజాబ్, హరియాణా రాష్ట్రాలకు చెందిన రైతులను కాంగ్రెస్ పార్టీ రెచ్చ గొడుతోంది. ఇప్పుడు అకాలీదళ్ కూడా

కేంద్ర ప్రభుత్వం వ్యవసాయ రంగంలో సంస్కరణలను తెచ్చే లక్ష్యంతో ప్రవేశ పెట్టిన నూతన వ్యవసాయ చట్టాలు స్వేచ్ఛాయుత వాణిజ్యాన్ని ప్రోత్సహించడం కన్నా రైతులు తమ ఉత్పత్తులను స్వేచ్ఛగా అమ్ముకునే హక్కును ఇస్తున్నాయని చెప్పవచ్చు. మొత్తానికి ఏ రకంగా చూసినా కేంద్ర ప్రభుత్వ వ్యవసాయ వ్యవసాయ చట్టాలు రైతులకు మేలు చేసేవిగానే కనిపిస్తున్నాయి.

తోడైంది. ఆ రెండు రాష్ట్రాల నుంచే 80-90 శాతం వరకు కనీస మద్దత ధరపై ప్రభుత్వం వరి, గోధుమలను కొనుగోలు చేస్తున్నది. కేంద్ర ప్రభుత్వ సమాచారం ప్రకారం గత ఐదేళ్లలో దేశవ్యాప్తంగా సేకరించిన గోధుమలు, వరిలో 52 శాతం వాటా ఈ రెండు రాష్ట్రాలకు చెందినదే. ఇందుకు కారణం 1960లో ఈ రెండు రాష్ట్రాల్లో కేంద్రం 'హరిత విప్లవం' ప్రారంభించింది. ఇందులో భాగంగా ఇక్కడ 'కనీస మద్దతు ధర' విధానాన్ని తీసుకొచ్చింది. ఆ తర్వాత రైతుల డిమాండ్ కారణంగా ఈ విధానాన్ని ఇతర రాష్ట్రాలకు కూడా విస్తరించారు.

దేశంలో ఆహారధాన్యాల కొరత ఉన్న రోజుల్లో పంజాబ్, హరియాణా రాష్ట్రాలకు కనీస మద్దతు ధర విషయంలో కేంద్రం ప్రాధాన్యమిచ్చింది. అయితే ఉత్తరప్రదేశ్, బీహార్, పశ్చిమ బెంగాల్, అస్సాం తదితర రాష్ట్రాల్లో మార్కెట్ ధరలు తక్కువ. ఈ రాష్ట్రాలకు ఎంఎస్పీ కొనుగోళ్ల విషయంలో ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలని శాంతకుమార్ కమిటీ సిఫార్సు చేసింది. ఎంఎస్పీ స్కీమ్ ను అమలు చేయడంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు భాగస్వామ్యం కల్పిస్తూ కేంద్రం 1997లో చట్ట సవరణ తీసుకొచ్చింది. అయినప్పటికీ ఆశించిన ఫలితాలు రాలేదు. ఎంఎస్పీ అమలు చేయడం వల్ల ప్రభుత్వాలపై అధిక ఆర్థిక భారం పడుతోందని, ఈ విధానాన్ని ఎత్తివేయాలంటూ చర్చ

జరుగుతున్నా ఈ విషయంలో ఎలాంటి నిర్ణయాలు తీసుకోలేదు.

పెరిగిన కనీస మద్దతు ధరలు

వ్యవసాయ బిల్లుల ఆమోదం తర్వాత కనీస మద్దతు ధర విషయంలో ఏర్పడిన అనుమానాలు తొలగించేందుకు ప్రభుత్వం సానుకూల నిర్ణయం తీసుకుంది. ఇందులో భాగంగా గోధుమ సహా ఆరు రబీ పంటల కనీస మద్దతు ధరను 6% వరకు పెంచారు. 2020-21 వంట సంవత్సరానికి (జూన్-జూలై), 2021-22 మార్కెటింగ్ సీజన్ కు ఆరు రబీ పంటల ఎంఎస్పీ పెంపును ప్రధాని మోదీ నేతృత్వంలోని ఆర్థిక వ్యవహారాల కేబినెట్ కమిటీ ఆమోదించిందని వ్యవసాయ శాఖ మంత్రి నరేంద్ర సింగ్ తోమర్ లోక్ సభకు తెలిపారు.

గోధుమ కనీస మద్దతు ధరను క్వింటాల్ కు రూ. 50 పెంచారు. దాంతో క్వింటాల్ గోధుమ ఎంఎస్పీ

రూ. 1,975కి చేరింది. కందుల ఎంఎస్పీ రూ. 225 పెరగడంతో వాటి ధర క్వింటాల్ కు రూ. 5,100కి చేరింది. మసూర్ దాల్ ధర క్వింటాల్ కు రూ. 300 పెరిగింది. దాంతో వాటి ధర క్వింటాల్ కు రూ. 5,100కి చేరింది. అవల ధర క్వింటాల్ కు రూ. 225 పెరిగి, రూ. 4,650కి చేరింది. కుసుమల ధర క్వింటాల్ కు రూ. 112 పెరిగి, రూ. 5,327కి చేరింది. బార్లీ కనీస మద్దతు ధరను క్వింటాల్ కు రూ. 75 పెంచారు. దాంతో క్వింటాల్ బార్లీ ధర రూ. 1,600కు చేరింది. కనీస మద్దతు ధర కొనసాగుతుందనేందుకు తాజా పెంపే నిదర్శనమని తోమర్ ఆ సందర్భంగా స్పష్టం చేశారు. ఇప్పటికైనా తప్పుడు ప్రచారం మానుకోవాలని విపక్ష పార్టీలకు సూచించారు. గత ఆరేళ్లలో రైతులకు రూ. 7 లక్షల కోట్లను ఎంఎస్పీగా అందించామన్నారు.

పెత్తనానికి లడ్డుకట్ట

రైతులకు కష్టాలు పెరగడంలో దళారీ వ్యవస్థ ప్రధానం కారణం. వీరి పెత్తనం తగ్గాలని రైతు సంఘాలు చాలా కాలంగా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాయి. కొత్త వ్యవసాయ చట్టాల కారణంగా వారి పెత్తనానికి కత్తెర పడుతోంది. ఇంత కాలం రైతులు తమ ఉత్పత్తులను అమ్ముకునే స్వేచ్ఛను హరిస్తూ వచ్చింది రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నియంత్రణలోని మార్కెట్ కమిటీలే. ఈ కమిటీలన్నీ రాజకీయ పెత్తనంతో

నడిచేవే. చాలావరకూ మార్కెట్ కమిటీలు ఎంఎస్పీ కన్నా తక్కువ ధరకు కొంటున్నాయి. కొన్ని సా సెటిలు ఇన్స్ట్రుమెంట్స్ మొత్తాలను సదరు కంపెనీల నుంచి పొందినా రైతులకు చెల్లించకుండా మోసగిస్తున్న ఉదాహరణలున్నాయి.

కొన్ని మార్కెట్ కమిటీలు చెక్ పోస్టు ఏర్పాటు చేసుకొని రైతులు ఇతర ప్రాంతాల్లో అమ్ముకునేందుకు వెళ్లకుండా అడ్డుకుంటున్నాయి. ప్రభుత్వాల ఆధ్వర్యంలో నడిచే వాణిజ్యపన్నులు, పౌర సరఫరాలు, మార్కెటింగ్ శాఖల విధానాలు కూడా రైతులకు ఇబ్బందికరంగా మారాయి.. ఇప్పుడు రైతులకు అనుకూలమైన ఒకే దేశం-ఒకే మార్కెట్ విధానం ఈ వర్గాలకు ఇబ్బందిగా మారింది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం కొత్త వ్యవసాయ చట్టాన్ని వ్యతిరేకించడం వెనుక ఉన్న మతలబును మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు.

ముఖ్యంగా కేంద్ర ప్రభుత్వం వ్యవసాయ రంగంలో సంస్కరణలను తెచ్చే లక్ష్యంతో ప్రవేశ పెట్టిన నూతన వ్యవసాయ చట్టాలు స్వేచ్ఛాయుత వాణిజ్యాన్ని ప్రోత్సహించడం కన్నా రైతులు తమ ఉత్పత్తులను స్వేచ్ఛగా అమ్ముకునే హక్కును ఇస్తున్నాయని చెప్పవచ్చు.

మొత్తానికి ఏ రకంగా చూసినా కేంద్ర ప్రభుత్వ వ్యవసాయ వ్యవసాయ చట్టాలు రైతులకు మేలు చేసేవిగానే కనిపిస్తున్నాయి. ఈ చట్టాల ద్వారా రాజకీయ పెత్తనంలోని మార్కెట్ కమిటీలు కొంత ఇబ్బందులు ఎదుర్కొన్నా, అంతిమంగా రైతులు లాభపడటం ముఖ్యం. అందుకే, రంగంలో కేంద్రప్రభుత్వం తీసుకొచ్చిన సంస్కరణల ద్వారా రైతులకు ఎంతో లబ్ధి చేకూరుతుందని ప్రధానమంత్రి నరేంద్రమోదీ మరోసారి స్పష్టం చేశారు. 86శాతం ఉన్న చిన్న, సన్నకారు రైతులకు ఎంతో మేలు జరుగుతుందన్నారు. రైతుల, కార్మికుల పేరు చెప్పుకొని అధికారంలోకి వచ్చిన గత ప్రభుత్వాలు, వారి వాగ్దానాలను గాలికి వదిలేశాయని ఆయన చెప్పడం సత్యదూరం కాదు. స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటినుంచి రైతులకు, కూలీలకు అబద్ధాలు చెబుతూనే ఉన్నారనీ, తాజా సంస్కరణలపై ఇప్పుడు కూడా రైతులను కొందరు తప్పుదోవ పట్టిస్తున్నారని విమర్శించారు. భాజపా నాయకులతో జరిగిన వర్చువల్ సమావేశంలో ప్రధాని మోదీ ఈ వ్యాఖ్యలు చేశారు. తాజాగా తీసుకొచ్చిన కార్మిక చట్టాల వల్ల దాదాపు 50కోట్ల మంది సంఘటిత, అసంఘటిత కార్మికులకు సరైన సమయంలో వేతనాలు అందుతాయన్నారు. ఇప్పటివరకు 30శాతం మంది కార్మికులు మాత్రమే కనీస వేతనాలు పొందేవారని, ప్రస్తుతం అసంఘటిత రంగంలో ఉన్న కార్మికులందరికీ ప్రయోజనాలు వర్తిస్తాయన్నారు. ఈ శుభభవి తాల కోసం ఎదురుచూద్దాం.

వ్యాసకర్త : సీనియర్ జర్నలిస్ట్

శ్రీకృష్ణ సందేశం

శ్రీకృష్ణుని విగ్రహం, నిల్చున్నతీరు గమనిస్తే, ఒక కాలు భూమిమీద, మరొక కాలు భూమిపై అనే ఆననట్లు ఉంటుంది. అన్నింటా ఉంటూ అంటే ముట్టనట్లు, తామరాకుపై నీటిబిందువు లాగా సమతుల్య భావంతో జీవించమన్నదే కృష్ణబోధ. ఆయన చేతిలోని మురళి వెదురుతో చేస్తారు. లోపలంతా ఖాళీ (శూన్యం). ఇది స్వచ్ఛతను సూచిస్తుంది. అంతరంగంలో అహం లేకుండా భావాతీతస్థితిలో ఉండమని సూచిస్తుంది. అలాగే మురళిలోని ఏడు రంధ్రాలు మనిషిలోని ఏడు చక్రాలకు సూచన. కృష్ణుడు అందరిలో ఉన్న ఆత్మస్వరూపుడు. ఏ అహంలేని స్వచ్ఛమైన అంతరంగం మురళి. అందులో తిరిగాడే గాలి ప్రాణవాయువు. కృష్ణుడు మురళి వాయిస్తూ, నాట్యం చేస్తూ, ఆటలాడుతూ జీవితాన్ని ఆహ్లాదంగా గడుపుతున్నట్లు కన్పించడంలో మానవులు ఎప్పుడు వరమానందలోనే ఉండాలన్నదే భావం. కృష్ణుడు అంటేనే అపరిమితమైన, అత్యున్నత ఆనందం. ప్రాణాయామం సాధన ద్వారా మూలాధారం నుంచి సహస్రారం వరకు శ్వాస క్రిందకు పైకి సాగిస్తే తదేకదృష్టి కల్గి మనస్సు ప్రాణంలో, ప్రాణం ఆత్మలో, ఆత్మపరమాత్మలో లయమైన సమాధిస్థితి కలుగుతుంది. ఇది సహజయోగ పరమానందకరస్థితి. ఈ స్థితిలో మానవులు ఉండాలన్నదే కృష్ణసందేశం. అంతలా వ్యాపించిన నీలాకాశం ప్రకృతిలో భాగం. కృష్ణుడునీ నీలం రంగులో చూపించడానికి కారణం నిరంతరం ప్రకృతిలోనే, అనంతమై ఉన్నదని అర్థం. సముద్రం నీలవర్ణంలోనే ఉంటుంది. విశాలస్వరూపానికి ప్రతీక నీలం. కనుకనే శ్రీకృష్ణుని రూపం నీలం రంగులో ఉన్నదని చూపించడంలోని పరమార్థం. ★

సుంఘమార్గం

ధర్మ రక్షతి రక్షితః

ఇతరుల నుంచి నీవు ఏం ఆశిస్తావో, దానినే ఇతరులకు చేయడం లేదా అందించడం నిజమైన మానవధర్మం. ఎవరేమనుకుంటారో అనుకుంటూ పోతే సగం జీవితం అయిపోతుంది. అసలు నువ్వు ఏమనుకుంటున్నావో అది మొదలుపెట్టు. కనీసం ఏదో ఒక్కటన్నా అవుతుంది. జీవితంలో సర్వం కోల్పోయినా ఒకటి మాత్రం మిగిలే ఉంటుంది. అదే భవిష్యత్తు. ఎన్నిసార్లు ఓడిపోయినా దేవుడు భవిష్యత్తు అనే అవకాశాన్ని ఇస్తూనే ఉంటాడు. అందుకే ఆత్మవిశ్వాసంతో ఆశించేది నిత్య జీవితంలో నిజం అవుతుంది. మనిషి జీవితంలో ఏదీ శాశ్వతం కాదు. ఎంతటి గడ్డు పరిస్థితి అయినా సరే ఏదో ఒక రోజు మారిపోక తప్పదు. జీవితం అంటేనే పోరాటం. అలాంటప్పుడు స్వార్థం కోసమో, అధర్మం కోసమో పోరాటం ఎందుకు? ఆ పోరాటం ఏదో ధర్మం కోసం చేయమని మన పెద్దలు ఏనాడో చెప్పారు. “ధర్మ రక్షతి రక్షితః” మనం ధర్మాన్ని రక్షిస్తే ఆ ధర్మం మనలను రక్షిస్తుంది అను సూక్తిలోని అర్థం, పరమార్థం అదే. ★

ఎంగిలి దోషం

మన పూర్వీకులు అందించిన ఆరోగ్య సూత్రాలలో ఒకటి ‘ఎంగిలి దోషం’ అంటుకుండా జాగ్రత్త పడటం. ఇతరులు తినగా మిగిలినది, లేదా ఇతరులు తింటున్న సమయంలో వారి దగ్గరి నుంచి తీసుకుని తినడం ఎంగిలి. ఒకరి ఎంగిలి ఇంకొకరు తినడం మహాపాపం అన్నారు. ఎంగిలి చాలా ప్రమాదకరం, ఒకరి ఎంగిలి మరొకరు తినడం, తాగటం వలన సూక్ష్మక్రిములు వ్యాపించి అనేక రకాలైన జబ్బులు వచ్చే అవకాశం ముమ్మరంగా ఉంటుంది. ఒకే కంచంలోని ఆహారం ఇద్దరు ముగ్గురు కలిసి తినడం, ఒకే సీసాలోని నీటిని నలుగురైదుగురు ఒకరి తరువాత ఒకరు తాగటం మొదలైనవన్నీ ఎంగిలి దోషాలే. ఇంతెందుకు ! స్వయంగా సీసాలోని నీటిని సగం తాగి పక్కన పెట్టి ఐదు నిమిషాల తర్వాత మిగిలిన సగాన్ని తాగితే ఎంగిలి దోషం అంటుతుంది. అంటే స్వంత ఎంగిలి కూడా పనికి రాదు అని అర్థం.

అనుగ్రహం

పెద్దలు, పూజ్యులు, గురువుల ముందుకు వెళ్లినప్పుడు నేరుగా మాట్లాడరు. నోటికి చెయ్యి అడ్డుపెట్టుకుని మాట్లాడతారు. అది కనీస మర్యాద. పొరపాటున కూడా పెద్దలు, గురువుల మీద మాటల సమయంలో ఉమ్ము పడకూడదు. పసిపిల్లలకు ఎంగిలి ఆహారం పెట్టరాదు. ఉపనయనం సందర్భంలో కొన్ని మంత్రాలు వస్తాయి. అందులో ఇంతక ముందు నేను ఎంగిలి తినడం వలన ఏదైనా పాపం వచ్చివుంటే అది శమించుగాక అని ప్రాయశ్చిత్తం చేయిస్తారు. ఇక ముందు తినను అని అగ్నిదేవునికి వటువుతో చెప్పిస్తారు. ఐదువేళ్లతో నోటిలో నమలడానికి సరిపోయేంత ఆహారం మాత్రమే స్వీకరించాలి. నోట్లోకి ఎక్కువ ఆహారం తీసుకుని, అది నమలలేక, తిరిగి కంచంలో పెట్టడం దోషమని శాస్త్రం చెప్తుంది.

పూర్వం ఇళ్లలో ఎవరి కంచాలు, చెంబులు వారికే ఉండేవి. అతిథులు వచ్చినప్పుడు, వారికి వేరే పాత్రల్లో ఇచ్చేవారు. ఒక యాభై ఏళ్ల క్రితం వరకు పేదవారి ఇళ్లలో కూడా వెండి కంచాలు, చెంబులు ఉండేవి. వెండి క్రిములను తన ఉపరితలం మీద నిలువనీయకుండా నశింపజేస్తుంది. ఇంకొన్ని ఇళ్లలో వెండి కంచంలో బంగారు పువ్వు వేసి ఉండేది. అప్పుడా కంచానికి ఎంగిలి దోషం ఉండదని చెప్పేవారు. నేడు వెండి క్రిమిసంహారకమని శాస్త్రవేత్తలు ఋజువు చేస్తున్నారు. కనుకనే హిందూ సంప్రదాయంలో పూజలు, ఇతర శుభకార్యాలలో వెండి వస్తువులకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చేవారు. వంట వండే సమయంలో మడి కట్టుకుని మౌనంగా ఉంటారు. మాట్లాడితే పొరపాటున నోటి తుంపరలు వండే ఆహారంలో పడి అవి ఎంగిలి అవుతాయని భయమే అందుకు కారణం. కొందరు ఈనాటికి నిత్యపూజకు మడి నీళ్లు పడతారు. చాలామంది వరలక్ష్మీ వ్రతం, వినాయకచవితి మొదలైన పర్వదినాలప్పుడు, పితృకర్మలు చేసే రోజుల్లో మడి కట్టుకుని నీళ్లు పడతారు. ఆ దైవకార్యం పూర్తయ్యేవరకు ఆ నీటిని వేరే పనులకు వాడరు, అశుభ్రంగా ముట్టుకోరు. ఎంగిలి చేసిన అన్నాన్ని ఆవు, కుక్క, కాకి మొదలైన జీవాలకు కూడా పెట్టడం దోషమని చెప్పారు. ఆహారం (అది ఏదైనా సరే) పడేయరాదు. అలాగని ఎంగిలి చేసి ఇతరులకు పెట్టరాదు. ఎంతకాలాలో అంతే వడ్డించుకుని తినాలి. ఆహారం వృధా చేస్తే వచ్చే జన్మలో ఆహారం దొరక్క భాగపడతారని విశ్వాసం. కరోనా సందర్భంలో నోటిద్వారా తుంపరలు వ్యాపించుకుండా జాగ్రత్త వహించమని ఎంగిలిదోషాన్ని నిర్వచిస్తున్నారు. ఈ విషయాలను మన పూర్వీకులు ఏనాడో వివరించారు. వాటిని అంగీకరించక అనేక అనర్థాలను కోరి తెచ్చుకుంటున్నాం. ★

నీట మునిగిన ర

హైదరాబాద్ వైభవం ఇప్పటిది కాదు. దశాబ్దాల ఘనచరిత్ర కలిగిన అరుదైన నగరం మన భాగ్యనగరం. ఉపాధి వనరులు పుష్కలంగా ఉండటంతో రాష్ట్రంలోని గ్రామీణ ప్రాంతాల ప్రజలే కాదు, ఇతర రాష్ట్రాలకు చెందిన ఎంతోమంది నిత్యం నగరానికి వస్తుంటారు. విభిన్న సంస్కృతులు, భాషలవారు ఇక్కడ కలసిమెలసి జీవిస్తుంటారు. అంతేకాదు, పర్యాటకులు మెచ్చిన అందమైన నగరంగా కూడా దీనికి పేరుంది. అయితే పెరుగుతున్న నగర జనాభాకు అనుకూలంగా మౌలిక సదుపాయాల కల్పనలో మాత్రం పాలకులు నిర్లక్ష్యం వహిస్తున్నారు. అధికారం ఎన్ని చేతులు మారినా పరిస్థితుల్లో ఎటువంటి మార్పు కనిపించడం లేదు. ఇటీవల కురిసిన భారీవర్షాలు రాజధాని నగరాన్ని మరోసారి ఉక్కిరిబిక్కిరి చేయడమే కాదు, ఇద్దరి ప్రాణాలను బలిగొన్నాయి.

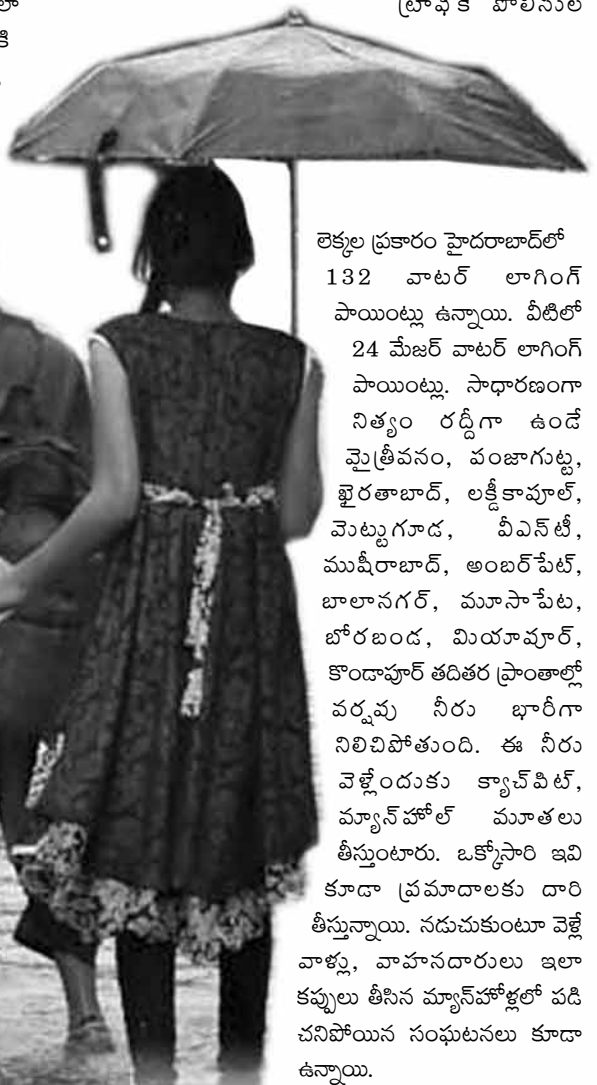
ప్రతి ఏడాది వర్షాకాలంలో హైదరాబాద్ లో నాలాల అంశం ప్రధానంగా తెరపైకి వస్తుంది. ఇటీవల సైకిల్ తొక్కుతూ ఒక అమ్మాయి, ద్విచక్ర వాహనం మీద వెళ్తు మరొకరు మురికి కాలువల్లో పడి మృతిచెందారు. దీంతో ఈ అంశం మరోసారి చర్చకు వచ్చింది. ఇలాంటి విషాద ఘటనలు జరిగిన సమయంలో అధికారులు ఒకటి, రెండు రోజులు హడావుడి చేస్తారు. ఆ తర్వాత అంతా మామూలే.

ఓపెన్ నాలాలకు పైకప్పులను, పరిసరాల్లో ప్రహరీలను నిర్మిస్తామంటున్న పాలకుల హామీలు ప్రకటనలకే పరిమితమవుతున్నాయి. నగరంలో చాలా వరకు నాలాలు కాలనీలు, బస్తీలు, వీధుల మధ్యలోనే ఉన్నాయి. వీటిలో చాలా వరకు ఓపెన్ నాలాలే. వీటికి ఇరువైపులా ఎత్తైన గోడలు గానీ, మెష్లు గానీ లేకపోవడంతో భయంకరంగా

తయారయ్యాయి. రోడ్డుకు సమాంతరంగా ఉండటంతో వర్షాలు, వరదలు వచ్చినప్పుడు ఇవి కనిపించవు. దీంతో ఆయా ప్రాంతాల ప్రజలు ప్రాణాలు అరచేతిలో పెట్టుకొని బతుకు వెల్లిదీస్తున్నారు. నాలాలపై ఆక్రమణలు తొలగిస్తామని, విస్తరణ పనులు పూర్తిచేస్తామని ఓ వైపు జీహెచ్ఎంసీ అధికారులు, మరోవైపు ప్రజాప్రతినిధులు హోరెత్తిస్తుంటారు. కానీ ఎక్కడ వేసిన గొంగళి అక్కడే అన్న మాదిరిగా ఉంటోంది పరిస్థితి.

భయం గుప్పిట్లోనే నగరవాసులు

వర్షం వచ్చిందంటే చాలు.. ఆయా ప్రాంతాల్లో భారీగా వరద నీరు నిలిచిపోతుంది. ఆ నీరు ఎక్కడికి వెళ్లాలో ఎటువంటి ఏర్పాట్లు ఉండవు. జీహెచ్ఎంసీ, ట్రాఫిక్ పోలీసుల

లెక్కల ప్రకారం హైదరాబాద్ లో 132 వాటర్ లాగింగ్ పాయింట్లు ఉన్నాయి. వీటిలో 24 మేజర్ వాటర్ లాగింగ్ పాయింట్లు. సాధారణంగా నిత్యం రద్దీగా ఉండే మైత్రీవనం, వంజాగుట్ట, ఖైరతాబాద్, లక్ష్మీకామ్రాల్, మెట్టలగూడ, వీఎస్ టీ, ముషీరాబాద్, అంబర్ పేట్, బాలానగర్, మూసాపేట, బోరబండ, మియామూర్, కొండాపూర్ తదితర ప్రాంతాల్లో వర్షపు నీరు భారీగా నిలిచిపోతుంది. ఈ నీరు వెళ్లేందుకు క్యాచ్ పిట్, మ్యాన్ హోల్ మూతలు తీస్తుంటారు. ఒక్కోసారి ఇవి కూడా ప్రమాదాలకు దారి తీస్తున్నాయి. నడుచుకుంటూ వెళ్లే వాళ్లు, వాహనదారులు ఇలా కప్పులు తీసిన మ్యాన్ హోల్లలో పడి చనిపోయిన సంఘటనలు కూడా ఉన్నాయి.

రాజధాని

హామీలు గాలికి..

ఎన్నికల సమయంలో హైదరాబాద్ ను విశ్వసగరంగా మారుస్తామంటున్న నాయకులు.. ఇక్కడి నాలాల సమస్యనూ తీరుస్తామని ప్రతిసారీ చెబుతున్నారు. కానీ, దానిని ఎన్నికల హామీగానే మిగుల్చుతున్నారన్న విమర్శలు వ్యక్తమవుతున్నాయి. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పాటయ్యాక మంత్రి కేటీఆర్ 2016 జీహెచ్ఎంసీ ఎన్నికల సమయంలో పలు హామీలు ఇచ్చారు. నాలాలను విస్తరిస్తామని, వాటిపై కట్టాలు తొలగిస్తామని, చెరువులను సుందరీకరిస్తామని, వరద నీటి ప్రవాహానికి నియంత్రణ చర్యలు తీసుకుంటామని చెప్పారు. కానీ నాలుగేళ్లలో నాలాల్లోని చెత్తను కూడా ప్రభుత్వం తొలగించలేకపోయిందన్న విమర్శలున్నాయి. 100 రోజుల ప్రణాళికల్లో ప్రధానాంశంగా ఉన్న నాలాల సుందరీకరణ కాగితాలకే పరిమితమైంది. నగరం చుట్టూ 400 కిలోమీటర్ల మేర ప్రవహిస్తున్న నాలాలను విస్తరించాలని 2017లోనే ప్రభుత్వం ప్రణాళికలు రూపొందించింది. నాలాలపై 28 వేల ఆక్రమణలను గుర్తించారు. తర్వాత మరోసారి సర్వే చేపట్టి 12వేల అక్రమ నిర్మాణాలే అని తేల్చారు. తర్వాత వాటిని కూడా వదిలేశారు.

మూలనపడ్డ రిపోర్టులు

హైదరాబాద్ మురుగునీరు, వరదనీటి నిర్వహణ వ్యవస్థను ఆధునికీకరించే లక్ష్యంతో అనేక ప్రణాళికలు రూపొందించారు. దశాబ్దాలుగా పలు సంస్థలు,

హైదరాబాద్ లో ప్రతి పదేళ్లకూ పెరిగిన జనాభా వివరాలు		
సంవత్సరం	జనాభా	పెరిగిన శాతం
1951	10,85,722	
1961	11,18,553	3.0%
1971	17,96,000	60.6%
1981	25,46,000	41.8%
1991	30,59,262	20.2%
2001	36,37,483	18.9%
2011	68,09,970	87.2%

కమిటీలు అధ్యయనాలు నిర్వహించాయి. కిర్లోస్కర్, ఓయెంట్ వంటి సంస్థలతో పాటు.. జెఎస్టీయూ పరిశోధకులు అధ్యయనం చేసి రిపోర్టులను

జీహెచ్ఎంసీకి సమర్పించారు. పదివేల కోట్ల ఖర్చుతో డ్రైనేజీ, వరద నీటి నిర్వహణ పూర్తిగా ఆధునికీకరించ వచ్చునని, కొన్ని దశాబ్దాల పాటు ఈ ఫలితం ఉంటుందని తేల్చారు. కానీ, అవన్నీ జీహెచ్ఎంసీ దగ్గర భద్రంగా ఉన్నాయి. ఆచరణ రూపంలోకి మాత్రం రావడం లేదు.

ఇటీవల నాలాల్లో ఇద్దరు కొట్టుకుపోయిన ఘటన కలకలం సృష్టించడంతో ప్రభుత్వం ఈ ఏడాది కూడా షరామామూలుగానే రివ్యూ చేపట్టింది. మంత్రి కేటీఆర్ అధికారులకు అవసరమైన మార్గనిర్దేశనం చేశారు. హైదరాబాద్ లో ఓపెన్ నాలాలన్నీ మూసివేసేలా చర్యలు చేపట్టాలని ఆదేశాలు జారీ చేశారు. రాష్ట్రమంతటా కూడా ఓపెన్ నాలాలను మూసివేయాలని ప్రభుత్వం తాజా సమీక్షలో నిర్ణయించింది. ఓపెన్ నాలాలపై బాక్స్ డ్రైనేజీల నిర్మాణానికి రూ.300 కోట్లతో స్పెషల్ డ్రైవ్ చేపట్టనున్నట్లు కేటీఆర్ ప్రకటించారు. పనులు వీలైనంత తొందరగా ప్రారంభించేందుకు అనువుగా నగరంలోని అన్ని నాలాల సమాచారం సేకరించాలని అధికారులను ఆదేశించారు.

రెండు మీటర్ల కన్నా తక్కువ వెడల్పు ఉన్న నాలాలపై మూతలు ఏర్పాటు చేస్తామని, అంతకంటే ఎక్కువ వెడల్పు ఉన్న నాలాలకు సంబంధించి సుప్రీంకోర్టు, నేషనల్ గ్రీన్ ట్రిబ్యునల్ ఇచ్చిన మార్గదర్శకాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటామని కేటీఆర్ చెప్పారు. నాలాలకు ఎక్కడైనా క్యాపింగ్ కుదరకుంటే పక్కదీగ ఫెన్సింగ్ అమర్చాలని, వచ్చే యేడాది నాటికి ఓపెన్ నాలాలు అనలు కనిపించకూడదని అధికారులను ఆదేశించారు. అయితే ఈ పనులు ఎంతవరకు ముందుకు సాగుతాయో చూడాలి!

వ్యాసకర్త : సీనియర్ జర్నలిస్ట్

ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి జగన్మోహన్ రెడ్డి కప్పుకున్న ముసుగులు ఒక్కొక్కటి తొలగిపోతున్నాయి. ఆయన నిజస్వరూపం ఏమిటో స్పష్టంగా అర్థమవుతోంది. నవరత్నాలు, సంక్షేమ పథకాల పేరిట ప్రభుత్వం సాగిస్తున్న 'క్రైస్తవ రాజకీయం' అసలు రంగు అద్దంలో ప్రతిబింబంలా స్పష్టంగా దర్శనమిస్తోంది. జగన్మోహన్ రెడ్డి తీసుకుంటున్న చర్యల పట్ల రాష్ట్రంలో అసంతృప్తి, ఆగ్రహం కట్టలు తెంచుకుంటున్నాయి. ప్రజలు ప్రభుత్వ చర్యలను, విధానాలను ఎప్పటికప్పుడు వ్యతిరేకిస్తున్నారు. జాతీయ స్థాయిలో కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అభాసు పాలవుతున్నది. జాతీయ మీడియాలోనూ ప్రభుత్వ విధానాలు చర్చకు వస్తున్నాయి. పార్టీ నాయకులు, అధికార ప్రతినిధులు సమాధానాలు చెప్పలేక తప్పించుకునే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. రాజధాని విషయం మొదలు.. మొన్నటి అంతర్వేది రథం దహనం, నిన్నటి డిక్టేటర్ షిప్ వివాదం వరకు ప్రతివిషయంలో అధికార పార్టీ నేతలు ప్రజల నుంచి విమర్శలు ఎదుర్కొంటున్నారు.

దాచేస్తే దాగవు నిజాలు!

రాష్ట్రవ్యాప్తంగా యథేచ్ఛగా సాగుతున్న క్రైస్తవీకరణ ప్రయత్నాలు, మత మార్పిడులు ఒక ఎత్తయితే, హిందూధర్మం, హిందూ ఆలయాలు, హిందూ ఆచార వ్యవహారాలపై ముఖ్యమంత్రి సాగిస్తున్న మౌన పోరాటం మరొక ఎత్తుగా ప్రజలు భావిస్తున్నారు. నిన్నటి దాకా ప్రభుత్వాన్ని సమర్థించిన మెజారిటీ ప్రజలు ధర్మం మీద దాడిని సహించలేక పోతున్నారు.

గత టీడీపీ ప్రభుత్వం 'ఘన'కార్యాల పుణ్యాన ఇప్పటికే పీకల్లోతు కప్పాల్లో కూరుకుపోయిన రాష్ట్ర ఆర్థిక పరిస్థితి జగన్ సరికొత్త విధానాల పుణ్యాన మరింతగా మునిగిపోయింది. ఇప్పటికే రాష్ట్ర ఆదాయంలో ముప్పయ్యే ఐదు శాతం చేసిన అప్పుల చెల్లింపులకే పోతోంది. మిగిలిన ఆదాయంలో సింహభాగం ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల జీతాలకు, సంక్షేమ పథకాలకు ఖర్చవుతోంది. ఇక అభివృద్ధి మాటెక్కడిది. దీంతో ప్రభుత్వం అప్పుల వేటలో కొత్తపుంతలు

తొక్కాల్సి వస్తోంది. వేరే మార్గం లేక చివరకు 'డెస్పరేట్ లోన్స్' (తీరని రుణాలు) కోసం కొత్త మార్గాలు వెతుక్కుంటోంది.

మరోవైపు ప్రభుత్వ పాలన కోర్టు కేసుల్లో చిక్కుకుంది. పదహారు మాసాల్లోనే సుమారు డెబ్బయికి పైగా కేసులు న్యాయస్థానాల విచారణలో ఉన్నాయి. ఇప్పటికే కొన్ని కీలక కేసుల్లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేదు తీర్పులు చవిచూసింది. ప్రస్తుత తరం మాత్రమే కాదు, భవిష్యత్తు కూడా మూల్యం చెల్లించవలసి వచ్చే స్థాయిలో ప్రభుత్వ నిర్ణయాలు ఇటు ఆర్థిక వ్యవస్థను, అటు సామాజిక సమతుల్యతను దెబ్బతీస్తున్నాయనే చెప్పాలి.

ప్రభుత్వం అనుసరిస్తున్న సంక్షేమ, ఆర్థిక విధానాలు ఒక చేత్తో ఇచ్చి నాలుగు చేతులతో లాక్కునే విధంగా ఉన్నాయని ఆర్థిక నిపుణులు అభిప్రాయం వ్యక్తం చేస్తున్నారు. రాష్ట్రంలో కొన్ని లక్షల మందికి ఉపాధి కల్పించే నిర్మాణరంగం మొదలు ఏ రంగంలోనూ ఉపాధికి అవకాశమే లేకుండా పోయింది. వైసీపీ అధికారంలోకి వచ్చి పదహారు నెలలయినా ఇంతవరకు సృష్టమైన ఇసుక పాలసీ లేదు. మరోవైపు సిమెంట్ ధరలు (బహుశా సిమెంట్ వ్యాపారులతో పార్టీ, ప్రభుత్వ పెద్దలకు ఉన్న ఆర్థిక అనుబంధం కారణంగా కావచ్చు) విపరీతంగా పెరిగి పోవడంతో నిర్మాణరంగం కుదేలైపోయింది. చేతివృత్తులు ఇతరత్రా అసంఘటిత రంగంలోని వారికి ఉపాధి లేకుండా పోయింది. దీంతో ప్రభుత్వం

ఇచ్చే వివిధ రకాల పెన్షన్లే వారికి జీవనాధారంగా మారాయి. గతంతో పోలితే ప్రజల ఆర్థిక పరిస్థితి దిగజారిపోయింది. సంక్షేమ పథకాల మాటున ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాలు చేసే ప్రయత్నం ప్రభుత్వ పరంగా జరుగుతోంది.

ఇక అంచెల వారీగా మద్యపానాన్ని నిషేధిస్తామనే వాగ్దానంతో అధికారంలోకి వచ్చిన జగన్ కొత్త మద్యం పాలసీకి తెరలేపారు. మద్యాన్ని ఇటు ప్రభుత్వానికి, అటు పార్టీలోని తమ వారికి ఆదాయ వనరుగా మార్చుకున్నారు. గత ఆర్థిక సంవత్సరంలో ప్రభుత్వం ఆశించిన దాని కంటే సుమారు 12 వేల కోట్ల రూపాయల ఆదాయం వచ్చింది. ఇప్పుడు అదీ చాలదన్నట్లు, దేశంలో ఎక్కడాలేని విధంగా ప్రభుత్వమే 'లిక్కర్ మాల్స్'ను ప్రారంభించి ఎక్కువ ధరలుండే మద్యాన్ని ప్రజలకు అందుబాటులోకి తెచ్చింది. అదేవిధంగా పెట్రోల్, డీజిల్ పై రాష్ట్ర వన్నులను విపరీతంగా పెంచి ప్రజలపై వేల కోట్ల రూపాయలు భారం మోపింది. విద్యుత్ ఛార్జీలు, బస్సు ఛార్జీలు ఇలా అనేక విధాలగా ప్రజలపై భారం మోపి సంక్షేమ పథకాలకు పది రెట్లు ప్రజల నుంచి వసూలు చేస్తోంది. అయితే, ఈ నిజాన్ని దాచేందుకు ప్రభుత్వం విశ్వప్రయత్నాలు చేస్తోంది. కానీ అది దాచేస్తే దాగని సత్యం. ముఖ్యమంత్రి ఎంత మౌనంగా ఉన్నా, తనను తాను విశ్వాస పాత్రుడిగా, బుద్ధిమంతుడిగా చూపించే ప్రయత్నం చేసినా సోషల్ మీడియా పుణ్యాన అన్నీ

రాజనాల బాలకృష్ణ

మంత్రి కొడాలి నాని చేసిన నోటి దురుసు వ్యాఖ్యలు రాజకీయంగా పెను దుమారాన్నే సృష్టించాయి. నాని హిందువుల మనో భావాలను దెబ్బతీయడమే కాదు, ప్రధాని నరేంద్ర మోదీ, ఉత్తరప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి యోగి ఆదిత్యనాథ్ వ్యక్తిగత విషయాలను ప్రస్తావించడంతో ప్రభుత్వం ఇరకాటంలో పడింది. అందుకేనేమో ఈ వివాదానికి సంబంధించి ముఖ్యమంత్రి ఇంతవరకు ఎక్కడా పెదవి విప్పలేదు.

బహిరంగతమవుతూనే ఉన్నాయి.

ప్రభుత్వ పరంగానే కాదు, రాజకీయంగానూ అధికార వైఎస్సార్ కాంగ్రెస్ పార్టీ ప్రజల దృష్టిలో పలచనవుతోంది. ఇంతకాలం గోప్యంగా ఉంటూ వచ్చిన అజెండాలు ఒక్కొక్కటిగా బయట పడుతున్నాయి. వైసీపీ నిజరూపాన్ని జనం గుర్తిస్తున్నారు. గత ఎన్నికల్లో పార్టీకి అండగా నిలిచిన ఒక్కొక్క వర్గం మెల్లమెల్లాగా పార్టీకి దూరమవుతున్నది. ఇది ఎవరో అన్న మాట కాదు, కొద్దిరోజుల క్రితం వరకు ప్రభుత్వంలో కీలక బాధ్యతలు నిర్వహించి ఇటీవల తన పదవికి రాజీనామా చేసిన ఒక నేత వ్యక్తపరిచిన అభిప్రాయం.

ముఖ్యంగా, అంతర్వేది రథం దహనంతో రాజుకున్న అగ్ని రాజకీయంగానూ సెగలు పుట్టిస్తోంది. ఆ ఘటనకు కొనసాగింపుగా తెరపైకి వచ్చిన విజయవాడ కనకదుర్గమ్మ రథం వెండిసింహాల మాయం, తిరుమల తిరుపతి డిక్టరేషన్ వివాదం..

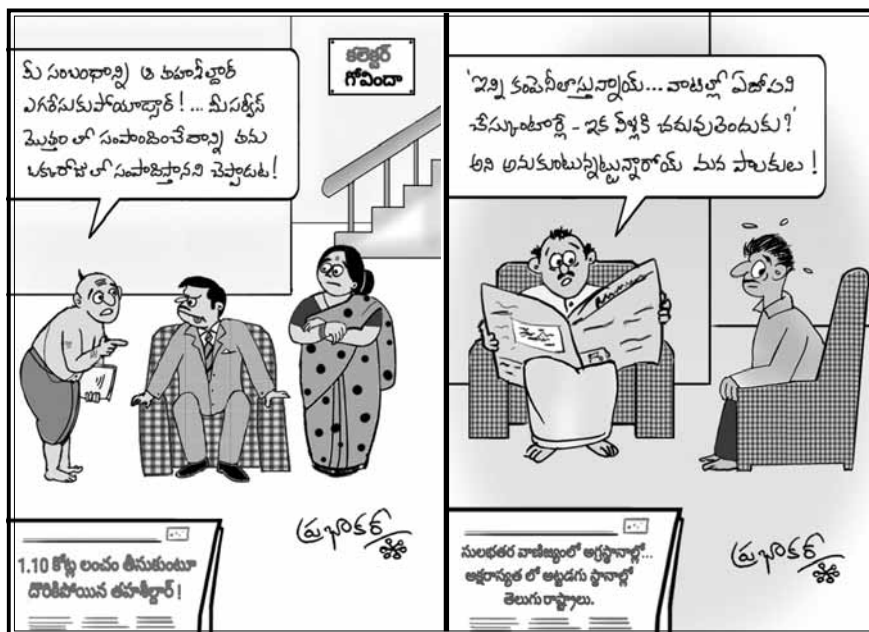
వైసీపీ ప్రభుత్వ తీరుకు నిరసనగా బీజేపీ ఆందోళన

ఈ మొత్తం వ్యవహారంపై మంత్రి కొడాలి నాని చేసిన నోటి దురుసు వ్యాఖ్యలు రాజకీయంగా పెను దుమారాన్నే సృష్టించాయి. నాని హిందువుల మనోభావాలను దెబ్బతీయడమే కాదు, ప్రధాని నరేంద్ర మోదీ, ఉత్తరప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి యోగి ఆదిత్యనాథ్ వ్యక్తిగత విషయాలను ప్రస్తావించడంతో ప్రభుత్వం ఇరకాటంలో పడింది. అందుకేనేమో ఈ వివాదానికి సంబంధించి ముఖ్యమంత్రి ఇంతవరకు ఎక్కడా పెదవి విప్పలేదు. బహుశా ముఖ్యమంత్రి ఆదేశాల మేరకే కావచ్చు ప్రభుత్వంలో 'నెంబర్ టు'గా చెలామణి అవుతున్న నజ్జుల రామకృష్ణారెడ్డి నష్టనివారణ చర్యలకు ఉపక్రమించారు. కొడాలి నాని వ్యాఖ్యలు ఆయన వ్యక్తిగతమని ప్రభుత్వానికి, పార్టీకి

సంబంధం లేదని చెప్పుకొచ్చారు. అయితే, ఇంతవరకు నాని చేసిన వ్యాఖ్యలు తమ దృష్టికి రాలేదని, అప్పుడే విలేకరులు తమ దృష్టికి తెచ్చినట్లు అబద్ధాన్ని అతికించేందుకు ఆయన చేసిన ప్రయత్నం విఫలమైంది. ఈ నేపథ్యంలోనే నాని రాజీనామా/ బర్రరఫ్కు బీజేపీ చేస్తున్న డిమాండ్కు ప్రజల నుంచి మద్దతు లభిస్తోంది.

రాష్ట్రంలో ఇంత జరుగుతున్నా జగన్మోహన్ రెడ్డి ధోరణిలో మాత్రం ఏ మార్పు కనిపించడంలేదు. 'నేనింతే' అన్నట్లుగా వ్యహారిస్తున్నారు. ఆయన నిజంగానే నిబ్బరంగా ఉన్నారో లేదా నిబ్బరంగా ఉన్నట్లు కనిపించే ప్రయత్నం చేస్తున్నారో తెలియడం లేదు. జగన్ ఒక వ్యూహం ప్రకారమే పావులు కదుపుతున్నారని, అందులో భాగంగానే బేభాతరు ధోరణిని అవలంబిస్తున్నారనే అనుమానాలు కూడా వినిపిస్తున్నాయి. మత విస్తరణకు క్రైస్తవ మతం అనుసరించిన మార్గంలోనే జగన్ పేదరికాన్ని ప్రధాన అస్త్రంగా చేసుకుని రాజకీయంగా నిలదొక్కుకునే ప్రయత్నం చేస్తున్నారని రాజకీయ వ్యాఖ్యాతలు విశ్లేషిస్తున్నారు. అందుకే సంక్షేమంపైనే దృష్టి పెట్టి ఇతర పరిపాలనా బాధ్యతలను, ముఖ్యంగా అభివృద్ధిని పూర్తిగా గాలికి వదిలేశారని నిపుణులు విశ్లేషిస్తున్నారు. అయితే వాస్తవ పరిస్థితులను గమనిస్తే ఏ సంక్షేమ వధికాలనయితే ముఖ్యమంత్రి ప్రతిష్టాత్మకంగా తీసుకొని వాటిపై రాజకీయ పందిళ్లు అల్లుకున్నారో, ఏ మత విశ్వాసాలపై అయితే ఆయన రాజకీయ ఆశలు పెంచుకున్నారో అవే ఆయన రాజకీయ చిరునామాను మార్చే సేలా తయారయ్యాయనే చేదు నిజాన్ని జగన్మోహన్ రెడ్డి ఇప్పటికైనా అర్థంచేసుకుంటే మంచిది!

వ్యాసకర్త: సీనియర్ జర్నలిస్ట్

కరోనా మహమ్మారిని ఎదుర్కోవడంలో ప్రధాని నరేంద్ర మోదీ ప్రభుత్వం ఘోరంగా విఫలమైందనీ, జీడీపీ దారుణంగా పడి పోవడానికి ప్రభుత్వ అసమర్థతే కారణమనీ హార్వర్డ్ ఎంబీయే, కేంద్ర మాజీ ఆర్థికమంత్రి పి. చిదంబరం వ్యాఖ్యానించారు. ఒక ప్రతిపక్ష ప్రముఖునిగా ఆయనకు ఆ పాక్క ఉందన్న వాస్తవాన్ని అంగీకరిస్తూనే, విమర్శలు గుప్పించేటప్పుడు చూపించవలసిన సయ్యసం, వాస్తవిక దృష్టిని వదిలిపెట్టి కేవలం రాజకీయ పరిధి నుంచే విమర్శలు చేయడం ఎంతవరకు సబబు అన్న ప్రశ్న కూడా వేసుకోవాలి? సమస్య మానవ జనితం కానప్పుడు దానితో వచ్చే నష్టం భరించడం అనివార్యం అవుతుందనీ, ఇది ఏదో ఒక ప్రాంతానికే పరిమితం కాదని హార్వర్డ్ ఎంబీయే పట్టా ఉన్న చిదంబరానికి తోచక పోవడం విచారకరం. ఒడ్డున ఉన్న వారి మాదిరిగా ప్రమాదం గురించి ఉచిత సలహాలు సంధించడం ఎవరైనా చేయగలరు. అందుకు హార్వర్డ్ పట్టాతో పనేలేదు. ఇటీవల ఒక విదేశీ మీడియాకి చెందిన ప్రాంతీయ భాష మాధ్యమంలో చిదంబరం మోదీ సర్కారు పైన ఆర్థికవృద్ధి, వైఫల్యాల గురించి చేసిన ఆరోపణలు, వేసిన నిందలు గమనిస్తే ఇదే అనిపిస్తుంది.

హార్వర్డ్ మేధావి కాస్త ఆలోచించాలి!

కరోనా, ఆర్థిక వ్యవస్థ మందగమనం విషయంలో ప్రతిపక్షాలూ, ఒక వర్గం ఆర్థిక వేత్తలూ ప్రభుత్వానికి హెచ్చరికలు పంపడానికే పరిమితం అయ్యారు తప్ప బాధ్యతాయుతంగా వ్యవహరించడంలో పూర్తిగా విఫలం అయ్యారు. వృద్ధి రేటు క్షీణించిందంటూ ధ్వజం ఎత్తే ముందు కరోనా బారిన పడిన ఏ దేశంలో అయినా వృద్ధిరేటు సాధ్యమైనట్టు చెప్పే ఉదాహరణ చూపలేకపోయారు. కరోనా బారిన పడిన ప్రతి దేశంలోనూ వృద్ధి రేటు మందగించిందని సాధారణ ప్రజలకు సైతం తెలుసు. హార్వర్డ్ పండితుడికి ఇంత చిన్న వాస్తవం ఎందుకు తట్టలే దన్నదే ప్రశ్న. మూడు రోజుల కిందట వెలువడిన ఆర్బీఐ నివేదిక ఏమి చెబుతుందో తెలుసు. దానిని తనే ముందుగా కనుగొన్నట్టు ఆయన చెప్పడం

హాస్యాస్పదం. మోదీ ప్రభుత్వానికి సిగ్గులేదనీ, తప్పు ఒప్పుకోవడం లేదనీ వాపోయారు. నిజంగా సిగ్గు ఉన్న ఏ ఆర్థిక మంత్రునిగా మన దేశ కరెన్సీ ముద్రణ బాధ్యతను పాకిస్తాన్ ప్రెస్ కి ఇస్తారా? ఆయన చేసిన మరో కామెడీ, దేశ ఆర్థికవ్యవస్థ కుప్పకూలే స్థితిలో ఉందన్న విషయం బహుశా ప్రధానమంత్రికి, ఆర్థిక మంత్రికి తప్ప అందరికీ తెలుసని ఎద్దేవా చేయడం.

ప్రపంచ బ్యాంకు మాజీ అధిపతి రాబర్ట్ జోలిక్, అమెరికాలోనే అత్యంత ప్రతిభాశాలి అయిన ఆర్థిక సలహాదారుగా పేరుపొందిన వ్యక్తి. అటువంటి వ్యక్తే కరోనా అనేది ప్రపంచ ఆర్థిక సంక్షోభమే అని నిర్ధారించినప్పుడు, ఇండియాలో సంభవించిన ఆర్థిక సంక్షోభమే అసలు సంక్షోభం అని పాలకులని చిదంబరం విమర్శించడం రాజకీయ ప్రయోజనమే

చిల్లా జయదేవ్

తప్ప మరొకటి కాదని ప్రజలు గ్రహించారు.

మోదీ 'నిర్లక్ష్యానికి' ప్రజలు చెల్లించుకున్నది ఆర్థిక పరమైన మూల్యమే కానీ, ప్రాణహాని తక్కువ అన్నది వాస్తవం. ఇక ఆర్థిక నష్టం అన్నీ దేశాలలోనూ జరిగింది. ట్రంప్, బోరిస్ కూడా ఈ స్థితిని ఎదుర్కొన్నారు. మోదీ సర్కారు చర్యల వల్ల ప్రజలు ధనం కన్నా విలువైన ప్రాణాలను నిలబెట్టుకో గలిగారన్నది హార్వర్డ్ మేధావికి ఎందుకు తట్టలేదో? చిదంబరానికి లాభాలూ, వృద్ధి, డబ్బే ప్రధానం కావడం వింతకాదు. చిదంబరం నేడు ఆర్థిక మంత్రి హోదాలో ఉండి ఉంటే సోనియా ఆజ్ఞల మేరకు ఏం చేసేవారో! ప్రాణం, ధనం- ఏది కావాలంటే ప్రతివాడు కోరుకునేది ప్రాణాలనే. ఇందులో ఒకవేళ చిదంబరం ఆర్థికమంత్రిగా ఉన్నా నేడు ప్రధానిగా ఉన్న మోదీకీ మరొక అవకాశం లేదు. ప్రాణం ఎవరికైనా ప్రాణమే, ప్రియమైనదే. మోదీ సర్కారు ప్రాధాన్యం ప్రజల ప్రాణాలకే. తరువాతనే ఆర్థిక వృద్ధి గురించి ఆలోచించారు. దీనిని మోదీ సర్కారు

ఇన్ని విమర్శలూ చేసి చివరికి చిదంబరం తేల్చినదేమిటి? ప్రజలు తన మొహాన దుమ్ము చల్లుతారనుకున్నారో ఏమో చివరికి, 'కరోనా మహమ్మారి ప్రపంచవ్యాప్తంగా అన్ని ఆర్థిక వ్యవస్థల మీదా ప్రభావం చూపింది. ఇండియాకూ మినహాయింపు లేదు. ఈ విపత్తు నుంచి బయటపడటం ఎలా అన్నదే ఇప్పటి ప్రశ్న అంటూ ముక్తాయించారు. ఇంకా, ఇందుకు రెండు మార్గాలున్నాయి- ఒకటి, కొన్ని విషయాలు ప్రభుత్వం చేతిలో కూడా ఉండవు. కానీ ప్రభుత్వం ఈ మహమ్మారి మీద త్వరగా పోరాడాల్సి ఉంటుంది. రెండోది, మహమ్మారి ప్రభావం నుంచి బయట పడటానికి ప్రభుత్వం అన్ని రకాల ప్రత్యామ్నాయాల మీదా దృష్టి పెట్టాలి. కానీ మోదీ సర్కారు అలాంటి పని ఏదీ చేయలేదు అన్నారు చిదంబరం.

చేతకానితనమని నిర్ధారిస్తున్నారు మాజీ ఆర్థికమంత్రి.

ఇన్ని విమర్శలూ చేసి చివరికి చిదంబరం తేల్చినదేమిటి? ప్రజలు తన మొహాన దుమ్ము చల్లుతారనుకున్నారో ఏమో చివరికి, 'కరోనా మహమ్మారి ప్రపంచవ్యాప్తంగా అన్ని ఆర్థిక వ్యవస్థల మీదా ప్రభావం చూపింది. ఇండియాకూ మినహాయింపు లేదు. ఈ విపత్తు నుంచి బయటపడటం ఎలా అన్నదే ఇప్పటి ప్రశ్న అంటూ ముక్తాయించారు. ఇంకా, ఇందుకు రెండు మార్గాలున్నాయి- ఒకటి, కొన్ని విషయాలు ప్రభుత్వం చేతిలో కూడా ఉండవు. కానీ ప్రభుత్వం ఈ మహమ్మారి మీద త్వరగా పోరాడాల్సి ఉంటుంది. రెండోది, మహమ్మారి ప్రభావం నుంచి బయట పడటానికి ప్రభుత్వం అన్ని రకాల ప్రత్యామ్నాయాల మీదా దృష్టి పెట్టాలి. కానీ మోదీ సర్కారు అలాంటి పని ఏదీ చేయలేదు అన్నారు చిదంబరం. ఆయన పైన చేసిన వాఖ్యల్లో రెండు నాల్గల ధోరణి కొట్టొచ్చినట్లుగా కనపడుతోంది. కొన్ని విషయాలు ప్రభుత్వం చేతిలో ఉండవని చెబుతూనే మాజీ మంత్రివర్గులు ఇంత కంఠశోష ఎందుకు పడినట్లు? ఇంతగా విమర్శలు గుప్పించిన ఆయన ఈ విషయంలో మోదీ పరువు పోయిందంటూ ముగించడం చూస్తుంటే దివాంధుల చందంగానే ఉంది. అందుకే తెలివైనవాడు ఆకాశం మీద ఉమ్మి వేయడానికి సాహసించడన్నారు పెద్దలు. ఇక్కడ ఈ విదేశీ మీడియా ఇంటర్వ్యూలో పోయిన పరువు మోదీదా? లేక హార్వర్డ్ మేధావిదా? కాకపోతే ఇలాంటి పురమాయింపు ఇంటర్వ్యూలు చేసిన ఆ చానల్ దా? ఈ విషయాన్ని ప్రజల విజ్ఞతకి వదిలివేయడం మంచిది.

1947-1980ల మధ్య మనం ఐదుసార్లు ఆర్థికమాంద్యాన్ని చవిచూశాం. 79-80లలో వచ్చిన ఆర్థికమాంద్యం దేశం మీద పెద్ద మచ్చనే మిగిల్చిందని చిదంబరం మరిచి ఉంటారు. ఇప్పటి చిదంబరం-కాంగ్రెస్ పార్టీలకు మల్టీనే ఆనాడు ఇందిర ద్రవ్యోల్బణాన్ని ఎదుర్కోవడంలో సతమతమయ్యి, చివరి అప్రం గా దీనికి కారణం జనతా ప్రభుత్వమేనని దుమ్మెత్తి పోసిన విషయం అయిన గుర్తించలేదా? ఇందిర హయాంలో వచ్చిన ఆర్థిక మాంద్యానికి, ప్రస్తుతపు ఆర్థిక మాంద్యానికి పెద్ద తేడా ఉందని

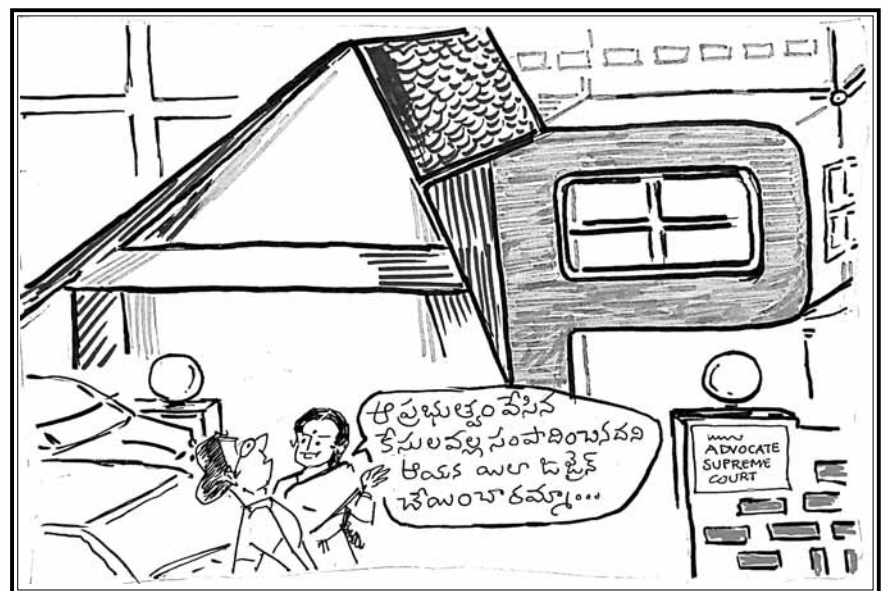
చిదంబరం గుర్తించడం లేదు. ఆమె పదవిలో ఉండగా చమురు ధరలు పెరిగిపోవడం, కరవు, వర్షలేమి వలన మాంద్యం వచ్చింది. అప్పుడు ఇటువంటి లాక్డౌన్లు మాత్రం లేవు. అయినా సరే ఇందిర దానిని సరిదిద్దడంలో విఫలమయ్యారని చిదంబరం గుర్తించాలి. ఇంతకు పూర్వం పనిచేసిన ఆర్థిక మంత్రులు, నిపుణులు ఇచ్చిన సలహాలనే చిదంబరం కూడా ఇవ్వడం వలన పైసా ప్రయోజనం ఉండదని గుర్తెరగాలి.

ప్రభుత్వం ఇప్పుడు ఏంచేయాలి?

జనవరి-మార్చి త్రైమాసికంలో ఆర్థికవ్యవస్థ 3.1 శాతం వృద్ధి ని సాధించింది. గడిచిన ఎనిమిదేళ్లలో ఇదే కనిష్టం. ఆ త్రైమాసికంలో వినియోగదారుల వ్యయం తోపాటు ప్రైవేట్ పెట్టుబడులు, ఎగుమతులు తగ్గాయని జీడిపీ గణాంకాలు చెబుతున్నాయి. గత ఏడాది ఇదే ఏప్రిల్-జూన్ త్రైమాసికంలో వృద్ధి రేటు 5.2 శాతంగా ఉంది. తాజాగా విడుదలైన జీడిపీ గణాంకాలు 1996 తర్వాత అతి పెద్ద జీడిపీ పతనంగా చెప్పవచ్చు. మన ఆర్థికవేత్తలు చాలామంది పుస్తక జ్ఞానాన్ని అనుసరిస్తారు కానీ వాస్తవికంగా ఆలోచించరు. వాళ్ల పుస్తక జ్ఞానం ప్రకారం పండగ లొస్తే వస్తువులకు డిమాండ్ పెరుగుతుంది. కానీ

అది అన్నిసార్లు జరగదు. సాధారణ ప్రజలు దీనికి చాలా భిన్నంగా ఆలోచిస్తున్నారు. ప్రస్తుత కరోనా పరిస్థితుల్లో ప్రజలు ఖర్చులు తగ్గించుకుని పొదుపు చేయాలని భావిస్తున్నారు. మన సమాజం కోసం రక్షణాత్మక విధానాలను రూపొందించాలి. ప్రజలు ఎక్కువకాలం డబ్బును బ్యాంకుల్లో ఉంచేలా చూడాలి. పరిశ్రమలకు ఇవ్వ జూపుతున్న లక్షన్నర కోట్ల రూపాయల పన్ను రాయితీలకు బదులుగా, ప్రభుత్వమే వీలైనన్ని నిధులను పరిశ్రమలకు అందిస్తే ఫలితం వేగంగా ఉంటుంది. అదే సమయంలో ఈ సామ్యును వ్యవసాయరంగంలో పెట్టుబడిగా వినియోగిస్తే ఇంకా త్వరగా ఫలితాలను పొందే అవకాశం ఉంటుందని ప్రభుత్వం గుర్తించాలి. ఎపిఎసి పరిధిని విస్తరించి, గ్రామీణ ఆర్థికవ్యవస్థను బలోపేతం చేయడం ప్రస్తుత అవసరం. రైతులను ఆదుకునే జీవన రేఖను ప్రభుత్వం మరింత స్పష్టంగా గీయాల్సి ఉంది. డిమాండ్స్ సృష్టించే కొత్త ప్రయోగాలకు ప్రభుత్వం శ్రీకారం చుడితే, ఊహించిన 18 శాతానికి మించి 23. 9 శాతానికి పడిపోయిన జీడిపీ వృద్ధి రేటును తద్వారా పతనమైన ఆర్థిక వ్యవస్థను గాడిలో పెట్టడానికి ఎక్కువ సమయం పట్టదని గ్రహించాలి.

వ్యాసకర్త : సీనియర్ పాత్రికేయులు, చెన్నై

18వ భాగం

బిరువుగా కళ్లు తెరిచాడు సూర్యుడు, ఇంకా బద్ధకం తీరినట్లు లేదు.

మేఘాల చాటున ఉన్నాడు. వాతావరణం వాన పడడానికి సిద్ధంగా

ఉంది.

అకాల వర్షం వస్తుందా?

ధర్మం దారి తప్పడంతో రుతువులకి దారి తెలీడం లేదు.

అంత వానలోనూ దయాకరమనే కానిస్టేబుల్ అక్కడికి వచ్చాడు.

లక్ష్మణ్, అంజి పట్టాభి అస్థికలు తీసుకుని బీచ్ పల్లికి ప్రయాణమవుతున్నారు.

దయాకర్ లక్ష్మణ్ దగ్గరకి వచ్చి -

“సి.ఐ.సార్... రమ్మంటున్నారా” అన్నాడు.

లక్ష్మణ్ “ఎవరైనా దొరికారా?” అనడిగాడు.

“ఇద్దరు మీద పడి కొట్టినట్టు సిసి కెమెరాలో రికార్డు అయ్యింది. ఆ ఇద్దరూ ఫోటోలు తీశారు. మీకు అంతకన్నా ముందు గొడవలన్నాయేమోనని గుర్తు పడ్డారేమోనని!”

“ఇప్పుడు బీచ్ పల్లి వెళ్తున్నాం. మధ్యాహ్నం అటుగా వస్తాంలే! అయినా ఇంతకుముందు గొడవలు లేకపోయినా, ఇప్పుడు గొడవయినట్టేగా- మసూద్ గ్యాంగ్ అని కూడా అన్నారుగా!” అన్నాడు లక్ష్మణ్.

“అంటే... ఇది సెన్సిటివ్ ఇష్యూగా హిందు ముస్లిం గొడవలంటే వేరే ప్రాంతాల్లో ఇబ్బందులు రావచ్చు. అందుకని హడావిడి ఎక్కువ చేయకూడదని పైనుండి ఆర్డర్స్ వచ్చాయట.” మసూద్ విషయం మాట్లాడలేదు. మసూద్ కి రాజకీయ పలుకుబడి ఉంది.

“మనిషిని మనిషి చంపాడు. దీనికి హిందు-ముస్లిం అని పేరు పెట్టడమెందుకు? మనిషిని చంపడమే సెన్సిటివ్ ఇష్యూ. ఇక్కడ చంపారంటే, వేరేదోట హాయిగా ఉంటున్నట్టా? ఘర్షణ ఎవరి మధ్య అని చూడకండి.... ఎందుకు మొదలైందో ఆలోచించండి!”

లక్ష్మణ్ ఆ విధంగా అంటుంటే- దయాకర్ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

రెండు నిమిషాలు తరువాత -

“మధ్యాహ్నం వస్తారని చెప్తా అన్నా! పట్టాభిరామయ్య చాలా మంచి సారు... ఎక్స్ సర్వీస్ మ్యాన్... నాకు తెలిసి పదేళ్లబట్టి మన్సు సర్వీసు చేసిందన్నా...” జ్ఞాపకాల బరువుతో అక్కడే కాసేపు కూచున్నాడు దయాకర్.

అంజి, లక్ష్మణ్ సిద్ధమయ్యారు.

శివరాంకి ఫోన్ వచ్చింది. అరెస్టుగా రమ్మని, అరగంట టైమ్ లో మూడు ఫోన్లు వచ్చాయి.

ముసురు కాస్త తగ్గింది.

నిన్న విషయం తెలిసిన వెంటనే బయలుదేరి వచ్చాడు. ఇక్కడి పరిస్థితిని వెంటనే వివరించి, న్యూస్ కవరేజ్ కూడా చేయమని, ముకుందరావుని అడిగాడు.

పోస్ట్ మార్డమ్ కి ఉస్మానియా హాస్పిటల్ నుండి పట్టాభి బాడీ ఎన్ని గంటలకి వస్తుందో చెప్పవచ్చు. శివరాం ఫోన్ చేసి చెప్పాడు. ముకుందరావు ఎవరైనా పంపించాడో లేదో, హడావిడిలో పట్టించుకోలేదు.

“నేను కూడా ఓసారి ఆఫీసుకి వెళ్ళొస్తాను...”

శివరాం అనుమతి అడుగుతున్నట్టుగా అన్నాడు లక్ష్మణ్ తో.

“మధ్యాహ్నం వరకు ఇక్కడ ఉంటే మేమే వచ్చేస్తాం...” లక్ష్మణ్ అన్నాడు.

శివరాం జవాబు చెప్పేలోపల -

“ఘర్నాలేదు.. మీరు వెళ్లండి...” యామిని కంఠం వినిపించింది.

“మగాళ్లు

ఎవరైనా ఉంటే మంచిది” యామిని దగ్గరున్న

బంధువుల ఆవిడ అంటుంటే-

“నాన్న ఇక్కడే మనతోనే ఉంటారు!” దృఢంగా అంది యామిని.

ఆ పెద్దావిడ మాట్లాడలేదు.

శివరాం లక్ష్మణ్ వైపు చూసి, చేయి ఊపి బైటికి నడిచాడు.

* * *

“ఇదెక్కడి అన్యాయం సార్!” నిస్సహాయంగా, బొంగురు గొంతులో అడిగేడు శివరాం.

“ఏమైంది?” ముకుందరావు అడిగాడు.

“నిన్న అంత గొడవ జరిగింది... నేను అన్ని వివరాలు మీకు చెప్పాను... అయినా మీరు స్పోలింగ్ లో పాతబస్తీలో ఘర్షణ... ఒకరు మృతి” అని సింపుల్ గా ఓ నాలుగుసార్లు వేసి వదిలేశారేమిటి?”

“కవర్ చేశాం... అంతకన్నా ఇంపార్టెంట్ న్యూస్ వేయాల్సి వచ్చింది.”

“నాలుగు రోజుల నుండి ప్రసారం చేస్తున్న సినీ దర్శకుడి వివాదస్పద వ్యాఖ్యలు ఇంతకన్నా ఇంపార్టెంట్ గా?”

“నిజమే... కాదు.. కానీ.. టీఆర్ పీ రేట్లు ఈ సినీ దర్శకుడి వల్లనే పెరుగుతాయి. హత్య జరిగింది. ముస్లింలు దేవాలయం పూజారిని కొట్టారు. చనిపోయాడు... ఇందులో సెన్సేషన్ లేదు. దాన్నే ఎక్కువగా ప్రసారం చేస్తే లా అండ్ ఆర్డర్ ప్రాబ్లెమ్ వస్తుంది. ఒక వార్తని ప్రసారం చేయడంలో సమన్వయం పాటించాలి” అన్నాడు ముకుందరావు-

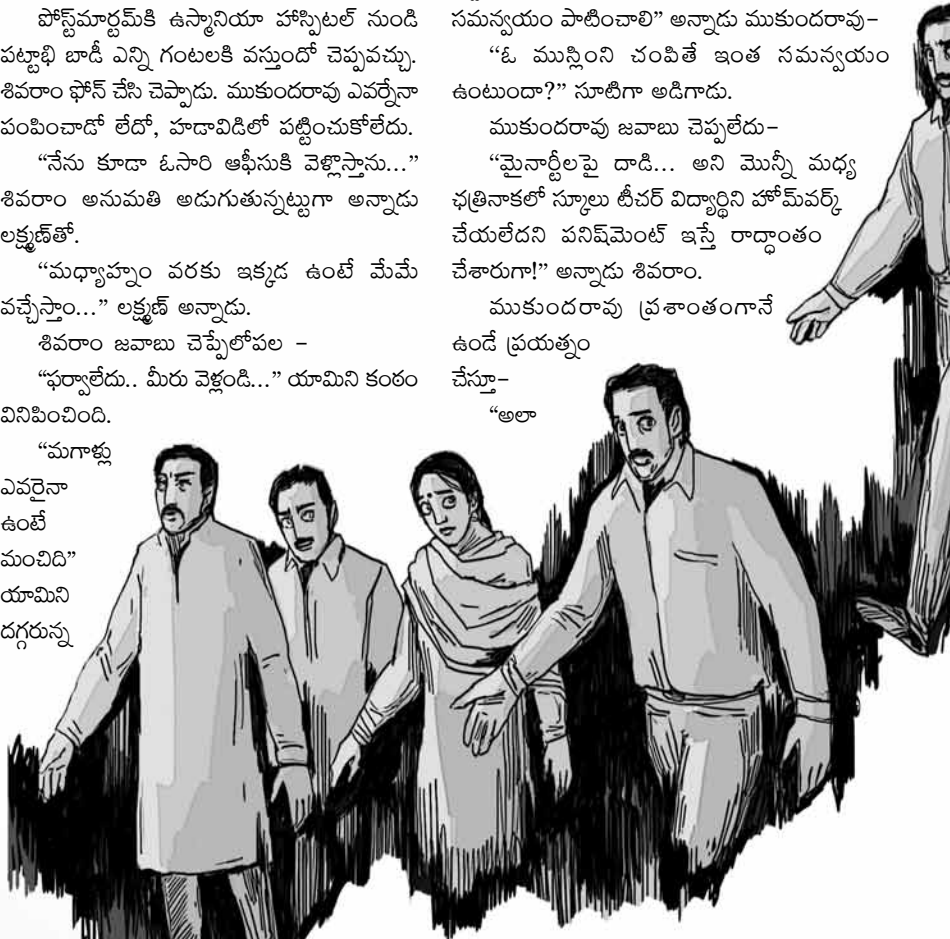
“ఓ ముస్లింని చంపితే ఇంత సమన్వయం ఉంటుందా?” సూటిగా అడిగాడు.

ముకుందరావు జవాబు చెప్పలేదు-

“మైనార్టీలపై దాడి... అని మొన్నీ మధ్య ఛత్తినాకలో స్కూలు టీచర్ విద్యార్థిని హోమ్ వర్క్ చేయలేదని పనిష్ మెంట్ ఇస్తే రాద్ధాంతం చేశారూగా!” అన్నాడు శివరాం.

ముకుందరావు ప్రశాంతంగానే ఉండే ప్రయత్నం చేస్తూ-

“అలా

ప్రసారం చేయకపోతే మన చానెల్ మీద దాడి చేస్తారు.” అని ఏదో సర్ది చెప్పన్నట్లు -

“మన చైర్మన్ గారు.. రాజకీయంగా సంబంధాలు గలవారని తెలుసుగా... ఇబ్బంది కల్గించే వార్తలు ప్రసారం చెయ్యద్దని చాలాసార్లు చెప్పారు. పొలిటికల్ సపోర్టు లేని ఏ చానెల్ నిలబడలేదు. కెరియర్.. ఇప్పుడే ‘బిగిన్’ చేస్తున్నావ్. ఏది ఎంతవరకు, ఎలా ప్రసారం చేయాలో నీకే అర్థమవుతుంది. ఆ... ఫర్ ఏ ఫేజ్... స్టార్ హీరోయిన్ ఒకరు ఈ మధ్య పెళ్లి చేసుకుంది. భర్తకి విడాకులు ఇస్తోందన్న వార్త నెట్ లో ‘వైరల్’ అవుతోంది. తెలిసీతెలినట్టుగా వార్త రాసి, ‘నిజమా? అబద్ధమా?’ కార్యక్రమంలో మెయిన్ స్టోరీగా ప్రసారం చేద్దాం. ఆ స్క్రిప్ట్ సంగతి చూడు. జనరల్ న్యూస్ వద్దులే...” అన్నాడు.

“అన్యాయం సార్...” మనసుకి సర్ది చెప్పుకోలేక అన్నాడు శివరాం.

“దగ్గరగా నీకు తెలుసు కనుక నీ బాధలో తీవ్రత ఉంటుంది. నాకు ఉండదు... నీకు తెలుసున్న మనిషిని కనుక ఎంతో కొంత నీకు ఉంటుంది. కానీ ఇంత పెద్ద ప్రపంచంలో కొంతమంది నీలా స్పందించగలరు. అనుభవం మీద చెప్పన్నాను. డబ్బున్న వాడికే రాజకీయాలు. నిజమే. డబ్బున్న వాడికే పలుకుబడి... డబ్బున్నవాడికే చానెల్స్. పేరు... కీర్తి... అన్నీ... మనం నెలకి ఇంత జీతం కోసం చేస్తున్నాం. ఎంత తెలిసినా ప్రతి నిజాన్ని నగ్నంగా బైట పెట్టలేం. అంతే, ఇంతకన్నా చెప్పలేను” అన్నాడు ముకుంద రావు శివరాం కళ్లలోకి

చేస్తారు. ఏమన్నా అంటే ‘పాలీసీ’ అంటారు.

మనసుని కలచి వేస్తోంది.

వివాదస్పద దర్శకుడి మీద ‘స్టోరీ’ చేయలేక సీట్లోంచి లేచాడు.

ముకుందరావు దగ్గరకి వెళ్లాడు.

“లీవ్ కావాలి సార్!” అన్నాడు.

“ఓ అరగంట కూచో... హాఫ్ డే వెళ్లిపోదువుగాని” అన్నాడు ముకుందరావు.

ముకుందరావు క్యాబిన్ లోంచి బైటకి వచ్చాడు.

రిసెప్షనిస్టు ఉన్న హాల్లో కూచున్నాడు. పెద్ద స్క్రీన్ లో వార్తా విశేషాలు అయిపోయాయి.

“పాస్ పర్ థామస్ అల్వాతో ముఖాముఖి” అని వచ్చింది.

ముకుందరావే థామస్ అల్వాతో పరిచయ కార్యక్రమం చేశాడు. నాగాలాండ్ లో ఆ

మధ్య చర్చి ఫాదర్ ని అక్కడి ట్రైబల్ జాతివారు చంపడం

తీవ్రంగా

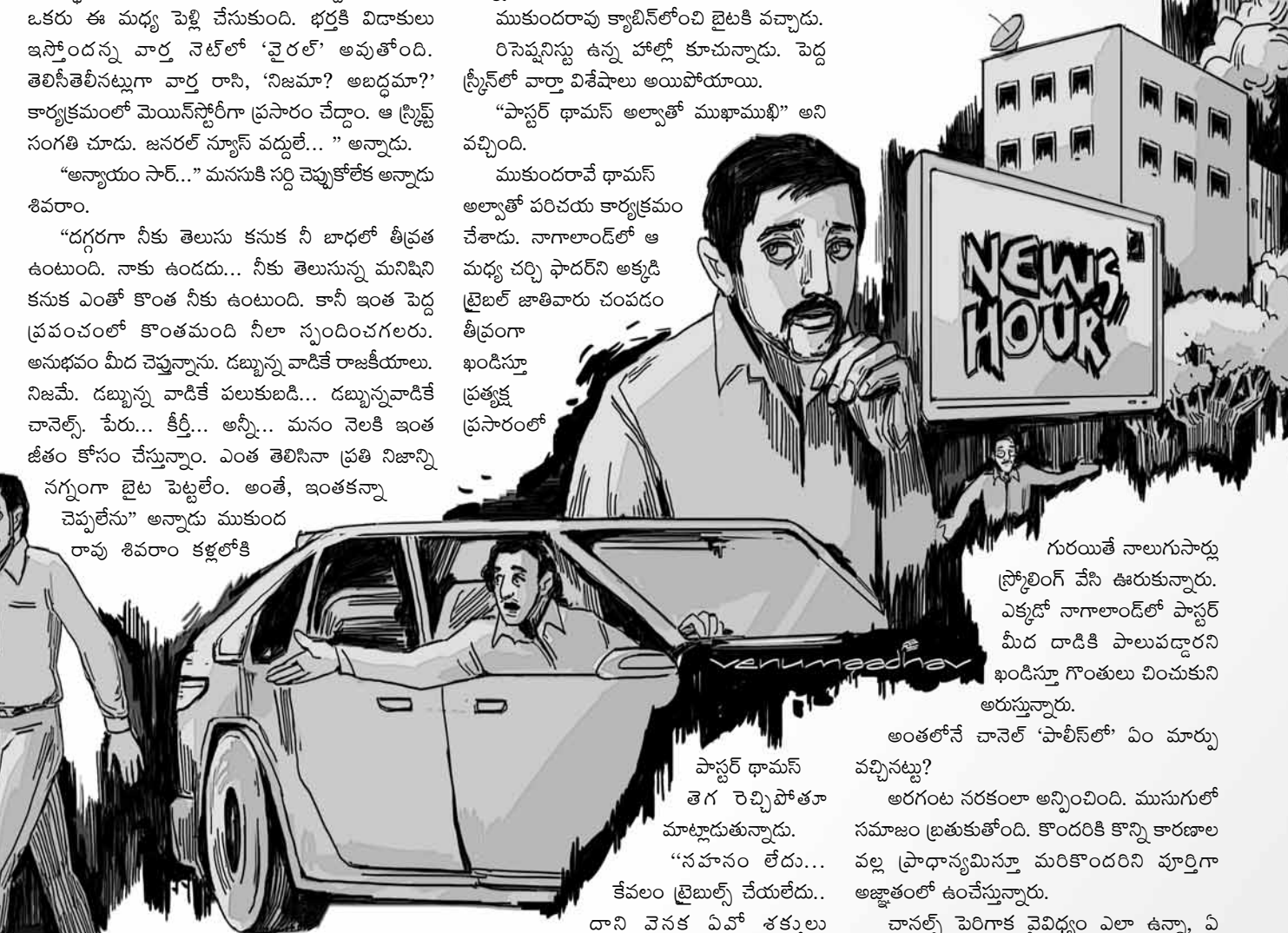
ఖండిస్తూ

ప్రత్యక్ష

ప్రసారంలో

ఆకెళ్ల శివప్రసాద్

గురయితే నాలుగుసార్లు స్క్రోలింగ్ వేసి ఊరుకున్నారు. ఎక్కడో నాగాలాండ్ లో పాస్ పర్ మీద దాడికి పాలువడ్డారని ఖండిస్తూ గొంతులు చించుకుని అరుస్తున్నారు.

అంతలోనే చానెల్ ‘పాలీసీ’లో ఏం మార్పు వచ్చినట్లు?

అరగంట సరకంలా అన్నించింది. ముసుగులో సమాజం బ్రతుకుతోంది. కొందరికి కొన్ని కారణాల వల్ల ప్రాధాన్యమిస్తూ మరికొందరిని పూర్తిగా అజ్ఞాతంలో ఉంచేస్తున్నారు.

చానెల్స్ పెరిగాక వైవిధ్యం ఎలా ఉన్నా, ఏ విషయం పట్టుకొంటే సంచలనంగా మారి ‘టిఆర్పి’ రేటులో పెరుగుతాయో, దేనివలన ‘అందరిని’ సమంగా చూస్తున్నామనే ముసుగు వేసుకోవచ్చునో ‘అదే’ అటు ఇటుగా అనుసరిస్తున్నారు.

తను ఉన్న అనాథాశ్రమాలలో కూడా వివక్ష ఉండేది.

వార్డిన్ కి ఇష్టమైన వాళ్లని ప్రేమగా, ఇష్టం లేనివాళ్లని దారుణంగా చూసేవాళ్లు.

సమాజం, చానెల్స్ అలాగే ఉన్నాయి.

నిబద్ధత కన్నా వ్యాపార విలువలకి ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నారు.

పాస్ పర్ థామస్

తెగ రెచ్చిపోతూ

మాట్లాడుతున్నాడు.

“నహనం లేదు...”

కేవలం ట్రైబల్స్ చేయలేదు..

దాని వెనక ఏవో శక్తులు

ఉన్నాయ్...” అంటున్నాడు థామస్.

“మత ప్రచారం కోసం అక్కడకి వెళ్లినట్లు వార్తలు వచ్చాయి...” అన్నాడు ముకుందరావు.

“మాకు అవసరం లేదు. మేము సాయం చేయడానికి వెళ్లాం. దానిని తప్పుగా ప్రచారం చేశారు. అక్కడ వారు తప్పుగా అర్థం చేసుకున్నారు.” అంటూ రెచ్చిపోతున్నాడు థామస్.

కార్యక్రమాల్లో భాగంగా ఇద్దరు ముగ్గురు చర్చి ఫాదర్లు ఎక్కడో జరిగిన దారుణాన్ని ఖండిస్తున్నారు.

ఎంతలో ఎంత వైరుధ్యం?

ఇక్కడ ఈ నగరంలో దారుణంగా మనిషి హత్యకి

సూటిగా చూడలేక తల వంచుకుని!

* * *

సీటులో కూచున్నాడే కానీ శివరాం మనసు మనసులో లేదు.

ఎక్కడో దారుణం జరిగిపోతోంది. దారుణం కూడా అలవాటుగా మారిపోయి, ఉదాసీనతకి దారితీస్తోంది.

‘మీడియా’ నిజాయితీగా, నిర్భీతిగా ఉంటుందనుకునేవాడు ఒకప్పుడు. ఇందులోకి వచ్చాకా లోటుపాట్లు అర్థమయ్యాయి.

వార్తలని వాళ్ల ప్రాధాన్యాన్ని బట్టి ప్రసారం

“ఇండాక మీరు ముకుందరావుగారి దగ్గరకి రావడం చూశాను... మీరు మానసికంగా డిస్టర్బ్ అయినట్టు కన్పించారు!”

శివరాం ఏమీ మాట్లాడలేదు. “ప్రభువు సరైన సమయానికి సరైన వ్యక్తిని పంపిస్తాడు. మీ దగ్గరకి నన్ను పంపాడు.” ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు శివరాం.

“మీ కోసం ప్రార్థన చేస్తాను... మీరోసారి మా చర్చికి వస్తే బాగుంటుంది! ప్రత్యేక ప్రార్థనలతో అస్వస్థులు స్వస్థులు అవుతారు. మానసిక క్షేత్రముల నుండి...” కారు సిగ్నల్ కోసం ఆగింది.

మనని మనం తక్కువగా చేసుకుని, వేరేవాళ్లని నెత్తిన ఎక్కించుకోవడం గొప్పతనంగా భావిస్తున్నాం- రకరకాల ఆలోచనలతో శివరాం తన రూమ్ దగ్గరకి వచ్చాడు. లోపలికి అడుగుపెట్టాడు. అస్థిమితంగా ఉంది.

రెండు నిమిషాలు అక్కడ గడిపే ప్రయత్నం చేశాడు. సాధ్యపడలేదు.

యామిని ఎలా ఉందో?

ఆ ఆలోచన వచ్చిన వెంటనే చాంద్రాయణగుట్ట బయలుదేరాడు.

బస్టాండ్ దగ్గర నిలబడినప్పుడు -

ఓ కారు వచ్చి ఆగింది.

“ప్లీజ్ కమిన్... ఎక్కడ డ్రాప్ చేయమంటారు?”

తెలుసున్న మనిషిలా పలకరించేసరికి-

ఎవరా అని చూస్తే - ‘థామస్ అల్వా’ కనిపించాడు.

“చాంద్రాయణగుట్ట వెళ్తున్నా...”

“మా డ్రైవర్ మిమ్మల్ని దింపుతాడు... రండి...” అన్నాడు.

శివరాం కారు ఎక్కాడు.

కారు స్పీకర్ లోంచి క్రైస్తవ భక్తి గీతాలు వస్తున్నాయి.

“మిమ్మల్ని చానల్ లో చూశాను... అందులో పనిచేస్తున్నారా?”

“అవున్నా...”

“ఇండాక మీరు ముకుందరావుగారి దగ్గరకి రావడం చూశాను... మీరు మానసికంగా డిస్టర్బ్ అయినట్టు కన్పించారు!”

శివరాం ఏమీ మాట్లాడలేదు.

“ప్రభువు సరైన సమయానికి సరైన వ్యక్తిని పంపిస్తాడు. మీ దగ్గరకి నన్ను పంపాడు.”

ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు శివరాం.

“మీ కోసం ప్రార్థన చేస్తాను... మీరోసారి మా చర్చికి వస్తే బాగుంటుంది! ప్రత్యేక ప్రార్థనలతో అస్వస్థులు స్వస్థులు అవుతారు. మానసిక క్షేత్రముల నుండి...” కారు సిగ్నల్ కోసం ఆగింది.

“థాంక్స్ ఫర్ యువర్ లిఫ్ట్...” డోర్ తీసి బైటకి నడిచాడు శివరాం.

థామస్ అల్వా అర్థం కానట్టు చూస్తున్నాడు.

శివరాం ముందుకు నడిచాడు.

వెనుకనుండి థామస్ అల్వా పిలుపు విన్పించటంతో మరి వేగంగా నడిచాడు.

హాస్టల్ దగ్గరకి ఇలాంటివాళ్లు రెండుమూడుసార్లు వచ్చారు.

మొదటిసారి పూర్తిగా విన్నాడు. బ్రెయిన్ వాష్ అయినట్టు అన్పించింది.

మతం మార్చుకొంటే మంచిదనిపించిందప్పుడు. ఎందుకో మనసు అంగీకరించలేదు.

రెండోసారి పూర్తిగా వినలేకపోయాడు. అప్పుడే వెంకటరెడ్డి సార్ వచ్చారు.

ఆయనే అన్నారు “అస్తిత్వం చాలా గొప్పది! పుట్టుకతో వస్తుంది. దాన్ని మార్చే ప్రయత్నాలు జరుగుతాయి. అవి దాడులే. ఆ దాడి నుండి బయటపడగలగాలి. మన కోసం మనం పోరాడాలి. తాత్కాలికమైన ఆకర్షణలు బలంగా లాగుతాయి. ఆర్థిక అవసరాలు తీరడానికి మార్గం కన్పిస్తుంది. కానీ... మన అవసరాలు మనమే తీర్చుకోవాలి. మనమే కష్టపడాలి. అస్తిత్వం విషయంలో కాంప్రమైజ్ అయితే సరిగ్గా సైనికుడు దేశభద్రత విషయంలో కాంప్రమైజ్ అయినట్లే! తెలీకుండా మనని మార్చేసే శత్రువులు మన చుట్టూ ఉంటారు, జాగ్రత్త” అన్నారు.

ఆయన ఆర్థికంగా, సామాజికంగా ‘బలహీనంగా’ ఉండే వారి గురించి చెప్పారు.

అనాధాశ్రమంలో సామాజికంగా, ఆర్థికంగాను బలహీనంగా ఉంటారు.

మూడు నెలలు వార్డెన్ గా ఉన్న జాన్ సుందరం అలాంటి ప్రయత్నమే చేశాడు. తను ఇంట్రెస్ట్ చూపకపోయేసరికి వార్డెన్ గా ఉన్నవాళ్లు, ఫుడ్ సరిగ్గా పెట్టకుండా, అకారణంగా కొట్టి నానా ఇబ్బందులు పెట్టాడు.

ప్రభుత్వ అనాథ శరణాలయం అయినా తన ఇష్టమొచ్చినట్లు ప్రవర్తించేవాడు.

బ్రతకడం కోసం రాజీ పడవలసిన పరిస్థితి వచ్చేసింది.

సరిగ్గా అప్పుడే యాంటీ కరప్షన్ బ్యూరో చేసిన రైడ్ లో ఏవో అక్రమాలు బైటపడ్డాయి.

జాన్ సుందరం సస్పెండ్ అయ్యాడు.

ఆ తరువాత వచ్చిన నరహరి చాలా మంచివాడు. ఆయనే శివరాంని ప్రోత్సహించి ట్యూషన్లు కుదిర్చాడు, కనీసం పోటీ పరీక్షల్లోనైనా ఫీజు కట్టే డబ్బు ఉంటుందని!

రకరకాల ఆలోచనలు మనసుని చుట్టేశాయి.

వాటితోనే -

చాంద్రాయణగుట్ట చేరుకున్నాడు.
గుడి దగ్గరకి వెళ్లాడు. బయట తలుపుకి తాళం వేసిఉంది.

అటు వస్తున్న ఒక వ్యక్తిని “యామిని ఎక్కడి కెళ్లింది?” అని అడిగాడు.

అక్కడికి వెళ్లేసరికి కొంతమంది జనం మూగి ఉన్నారు.

పట్టాభిని కొట్టినచోట హత్య జరిగిన స్థలంగా భావించడంతో అక్కడ ఇద్దరు కానిస్టేబుల్స్ ఉన్నారు. అనుమానితులు కొందరిని అరెస్ట్ చేశారు.

అప్పటివరకు ఫోరెన్సిక్ నిపుణులు, ఇతర పోలీసు అధికారులు వచ్చి వెళ్లారు. వాన పూర్తిగా తగిపోయింది.

అక్కడికి వెళ్తే ఏ గట్టుకెత్తే తల తగిలి పట్టాభి రామయ్య పడిపోయాడో, ఆ గట్టు అంచులకి పట్టాభి రక్తపు మరకలు ఇంకా ఉన్నాయి. ఇంత వాన కురిసినా అంచులకున్న రక్తం కొట్టుకుపోలేదు.

యామిని ఆ గట్టు పక్కనే ఉంది.
ఎవరవరో వచ్చి ఏవో మాటలు చెప్తున్నారు.
ఎంతసేపు గడిచిందో తెలియదు.

“వెళ్దాం!” యామిని శివరాం దగ్గరకి వచ్చి అంది.
శివరాం ఆ గట్టు వైపు చూస్తూ కదిలాడు.
నాలుగు అడుగులు వేశారు.

“అక్కా!” అంటూ అంజి పరుగెత్తుకొచ్చాడు.
లక్ష్మణ్ తో పాటు మరో పదిమంది యువకులు కనిపించారు.

“పోలీస్ స్టేషన్కి వెళ్లాస్తాం! మీరు జాగ్రత్తగా

ఇంటికి వెళ్లండి!” అన్నాడు లక్ష్మణ్.

“నన్ను రమ్మంటారా?” శివరాం అడిగాడు.
“మీరు ఇంటికి వెళ్లండి! అవసరమైతే ఫోన్ చేస్తాను!” అన్నాడు లక్ష్మణ్.

రెండు అడుగులు ముందుకు వేసి ఆగి -
“మేము మీతోనే వస్తాం!” అన్నాడు లక్ష్మణ్ వెనక్కి వస్తూ.

అంతలోనే లక్ష్మణ్ ఎందుకు మాట మార్చాడో అర్థం కాలేదు శివరాంకి.

లక్ష్మణ్ తనకి ఉన్న కొత్త భయం ఏదో చుట్టుకుందని చెప్పాడు.

ముగ్గురు ముందు నడుస్తుంటే - వక్కగా ఇద్దరిద్దరు, వెనకగా ఇంకో ముగ్గురు -

యామినికి, అంజికి రక్షణగా నడుస్తున్నారు.
ఆ పదిమంది మధ్యలో శివరాం, యామిని, అంజి, లక్ష్మణ్ ఉన్నారు.

ఆ వీధి దాటారు.
మసీద్ దాటి ముందుకు వెళ్తున్నప్పుడు శివరాం చూశాడు. నలుగురు బైక్ మీద ఉన్నారు.

కేవలం ముగ్గురం వస్తే వెంటబడే వారేమో! ఏదో చేరుబోయి ఆగినట్లుగా ఉన్నారు.
పదిమంది ముందుకు నడిచారు.

లక్ష్మణ్ యామిని వెనకగా నడిచాడు.
మసీద్ దగ్గర ఏదో ప్లాస్టిక్ సీసా గాలిలో ఎగిరి పడింది. లక్ష్మణ్ ఆగాడు. మిగిలినవాళ్లు అతని పిలుపుకి ఆగారు, బైక్ మీద ఉన్నవాళ్లు బైక్ స్టార్ట్ చేస్తున్నట్లు నటించారు.

లక్ష్మణ్ వాళ్లు ఆ వీధి దాటారు.

శివరాంకి విషయం అర్థమైంది. పోలీసులు అరెస్ట్ చేసిన దానికి ప్రతీకగా ఏదో పక్కకు వేసినట్లున్నారు.

అంజి, యామిని, తను, ఉంటే ఎలా ఉండేదో పరిస్థితి. అప్పుడే ఆ ప్రాంతంలో ‘కొన్ని గుళ్లలోకి వెళ్లడానికి భయపడేట్లుగా ముస్లింల ఇళ్లు ఉన్నాయని’ ఎప్పుడో లక్ష్మణ్ అన్న మాటలు గుర్తొచ్చి ఒళ్లు కంపించింది. ఇలాంటి చోట్ల బ్రతకడం ఒక్కోసారి పెద్ద సాహసమే అవుతుందనుకున్నాడు.

మరి యామిని ఇలాంటి చోట ఉండగలదా? అదీ గుడిని రక్షించుకుంటూ?

“ఇప్పుడేం చేద్దాం?” అక్కడికి చేరిన అందరినీ ఉద్దేశించి అన్నాడు లక్ష్మణ్.

పట్టాభిరామయ్య కార్యక్రమాలు పూర్తయ్యాయి. ఆరోజు భోజనాలు అయ్యేసరికి నాలుగు గంటలు దాటింది.

శివరాం కూడా ఆరోజు అంతా అక్కడే ఉన్నాడు. యామిని, అంజి గురించే మాట్లాడుకొంటున్నారు.

“మా ఇల్లు ఖైరతాబాద్ లో ఉంది. కొంతకాలం అక్కడకొస్తే బావుంటుంది.” వచ్చినవారిలో ఒకరు అన్నారు. పట్టాభిరామయ్య బంధువుల్లో ఒకరు ఆయన.

“సింహంలా పట్టాభి ఉండేవారు కనుక ఎవరూ ఇటువైపు చూసేవారు కాదు. ఇక ఇప్పుడు జాగ్రత్తగా ఉండాలి.”

“కోర్టుకి వెళ్లవలసి వస్తుంది. సాక్ష్యం చెప్పాలి. ఈలోపు జాగ్రత్తగా ఉండాలి.”

సశేషం

ఇప్రాన్ వ్యాఖ్యలు అర్థరహితం!

పాకిస్తాన్ అధ్యక్షుడు ఇప్రాన్ ఖాన్ అంతర్జాతీయ వేదికగా అరబి గోల చేశారు. భారత్ లో ప్రభుత్వం ఆర్ఎస్ఎస్ చెప్పు చేతల్లో నడుస్తోందంటూ విషం కక్కిరించారు. జమ్మూకశ్మీర్ వివాదం, మైనార్టీల విషయం ప్రస్తావిస్తూనే వాటితో పాటుగా ఆర్ఎస్ఎస్ హిందుత్వ ఎజెండా అంటూ అర్థం లేని ప్రేలాపనలు చేశారు.

‘ఆర్ఎస్ఎస్ నేతృత్వంలోని భారత ప్రభుత్వం పాకిస్తాన్ కు వ్యతిరేకంగా దురాక్రమణకు పాల్పడితే మా దేశం ధైర్యంగా ఎదుర్కొంటుంది. స్వాతంత్ర్యం కోసం తుదివరకు పోరాడుతుంద’ని ఐరాన వేదికగా ఇప్రాన్ అవివేకంగా వ్యాఖ్యానించటం, అతని దిగజారుడు తనాన్ని ప్రపంచానికి చాటింది. స్వదేశంలో ఉగ్రవాదాన్ని ప్రోత్సహిస్తూ ముస్లింలలోని రెండు తెగలు షియా, సున్నీలలో ఒక వర్గానికి కొమ్ము కాస్తూ, వందలాది అమాయక ముస్లింల మరణానికి కారణమవుతున్న ఆ దేశం పాలకులు అంతర్జాతీయ వేదికల పైన ఇలా విషం కక్కిడం కొత్తేమి కాదు. అయితే ఐరాన వేదికగానే భారత్ కూడా ఇప్రాన్ విమర్శలను సమర్థవంతంగా తిప్పి కొట్టింది. ముందు

సొంత దేశాన్ని చక్కదిద్దుకోవాలి అంటూ హెచ్చరికలు చేసింది. భారత అంతర్గత వ్యవహారాల్లో జోక్యం చేసుకుంటే ఊరుకునేది లేదని ఘాటుగా వార్నింగ్ ఇచ్చింది.

ఇప్పుడు బిజెపి అధికారంలో ఉంది కనుక పాకిస్తాన్ తో వైరం పెరిగిందని ఇప్రాన్ చెప్పటం దారుణం. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన నాటి నుంచి వాజపేయ ప్రధానిగా ఉన్న సమయంలోనే పాకిస్తాన్ తో చర్చల్లో ముందడుగు పడింది. వాజపేయ ఆరెస్సెస్ భావజాలం నుంచి వచ్చిన వ్యక్తి కనుక పాకిస్తాన్ తో యుద్ధానికి కాలుదువ్వారా? రెండు దేశాల మధ్య శాంతి కోసం పరితపించలేదా? లాహోర్ బస్సుయాత్ర వంటివి మర్చిపోలేని మైలురాళ్లు. ఆ తరువాత పాక్ అధ్యక్షుడిగా జనరల్ ముషార్రఫ్ ఉన్న సమయంలో

జరిగిన ఆగ్రా చర్చలు పాక్ మొండి వైఖరితో విఫలమైనా, అలాంటి సైనిక పాలకుడు కూడా వాజ్ పేయి చొరవను మెచ్చుకున్నారు. అడ్వాణీ పాత్రను ప్రశంసించారు. వారిద్దరూ ఆరెస్సెస్ భావజాలం నుంచి వచ్చినవారు కాదా? ప్రస్తుత ప్రధాని మోదీ పాకిస్తాన్ తో నవ్వుదానా వాతావరణం ఆకాంక్షిస్తుంటే, పాక్ పాలకులే కయ్యానికి కాలుదువ్వతున్న సంగతి ప్రపంచ ప్రజలందరికీ తెలిసిందే.

ఇలాంటి వేదికలపై అసత్య ప్రచారానికి వూనుకొంటే అంతర్జాతీయ సమాజం చీ కొడుతుందన్న ఇంగితజ్ఞానం కూడా పాక్ అధ్యక్షుడికి లేకపోవడం దురదృష్టకరం. ఏదేమైనా ఇప్రాన్ నుంచి ఏదో గొప్పగా ఆశించడం పొరపాటే. అధ్యక్ష ఎన్నికల వేళ భారత్ పై విమర్శలనే తన అస్థులుగా చేసుకొని పార్టీని గెలిపించుకుని గద్దెనెక్కిన ఇప్రాన్ మళ్లీ అదే పాచిక విసురుతున్నారు. ఆయన విమర్శించినంత మాత్రాన భారత్ ప్రతిష్ట, ఆర్ఎస్ఎస్ గొప్పతనం ఎంతమాత్రం తగ్గదు సరికదా మరింత పెరుగుతుందనడంలో సందేహం లేదు.

- అక్షర, హైదరాబాద్.

‘పశ్చిమబెంగాల్ బాంబుల తయారీ కేంద్రంగా మారింది. రాష్ట్రంలో క్షీణిస్తున్న శాంతిభద్రతలకు, పోలీసుల వైఫల్యానికి ఇంతకు మించిన నిదర్శనం మరొకటి లేదు.’ ఈ వ్యాఖ్యలు ప్రతిపక్షమో, ఇతర పార్టీల నేతలో చేసినవి అనుకుంటే పొరపాటే. స్వయంగా ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పౌరుడు, గవర్నర్ జగదీష్ ధంకర్ అన్న మాటలివి. గవర్నర్ వ్యాఖ్యలు రాష్ట్ర ప్రభుత్వంపై ధ్వజమెత్తు తున్నట్లు కనపడవచ్చు. కానీ నిశితంగా గమనిస్తే ఆ మాటల్లో అంతులేని ఆవేదన, బాధ, రాష్ట్ర పరిస్థితి పట్ల ఆందోళన స్పష్టంగా అర్థమవుతుంది. విపక్ష కాంగ్రెస్, సీపీఎం, సీపీఐ కూడా ఇదే అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తంచేశాయి. గడచిన సెప్టెంబర్ మూడోవారంలో రాష్ట్రంలో అల్లెఖైదా కుట్రను జాతీయ దర్యాప్తు సంస్థ (నేషనల్ ఇన్వెస్టిగేషన్ ఏజెన్సీ) భగ్నంచేసి ఉగ్రవాదులను అరెస్టు చేసిన తరువాత వ్యక్తమైన అభిప్రాయాలివి. ధంకర్ ఆందోళన, ఆవేదనను రాజకీయ కోణంలో చూడటం సరికాదు. రాష్ట్ర భవిష్యత్తు పట్ల గల ఆందోళనకు ఈ వ్యాఖ్యలు అద్దం పడుతున్నాయి. ఈ మాత్రం చిత్తశుద్ధి అధికార త్యూమూల్ కాంగ్రెస్ (టీఎంసీ) అధినేత్రీ, ముఖ్య మంత్రి మమతా బెనర్జీ సారధ్యంలోని సర్కారుకు లేకపోవడం గమనార్హం.

నిఘావర్గాల నుంచి అందిన సమాచారం ఆధారంగా ముర్షీదాబాద్ జిల్లా కేంద్రంలో ఆరుగురు ఉగ్రవాదులు - నజ్మీన్ షకీబ్, అబూ సుఫియాన్, మైసూల్ మండల్, అహ్మద్, అల్ మమూన్ కమాల్, రెహమాన్లను జాతీయ దర్యాప్తు సంస్థ అధికారులు అరెస్టు చేశారు. వీరితోపాటు కేరళలోని ఎర్నాకుళంలో ముగ్గురు ఉగ్రవాదులు - ముర్షీద్ హసన్, యాకూబ్ బిశ్వాస్, ముస్సర్ హుస్సేన్లను అదుపులోనికి తీసుకున్నారు. వీరి నుంచి దేశవాళీ ఆయుధాలు, ఎలక్ట్రానిక్ పరికరాలు, బాంబుల తయారీకి సంబంధించిన వస్తుకాలు, జిహాదీ సాహిత్యం స్వాధీనం చేసుకున్నారు. రాజకీయ ప్రముఖులను హత మార్చేందుకు, దేశంలోని కీలక ప్రాంతాల్లో విధ్వంసానికి పాల్పడేందుకు వీరు పథకం రచించారు. ముఖ్యంగా దేశ రాజధాని ఢిల్లీ నగరం, కీలక రక్షణ స్థావరాలపై దాడులు చేసేందుకు కుట్ర వన్నారు. అంతేకాక భారీఎత్తున పేలుడు పదార్థాల తయారీకి సన్నాహాలు మొదలుపెట్టారు. జాతీయ దర్యాప్తు సంస్థ అధికారులు సకాలంలో స్పందించి కుట్రను ఛేదించడం వల్ల పెను ప్రమాదమే తప్పింది. ఉగ్రవాదులకు సంబంధించిన సమాచారం సెప్టెంబర్ మొదటి వారంలోనే అందింది. అప్పటి నుంచి వారిపై నిఘా పెట్టారు. చివరికి విజయవంతంగా వారి ఆట కట్టించారు.

లహూర్-ఎ-తోయీబా, అల్లెఖైదా, జమాత్, ఐఎస్ఐఎస్ (ఇస్లామిక్ స్టేట్ ఆఫ్ ఇరాక్ అండ్ సిరియా) వంటి ఉగ్రవాద సంస్థలు మొదటి నుంచి

భారత్ లో కల్లోలం సృష్టించడమే లక్ష్యంగా పని చేస్తున్నాయి. వీటికి పాకిస్తాన్ కు చెందిన గూఢచారి సంస్థ ఐ.ఎన్.ఐ. (ఇంటర్ సర్వీసెస్ ఇంటలిజెన్స్), సైన్యం సహాయ సహకారాలు దండిగా ఉన్నాయన్నది బహిరంగ రహస్యం. బంగ్లాదేశ్ లోని కొన్ని ఉగ్రవాద సంస్థలు కూడా వీరికి అండగా ఉన్నాయి. పేద, మధ్యతరగతి యువకులను చేరదీసి, వారిలో భారత వ్యతిరేకతను నూరిపోయడం, జిహాదీ పేరుతో వారిని ప్రేరేపించడం ఈ సంస్థల ప్రధాన లక్ష్యాలు. అరెస్టయిన తొమ్మిది మంది ఉగ్రవాదులకు నాయకుడు ముర్షీద్ హసన్, అల్లెఖైదా కోసం భారత్ లో నిధులు సేకరించడంలో ఇతనిది కీలక పాత్ర. పాకిస్తాన్ లోని అల్లెఖైదా ఉగ్రవాది హమ్జాత్ హసన్ కు ప్రత్యక్ష సంబంధాలున్నాయి. హమ్జా సూచన మేరకు ఆయుధాల కోసం వీరంతా తొలుత జమ్మూకశ్మీర్ వెళ్లాలనుకున్నారు. అయితే లాక్ డౌన్ కారణంగా వెళ్లేకపోయారు. ఈలోపే వీరిని జాతీయ దర్యాప్తు సంస్థ అధికారులు వల పన్ని పట్టుకున్నారు. అరెస్టయిన మరో ఉగ్రవాది ముస్సర్ హుస్సేన్ బంగ్లాదేశ్ నుంచి ఆయుధాలు కొనుగోలు చేశాడు. ఇతర ఆయుధాల కోసం బేరసారాలు జరుపుతున్న సమయంలోనే జాతీయ దర్యాప్తు సంస్థ ఇతన్ని అదుపులోకి తీసుకుంది. ఎలక్ట్రీషియన్ గా పనిచేసే అహ్మద్ నుంచి పిస్టల్, బుల్లెట్ ప్రూఫ్ జాకెట్ ను అధికారులు స్వాధీనం చేసుకున్నారు. నిందితుల్లో ఒకరైన షకీల్ ఆయుధ కొనుగోళ్లలో కీలకపాత్ర పోషించేవాడు. బిశ్వాస్ వస్త్ర దుకాణంలో సెల్స్ మెన్ గా పనిచేస్తున్నాడు. షకీల్ కూడా ఆయుధాల కోసం నిధుల వేటలో ఉన్నాడు. యువకులను ఉగ్రవాదం వైపు మళ్లించడంలో ఇతనిది కీలకపాత్ర. అబూ సుఫియాన్, రెహమాన్లకు పేలుడు పదార్థాల తయారీలో నిపుణులన్న పేరుంది. ఇలా ఒక్కొక్కరు ఒక్కో విభాగంలో కీలకంగా వ్యవహరిస్తూ భారత్ ను దెబ్బతీసేందుకు, అస్థిర పరిచేందుకు, యువతను పెదదోప వట్టిం చేందుకు ప్రయత్నించేవారు. వీరి మాటలకు ప్రభావితమై అనేకమంది యువకులు

పాలకుల పా

ఉగ్రవాదంవైపు ఆకర్షితులయ్యేవారు. ఫలితంగా విలువైన జీవితాన్ని కోల్పోయేవారు. తమను కన్నవారికి, కట్టుకున్న వారికి, తాము కన్నవారికి దూరమవుతూ వారి జీవితాల్లో చీకట్లు నింపేవారు. చివరికి ఎప్పుడో ఒకప్పుడు పోలీసులకు చిక్కడమో, లేదా ఎదురుకాల్పుల్లో ప్రాణాలు కోల్పోవడమో జరుగుతుండేది. అంతిమంగా దేశానికి, తమ కుటుంబానికి నష్టం కలిగించేవారు.

పశ్చిమబెంగాల్ లో మొదటినుంచి ఉగ్రవాద కార్యకలాపాలు ఎక్కువే. ఇందుకు కారణాలనేకం. పొరుగున ఉన్న బంగ్లాదేశ్ నుంచి ఉగ్రవాదుల చొరబాట్లు ఇందుకు ప్రధాన కారణం. పాలకుల ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాల వల్ల కూడా ఇక్కడ ఉగ్రవాదం మూడు పువ్వులు, ఆరు కాయలుగా ఉండేది. బంగ్లాదేశ్ తో భారత్ కు దాదాపు 4,096 కిలోమీటర్ల సుదీర్ఘ సరిహద్దు ఉంది. ఇందులో ఒక్క పశ్చిమబెంగాల్ రాష్ట్రమే సుమారు 2,216 కిలోమీటర్ల సరిహద్దును కలిగి ఉంది. ఇందులో చాలావరకు సరిహద్దు ప్రాంతాల్లో కంచె లేదు. ఉన్నచోట్ల కూడా నిర్వహణ పకడ్బందీగా ఉండదు. దీనికితోడు సరిహద్దుల్లోని కొంతమంది భద్రతా సిబ్బంది ఉదాసీనత కారణంగా నిత్యం బంగ్లాదేశ్ నుంచి అక్రమ చొరబాట్లు జరుగుతుంటాయి. పొట్టకూటి కోసం వచ్చి ఇక్కడే స్థిరపడిపోతారు. భారతీయ పౌరులుగా గుర్తింపు పొందుతూ ఆ మేరకు ఓటరు కార్డ్, ఆధార్, పాన్, డ్రైవింగ్ లైసెన్సు వంటి గుర్తింపు పత్రాలు సంపాదించి భారతీయ పౌరులుగా చెలామణి అవుతారు. 34 ఏళ్ల సీపీఎం పాలన వారికి స్వర్గధామంగా ఉండేది. ఓట్లను దృష్టిలో పెట్టుకుని వామపక్ష ప్రభుత్వం వారి అవాంఛనీయ కార్యకలాపాల వల్ల చూసేచూడనట్లు వ్యవహరించేది. ఇదే అదునుగా వారు మరింత రెచ్చిపోయేవారు.

కాలక్రమంలో వారిలో కొందరు ఉగ్రవాదులుగా మారిపోయారు. తరచూ అవాంఛనీయ ఘటనలకు పాల్పడిన పాలకులు వారి జోలికి పోయేవారు కాదు. అంతేకాదు, కొందరు అధికార పార్టీలో చేరి స్థానిక ప్రజాప్రతినిధులుగా కూడా చెలామణి అయ్యారు. నాడు కేంద్రంలో అధికారంలో ఉన్న హస్తం పార్టీకి బెంగాల్ పరిస్థితుల గురించి తెలియకపోలేదు. కానీ ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాల కారణంగా రాష్ట్రంలో నెలకొన్న అవాంఛనీయ పరిస్థితుల పట్ల ఉదాసీనంగా వ్యవహరించేది. దీంతో 2011 వరకు అక్రమ చొరబాటుదారులు ఆడింది ఆట, పాడింది పాటగా ఉండేది.

ముస్లిం మైనార్టీలే. కోల్ కతాకు 347 కిలోమీటర్ల దూరంలో బంగ్లాదేశ్ సరిహద్దులో మాల్యా నియోజక వర్గం విస్తరించి ఉంది. 2009లో నియోజకవర్గాల పునర్ వ్యవస్థీకరణలో భాగంగా మాల్యా నియోజక వర్గాన్ని ఉత్తర మల్దా, దక్షిణ మల్దాగా విభజించారు. ప్రస్తుతం ఉత్తర మల్దా ఎంపీగా అబ్దుల్ హసీంఖాన్ చౌదురి ఉన్నారు. 2019 పార్లమెంట్ ఎన్నికల్లో రాష్ట్రంలో మొత్తం 42 నియోజకవర్గాలకు గాను కాంగ్రెస్ గెలిచింది రెండే సీట్లు. వాటిలో ఉత్తర మల్దా ఒకటి కాగా రెండోది బరహంపూర్. ఇక్కడి నుంచి కాంగ్రెస్ లోక్ సభ ఫక్ష నేత అధీర్ రంజన్ చౌదురి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుండటం గమనార్హం.

వలసదారుల ఓట్ల కారణంగానే 2014 లోక్ సభ ఎన్నికల్లో మమత నాయకత్వంలోని టీఎంసీ గణనీయంగా 34 సీట్లను గెలుచుకుంది. భాజపా రెండు, సీపీఎం రెండు, హస్తం పార్టీ నాలుగు సీట్లు సాధించాయి. అప్పటి నుంచి కమలం పార్టీ అక్రమ వలసదారుల అంశంపై బలంగా గళమెత్తింది. ప్రజల్లో చైతన్యం, అవగాహన కలిగించింది. సీపీఎం, టీఎంసీ, కాంగ్రెస్ పార్టీల ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాలను ఎండగట్టింది. ఈ అంశాలను బలంగా ప్రజల దృష్టికి తీసుకెళ్లింది. ఫలితంగా 2019 లోక్ సభ ఎన్నికల్లో మొత్తం 42 సీట్లకు గాను 18 స్థానాల్లో గెలుపొంది ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాలకు అడ్డుకట్ట వేసింది. మొదటినుంచీ అక్రమ వలసదారులపై ఆధారపడిన సీపీఎంకు అసలు ప్రాతినిధ్యమే లేకుండా చేసింది. హస్తం పార్టీని రెండు, టీఎంసీని 22 స్థానాలకు వరిమితం చేయడంలో కమలం పార్టీ విజయవంతమైంది. ఈ నేపథ్యంలో 2022 అసెంబ్లీ ఎన్నికల్లో బీజేపీ మమతకు గట్టి నవాల్ విసరబోతోంది.

ఉగ్రవాదుల అరెస్టులను బలంగా ఎత్తిచూపింది ఒక్క కమలం పార్టీనే కావడం గమనార్హం. ప్రభుత్వ వైఫల్యమే ఇందుకు కారణమని మెదిసిపూర్ ఎంపీ, రాష్ట్ర భాజపా అధ్యక్షుడు దిలీప్ ఘోష్, కేంద్రమంత్రి బాబుల్ సుప్రియో ధ్వజమెత్తారు. అధికార టీఎంసీ, కాంగ్రెస్, సీపీఎంలు ఈ ఘటనను గట్టిగా ఖండించ లేదు. సీఎం మమతా బెనర్జీ ఇటువంటి ఘటనలు జరగకుండా తీసుకోవలసిన చర్యలపై మౌనం దాల్చారు. ఆ పార్టీ ఎంపీ సాగత్ రాయ్ సరిహద్దుల్లో సరైన నిఘా లేకపోవడమే ఇందుకు కారణమని కేంద్రంపై నెట్టి ప్రయత్నం చేశారు. సీపీఎం శాసనసభా పక్షనేత సుజన్ చక్రవర్తి దీనిని మతకోణంలో చూడరాదంటూ ఘటన తీవ్రతను తగ్గించి చూపే ప్రయత్నం చేశారు. సీపీఎం పాలనలోని కేరళలోనూ ఉగ్రవాద కార్యకలాపాలకు అక్కడి పాలకుల ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాల్లో కారణమని చెప్పకతప్పదు. గతంలో రాష్ట్రాన్ని పాలించిన వామపక్ష ప్రభుత్వాలు ముస్లింల పట్ల ఉదారంగా వ్యవహరించాయన్నది బహిరంగ రహస్యం. కేవలం ఆ వర్గం వారిని సంతృప్తి పరిచేందుకే మలప్పురం జిల్లాను ఏర్పాటు చేసిన విషయం తెలిసిందే.

ఇటువంటి బుజ్జగింపు రాజకీయాల దేశహితానికి చెరువు చేస్తాయి. ఓటుబ్యాంకు ప్రాతిపదికన కాకుండా దేశ విశాల ప్రయోజనాల దృష్ట్యా రాజకీయాలు చేయడం నేటి అవసరం. అదే సమయంలో ఉగ్రవాదం పట్ల ఒకే గొంతుతో మాట్లాడటం కూడా ఎంతో ముఖ్యం. దేశ సమగ్రత, సమైక్యత, సార్వభౌమత్వ పరిరక్షణలో సంకుచిత రాజకీయాలకు చోటు ఉండరాదు.

వ్యాసకర్త: సీనియర్ జర్నలిస్ట్

శాపం, బెంగాల్ కు శాపం

అరెస్టయిన ఉగ్రవాదులు వరుసగా అహ్మద్, ముర్షీద్ హసన్, ముస్సర్ హుస్సేన్, అబూ సుఫియాన్

రాష్ట్రంలోని సరిహద్దు జిల్లాల్లో బంగ్లాదేశ్ నుంచి అక్రమ వలసల కారణంగా ముస్లిం జనాభా గణనీయంగా పెరిగింది. 1951లో రాష్ట్రంలో ముస్లిం జనాభా 19.88 శాతం కాగా 2011 నాటికి 27 శాతానికి చేరడం గమనార్హం. 2018 నాటికి 32 శాతానికి పెరిగినట్లు అంచనా. సరిహద్దుల్లోని జాంగీపూర్ నియోజకవర్గంలో ముస్లింల జనాభా దాదాపు 70 శాతంగా ఉంది. ముఖ్యంగా ముర్షీదాబాద్, ఉత్తర 24 పరగణ, దక్షిణ 24 పరగణ, మాల్యా వంటి సరిహద్దు జిల్లాల్లో చొరబాటుదారులు స్థానిక రాజకీయాలను నిర్దేశించే స్థాయికి చేరుకున్నారు. ముర్షీదాబాద్ లో 66 శాతం, ఉత్తర దినాజ్ పూర్ లో 50 శాతానికి పైగా ముస్లిం జనాభా ఉంది. మాల్యా నియోజకవర్గం నుంచి 1980 నుంచి 2004 వరకు మైనార్టీ వర్గానికి చెందిన అబ్దుల్ ఘనీఖాన్ చౌదురి ఎంపీగా ఇక్కడ చక్రం తిప్పాడు. ఇందుకు బంగ్లాదేశ్ నుంచి వచ్చి స్థిరపడిన వలసదారులే కారణమని ప్రత్యేకంగా చెప్పనక్కర్లేదు. 2006లో ఘనీఖాన్ మరణంతో జరిగిన ఉపఎన్నికల్లో ఆయన కుమారుడు అబ్దుల్ హసీంఖాన్ చౌదురి విజయంలోనూ వలస ఓట్ల కీలకంగా నిలిచాయి. మాల్యాలో 60 శాతంపైగా

దీనిని బట్టి బంగ్లాదేశ్ వలసదారుల ఓట్లపై కాంగ్రెస్ ఎంతగా ఆధారపడిందో అర్థమవుతుంది. సీపీఎం నేతలు సైతం వలసదారుల ఓటుబ్యాంకును ఉపయోగించుకుని రాజకీయంగా గణనీయంగా లబ్ధి పొందారు. బెంగాల్ నుంచి ఆ పార్టీ నాయకులు ఎంతోమంది పార్లమెంటులోకి ప్రవేశించారు.

2011లో మమతా బెనర్జీ అధికారం చేపట్టిన తర్వాత కూడా పరిస్థితుల్లో ఎలాంటి మార్పు లేదు. ఇంకా దిగజారిందనే చెప్పాలి. మమత హయాంలో మదర్నాల సంఖ్య విపరీతంగా పెరిగింది. ఇమాంలు ఇష్టారాజ్యంగా వ్యవహరిస్తున్నారన్న ఆరోపణలూ ఉన్నాయి. దీని కూడా వలసదారుల ఓటుబ్యాంకు మీద ఆధారపడి రాజకీయాలు చేయడమే ఇందుకు కారణమని చెప్పకతప్పదు. అక్రమ వలసలను అడ్డుకునేందుకు ఎన్నీయే ప్రభుత్వం తీసుకువచ్చిన సీఎం (పౌరసత్వ సవరణ చట్టం), జాతీయ పౌర పట్టిక (నేషనల్ రిజిస్టర్ ఆఫ్ సిటిజన్స్)లను కేవలం ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాల కారణంగానే మమత వ్యతిరేకించారు. మయన్మార్ రోహింగ్యాల విషయంలోనూ ఆమె మద్దతుగా నిలవడానికి ఓటుబ్యాంకు రాజకీయాల్లో కారణం. అక్రమ

మీరు ఇలాగే ఉండండి!

సూర్యశ్రీ

పూర్వ శాఖమానం పౌర్ణమికి ముందురోజులు. మండేపొయ్యి ముందు నిలబడినట్లుగా, వంటింట్లో స్టాప్ ముందు నిలబడినట్లుగా వేడిగాలి వీస్తోంది. చెట్టు మీద కోయిల గానం వినసాంపుగా ఉంది. కుహు కుహూ... కూ కూ అని రకరకాలుగా కూస్తోంది రెక్కలు విదిలించుకుంటూ. ఆ దారిన వెళ్లే పిల్లలు కూ కూ అంటే వారితో పాటు మళ్ళీ కూస్తోంది. చెట్టు మీద గూళ్లు పెట్టుకున్న కాకులు, కోయిలను వెళ్లిపోమన్నట్లుగా అరుస్తూ దానిని తరుముతూ గోల చేస్తున్నాయి. ఏమిటీ ప్రకృతి రహస్యం. వేడిమికి మనుషులు అల్లాడుతూంటే చెట్ల నీడన చేరి కోయిల గానం చేస్తుండడం వింతగా లేదా. మనసు పరిపరి విధాల ఆలోచనల్లో తేలియాడుతోంది. మనిషి కూడా చెట్ల మీదకు ఎగిరి కొమ్మ కొమ్మకూ తిరుగుతూ చెట్ల నుండి వీచే చల్లని గాలిని ఆస్వాదిస్తూ కోకిల లాగా, పక్షులలాగా విహరిస్తే ఎంత బాగుంటుంది?

ఇంటి వరండాలో కూర్చుని, అప్పుడే పేపరు చదవడం పూర్తి చేసి, మా ఇంటి ఎదురుగా ఉన్న చెట్ల వేపు చూస్తున్నాను. ఇంటి ముందు వేపచెట్టు, గుల్మహుహర్ చెట్టు, ఎడమ వేపు రెండు మామిడి చెట్లు, కుడి వేపు గోరింట, మందారం, పనస చెట్టు.. మా ఇంటి వాతావరణం ఆహ్లాదకరంగా ఉంటుంది. మా దాబా ఇల్లు కట్టి సుమారు ఇరవై సంవత్సరాలైంది. శంకుస్థాపన రోజునే చెట్లన్నీ నాటేను. ఇప్పుడు చెట్లన్నీ నన్ను కృతజ్ఞతాభావంతో చూస్తూ గాలి వీస్తున్నట్లు అనిపిస్తూంటుంది నాకు.

ఇంతలో ఫోన్ రింగయింది. “హలో ” అన్నాను. “నేనేనోయ్.. ఏం చేస్తున్నావ్? నీకు తెలుసుగా. రమ చనిపోయి సంవత్సరం అయిపోయింది అప్పుడే. వచ్చే గురువారం సంవత్సరీకాలు. మా చెల్లాయిని తీసుకుని నువ్వు తప్పక రావాలి..” అన్నాడు మూర్తి.

ఒక్కోసారి ఆలోచిస్తుంటే, ఈ జీవితచక్రంతో పోటీగా పరుగెడుతూ జీవించలేక బోర్లా పడిపోయి ఏమైపోతామో అనిపిస్తూంటుంది. మూర్తి నాతో పాటు ఉద్యోగం చేశాడు. ఉద్యోగుల్లో రెండు రకాలుగా ఉంటారు. ఉద్యోగం చేసేటప్పుడు విధుల్లో మనకు ఎవరైనా పదో పరకో ఇస్తే తీసుకుని అదే ప్రాప్తం అని ఊరుకోవడం, ఎలాగూ కుటుంబానికి సరిపడా జీతభత్యాలు వస్తాయి కదా అని కొంతమంది తృప్తిపడితే, ఇంకో రకం ఉద్యోగ విధులు నిర్వహించే టప్పుడు ఎవరైనా లాభపడితే వాటిని వాడిని ఎందుకు

వదిలెయ్యాలి పదో పరకో వాడిని అడిగి మరీ, ఒక వేళ ఇవ్వకపోతే వేధించి తీసుకుని సంపాదించాలి అనుకునేవారు. మా మూర్తి రెండవ కోవకి చెందినవాడు.

ఎప్పుడైనా మేమిద్దరం వాళ్ళింటికి వెళ్తే మూర్తి శ్రీమతి మమ్మల్ని ఘనంగా సోఫాలో కూర్చోబెట్టి, ‘మా అబ్బాయి లిద్దరూ ఒకడు అమెరికాలోనూ, మరొకడు ఇంగ్లండ్లోనూ, మా అల్లుడు గారు దుబాయ్లోనూ ఉన్నారు’ అంటూ చేటంత ముఖం చేసుకుని, ముఖం నిండా సంబరం పులుముకుని చెప్పేది. మా ఇద్దరినీ ఆదోరకంగా చూసేది. ఆ చూపుల్లో మా లాగా మీరు మీ పిల్లల్ని విదేశాలకు పంపలేరనే లోకువ పొడిసూపేది. మేము ప్రాప్తం ఉండాని అనుకునే రకం. మా మూర్తి సఫారీ సూటింగ్లోనే ఉండేవాడు ఎప్పుడూ. అతని భార్య ఇంట్లో కూడా పట్టు చీరలే కట్టుకునేది.

రమకు ఉన్నపళంగా గుండె జబ్బు వచ్చి మూడు నెలలు మంచాన పడి వెళ్లిపోయింది, మూర్తిని ఒంటరిని చేసేసి. అంతకు ముందే మూర్తికి మోకాళ్ల నొప్పులతో కొన్నాళ్లు స్టాండ్ సాయంతో నడిచాడు. అలా ఉండగా ఒకసారి గుండెపోటు వచ్చి ఆ షాక్తో ఎడమ కాలూ, చెయ్యి, నోరూ, మిగతా అవయవాలన్నీ పనిచేయకుండా పోయాయి. ప్రస్తుతం మంచం మీదే పడుకోవడం, అప్పుడప్పుడు వాడిని లేపదీసి వీల్చైర్లో కూర్చోబెడుతుంటారు. సరిగా ఈ స్థితిలో భార్య రమ పోవడంతో మూర్తి దిక్కులేని, ఆదరణలేని జీవితంలోకి జారిపోయాడు. విధివైపరీత్యాలు అలా ఉంటాయి. అప్పుడే సంవత్సరమై పోయిందన్నమాట, వెళ్లాని అనుకుంటున్నాను.

పదిహేనేళ్ల క్రితం అనుకుంటాను, నేను పనిచేసే ఆఫీసులో నా స్థానంలో చేరడానికి మూర్తి వచ్చాడు. ఎవరిని పట్టుకోలేక, పైరవీలు చేయలేక, నేను ఆ పనికిరాని ఆఫీసులో పనిచేస్తున్నాను. నా ఉద్యోగం చాలా ముఖ్యమైనదే. ప్రతీ కాగితమూ నా చేతి మీదుగానే వెళ్లాలి. కాని ఎవరినుండి పైసా

ఆశించడానికి వీలులేదు. ఎందుకంటే, ఆ ఆఫీసులో కొద్దిమందికి తప్పితే మిగతావారికి మామూలుగా వచ్చే జీతంతో పాటుగా గీతం వచ్చే అవకాశాలు లేవు. అయితే ఆఫీసులో పనిచేసే ఉద్యోగుల దగ్గరే గిల్లుకోవాలి. ఉద్యోగంలో చేరిన క్షణం నుండి నేను పని చేసే చోట విధులు నిర్వహించే ఉద్యోగుల వద్ద ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ వారి నుండి ఏమీ ఆశించకుండా వారి పనులు చేయాలని కఠిన నిర్ణయం తీసుకున్నాను.

జీతంతో పాటు గీతం వచ్చే మార్గం లేకపోయినా సరే..

అలాంటిది, జీతంతో పాటు గీతం ఉండే ఆఫీసుల్లోనే పనిచేసే మూర్తి నేను పనిచేసే ఆఫీసుకు బదిలీపై రావడం నాకు కించిత ఆశ్చర్యం కలిగింది. అదే ప్రశ్న నా ముఖంలో గోచరించిందో ఏమో “నువ్వు నన్ను అదోలా చూస్తున్నావ్, ఎందుకో అర్థమైందిలే. ఉద్యోగంలో నాకు జీతం ప్రధానం కాదు. ప్రతీ రోజూ ఎంత సంపాదించాం అన్నది ముఖ్యం. మనిషి బ్రతికున్నన్నాళ్లా శరీరంలో జవనత్వాలున్నంత వరకూ చేతనైనంత ఎక్కువ

సంపాదించాలి. ప్రభుత్వం ఇచ్చే జీతం చాలులే అనుకుంటే ఎలా గడిచిపోతుంది. అయినా నేను నీలా ఉండలేనోయ్” అంటూంటే....

“నేను నాకు వచ్చే జీతంతోనే నా జీవితాన్ని ప్లాన్ చేసుకుంటాను. నా భార్య అస్తమానూ దెప్పుతూ ఉంటుంది. ‘మూర్తి గారిని చూసి నేర్చుకోండి. మనం అందరి పనులూ పైసా ఆశించికుండా చేసేస్తే మనకు ఏం మిగులుతుందండీ. భగవంతుడు మిమ్మల్ని చల్లగా చూస్తాడు అని పొగుడుతూ డజను అరటి పళ్లెం, రెండు యాపిల్స్ చేతిలో పెట్టి వెళ్లిపోతారు. వాటిని మనం తినేస్తాం ఇంతే సంగతులు.

అయినా మీరు నేను ఎన్నిసార్లు

చెప్పినా ఎంత పోరినా మారరు గాక మారరు. కొంచెం మీ పద్ధతి మార్చుకోండి. కాస్త ఆఫీసులో గంటుముఖం పెట్టుకుని కూర్చోండి, కాస్త డబ్బులు రాలతాయి అంటూంటుంది.”

మూర్తి నా మాటలకు అడ్డువచ్చి.. “ఏది ఏమైనా మా సిస్టర్ చెప్పిందే కరెక్ట్ నీ పద్ధతులు మార్చుకోడానికి ప్రయత్నించు. సుఖపడతావ్. అది సరే ఈ ఆఫీసు శివాలయం అని తెలిసింది నాకు. మరి ఆఫీసులో పనిచేసే సిబ్బంది దగ్గరైనా పదో పరకే లాగితే కనీసం మనకు నెలవారీ ఖర్చులు ఎత్తిపోతాయి కదా. మరి ఏం చేస్తున్నావ్” అన్నాడు.

అందుకే కొన్నాళ్లు గీతం లేకుండా పని చెయ్యమని మా ఆఫీసుకు బదిలీ చేసి ఉంటారు పై అధికారులు అని అనుకున్నాను.

నేను వెంటనే “వద్దు మూర్తి.. రోజూ ఆఫీసులో ఎదురుపడే వాళ్ల దగ్గర మనం కక్కుర్తిపడితే విలువ ఉండదు. అయినా ఆ డబ్బు మనకు సరిగా జీర్ణం కాదు, వాళ్లు మనల్ని తిట్టుకుంటూ ఇస్తారు. నేను ఎవరి వద్దా పైసా తీసుకోవడం లేదు. మొదట్లో ఇవ్వాలని చూశారు, నేనే వద్దన్నాను..” అంటున్న నన్ను కోపంగా చూసి..

“అంటే నీ ఆశయాల కోసం, నీ తరువాత వచ్చే వాళ్ల పొట్ల కొట్టడం భావ్యం కాదు కదా. ఎప్పుడూ మంచి సంప్రదాయాన్ని నెలకొల్పాలి. ఆ సంప్రదాయం మన వెనక వచ్చే వాళ్లకి లాభించాలి గాని, నష్టం చేయకూడదు. వెరి డేడ్. సరే.. నేను ఇక చూసుకుంటానులే” అని ఆ రోజే చేరాడు నా స్థానంలో.

సుమారు పది సంవత్సరాలనుండీ జీతమే తప్ప గీతం లేని కార్యాలయాలలో పని చేస్తున్న నా లాంటి కొంతమందిపై మాపై ఆఫీసరు గారి తీవ్రమైన జాలితో, దయతో గమనించి నా బోటి వాళ్లను గీతం వచ్చే కార్యాలయాలలో అంటే విప్లవాలలో పోస్టింగ్ ఇచ్చారు. అంటే ఎంతో ఖర్చు పెడితే గాని పోస్టింగ్ రాని ఆఫీసులో నన్ను వేశారు. శివాలయం, విప్లవం అంటే అర్థం చాలా మందికి తెలియదు. ఇది ఉద్యోగస్థల కోడ్ భాష. శివాలయంలోకి వెళ్తే బూడిద రాసుకోవాలి. తీర్థం మహా అయితే అరటిపండు, కొబ్బరి చిప్సా దక్కుతాయి. అదే విప్లవ ఆలయంలో అనుకోండి కొబ్బరిచిప్సతో పాటు దద్యోజనం, చక్కెరపొంగలి, పులిహోర వంటివి నైవేద్యం పెట్టి ప్రసాదం పెడతారు. శివాలయంలో ఎక్కడ చూసినా విభూది పళ్లు ఉంటాయి. అదే విప్లవంలో అంతా బంగారమే. బోల్లన్నీ పూలతో అలంకరణా, విప్లవమూర్తి ఒంటినిండా బంగారు నగలూ, లక్ష్మీకళతో వెలుగుతుంటాయి విప్లవాలూ. సోమవారం తప్పితే శివాలయానికి ఎవరు వెళ్తారు? అదీ సంగతి. ఏమిటో కొత్త ఆఫీసులో ఎలా ఉంటుందో, ఎవరు ఎలా ఉంటారో అనుకుంటూ మా కొత్త ఆఫీసులో చేరిపోయాను.

ఇలా రకరకాల ఆలోచనల్లో ఉండగా మూర్తి ఇంటికి చేరాం మేమిద్దరమూ..

నాలుగు బెడ్రూమ్ల డూప్లెక్స్ బిల్డింగ్ కట్టేడు మూర్తి, ఒకేసారి ఇద్దరు కొడుకులూ, కూతురూ అల్లుడూ వస్తే ఇబ్బంది లేకుండా. ఇంటి ముందు షామియానా, బోల్డు కుర్చీలు, వాతావరణమంతా స్తబ్ధంగా మనలదానికి ఇబ్బందికరంగా ఉంది.

ఆమెరికాలో ఉండే కొడుకూ కోడలూ అక్కడి వాతావరణం ప్రతిబింబించేట్లుగా షార్ట్స్, టీ-షర్ట్స్ ఉన్నారు. కొడుకు పైన తువ్వలు వేసుకున్నాడు ఆచారం కోసం. వాడి పిల్లలు ఇంగ్లీషులోనే మాట్లాడుతున్నారు. వాళ్లకు తెలుగు రాదట, అక్కడ కూడా ఇంట్లో ఇంగ్లీషే మాట్లాడు కుంటారుట, తెలుగు మాట్లాడితే అక్కడ సాస్టేటిలో కలిసిపోవడం కష్టమట. పిల్లలు అందరినీ చూస్తూ నవ్వుతున్నారు తప్పితే మాట్లాడడం లేదు, మూగ వాళ్లలాగ. ఇంగ్లాండ్లో ఉన్న కొడుకూ కోడలూ, పిల్లలూ ఇదే వరస.. దుబాయ్లో ఉండే అమ్మాయి, అల్లుడూ పిల్లలు కూడా అక్కడ మన తెలుగు ఉండదు కాబట్టి ఇంగ్లీషు తప్పితే ఉర్దూ భాష మాట్లాడుతున్నారు. వాళ్లు కూడా ఎవరితోనూ మాట్లాడడం లేదు. ఈ విషయాలన్నీ స్వర్గస్తురాలైన రమ మాకు ఎంతో గొప్పగా చెప్పుకునేది. అదేమిటమ్మా మరి అప్యాయతా అనురాగం ఒకరిపై మరొకరు ప్రేమ చూపించు కోవడం ఎలా? అంటే ఏంటన్నయ్యగారూ డబ్బు ఉంటే చాలు, ప్రేమలు ఏం చేసుకుంటాం నా బొంద అనేది. ఇప్పుడూ అంతే!

హాలులో రమ పెద్ద ఫోటో పెట్టారు. చాలా ఖరీదైన వెడల్పాటి అంచుగల వెండిజరీ గల పట్టుచీర కట్టింది. మెడ కనిపించకుండా నగలున్నాయి. వాళ్ల రెండో అబ్బాయి పెళ్లిలో తీయించుకున్న ఫోటో అట అమ్మాయి గొప్పగా చెప్పింది. ఫోటో ఎదురుగా ఇద్దరు

**బిల్డింగ్ నిండా ప్రతీ చదరపు అడుగు
ఎంతో రిచ్గా ఉంది. వెలగట్టడం
సాధ్యమయ్యే పనిగాదు. మూర్తి తప్ప,
వాడి కొడుకులూ, కోడళ్లూ, కూతురూ,
అల్లుడూ, మనవలూ, మనవరాళ్లూ,
చాలా రిచ్గా, పోషగా ఫ్యాషనబుల్గా
ఉన్నారు. అంతేగాకుండా ఏదో ఒక మూల
విచారం కమ్ముకుని ఉన్నా వారి ముఖాల్లో
సంతోషం, సంబరం, సిరిసంపదలూ,
చూచాయగా గోచరిస్తూనే ఉన్నాయి.**

అబ్బాయిలూ వాళ్ల మామూలు డ్రెస్ల మీద టవల్స్ కట్టుకుని పైన మరో టవల్ వేసుకున్నారు. కర్మకాండ మొదలవబోతోంది.

ఇంతలో పురోహితులు “బాబూ తమరిద్దరూ పంచెలు కట్టుకుంటే బావుంటుంది. మీ అమ్మగారి ఆత్మ శాంతిస్తుంది.” అన్నారు. వాళ్లు లేచి ముఖాలు అదోరకంగా పెట్టుకుని పంచెలు కట్టుకుని వచ్చారు. పూజా కార్యక్రమం జరుగుతోంది. బ్రహ్మలకు పూజ మొదలైంది. వాళ్లిద్దరికీ ఇదంతా చాలా చికాకైన వ్యవహారంలా ఉంది. ఏదో చేస్తున్నార మొక్కుబడిగా తల్లి కోసం, ముఖ్యంగా సమాజం కోసం.

ఇంతలో చక్రాల కుర్చీలో మూర్తిని ఇద్దరు తీసుకువచ్చారు. ఎలాంటి వాడు ఎలా అయి పోయాడు. ఇన్షర్ట్ చేసుకుని, ఖరీదైన ప్యాంటూ, టీ-షర్టుతో, రేబాన్ గ్లాసెస్ తో, ఒక చేతికి బంగారు బ్రేస్ లెట్, మరో చేతికి గోల్డ్ ఫ్లేటెడ్ రిస్ట్ వాచీ, వేళ్లకు ఉంగరాలూ, చేతిలో ఖరీదైన స్కార్ఫ్ ఫోనూ, హాఫ్ బూటూ చాలా ఫైల్గా ఉండేవాడు మూర్తి. ఇప్పుడు సాదాసీదా లుంగీలో పైన పొట్టిచేతుల

చొక్కా.. ఏ అలంకరణలూ లేవు. ముఖం నిండా విచారం అలుముకుని ఉంది. కొంచెంసేపు భార్య ఫోటో వేపు, కొంచెంసేపు శూన్యంలోకి, మరి కొంచెం సేపు చుట్టూ ఉన్న వాళ్లందరినీ చూస్తున్నాడు. ఏమిటి? ఇలా జరుగుతోందేమిటి అనుకుంటున్నాడేమో.

నేను లేచి వెళ్లి దగ్గరగా నిలబడి “మూర్తి ఎలా ఉన్నావోయ్?” అన్నాను.

నిస్తేజంగా ముఖం ఉంది. “చూస్తున్నావ్గా. మహారాణీలా రమ వెళ్లిపోయింది. బ్రతికున్న శవంలా నేను మిగిలిపోయాను. అదిగో నా పిల్లలు దాని ప్రతిరూపాలుగా ఘనంగా సంచరిస్తున్నారు. ఇదే మిగిలింది. ఇవ్వాళ కార్యక్రమాలు అయిపోతే రేపు ఆమెరికా వాడు వెళ్లిపోతాడు, ఎల్లుండి ఇంగ్లండ్ వాడు వెళ్లిపోతాడు, మా అమ్మాయి మరిది ఇంట్లో ఏదో కార్యక్రమం ఉందట ఆమె మాత్రం వారం రోజులు ఉంటుంది. ఆ తరువాత నేను ఒక్కణ్ణే మిగిలి పోతాను.. నా రమ ఫోటోతోపాటు” అంటున్నాడు లో స్వరంతో.

నిర్జీవంగా ఉన్న వాడి కాలూ చేయి, ముఖమూ తాకుతూ “మూర్తి మరి నువ్వు ఆమెరికా గాని, ఇంగ్లండ్ గాని కొడుకులతో వెళ్తే బాగుండేది కదా!” అన్నాను.

వాడు గాఢంగా నిట్టూర్చి “రమ ఇక్కడే ఘనంగా పంచభూతాల్లో కలిసిపోయింది. నేను కూడా ఇక్కడే నిద్రపోతాను శాశ్వతంగా. ఇంకెక్కడా కూడా నేను ఉండలేనోయ్. ఈ ఇంట్లో ప్రతీ అంగుళమా రమ జ్ఞాపకాలు ఉన్నాయి. వాటిల్లో బ్రతుకుతాను చివరి క్షణాల వరకూ” అంటూ చేతిలో నేవ్విన్తో ముఖం కప్పుకున్నాడు. వాడి భుజం మీద నిమరుతూ ఉండిపోయాను ఓదార్చుగా, ఏం మాట్లాడాలో తెలియక.

బిల్డింగ్ నిండా ప్రతీ చదరపు అడుగు ఎంతో రిచ్గా ఉంది. వెలగట్టడం సాధ్యమయ్యే పనిగాదు. మూర్తి తప్ప, వాడి కొడుకులూ, కోడళ్లూ, కూతురూ, అల్లుడూ, మనవలూ, మనవరాళ్లూ, చాలా రిచ్గా, పోషగా ఫ్యాషనబుల్గా ఉన్నారు. అంతేగాకుండా ఏదో ఒక మూల విచారం కమ్ముకుని ఉన్నా వారి ముఖాల్లో సంతోషం, సంబరం, సిరిసంపదలూ, చూచాయగా గోచరిస్తూనే ఉన్నాయి.

ఆశీర్వాదాలు జరిగాయి. చివరిలో పురోహితులు.. “బాబూ.. అబ్బాయిలిద్దరికీ మేము రెండు మంచి మాటలు చెబుతున్నాం. ఇక్కడ చేరిన పెద్దల సాక్షిగా మీరు వినండి. ఇంతకాలం పాఠ్యతీ పరమేశ్వరుల్లా మీ తల్లితండ్రులు ఈ భవనంలో సంచరించారు. మిమ్మల్ని ప్రయోజకులను చేసి విదేశాలకు పంపించారు, వివాహాలు కూడా చేశారు. అమ్మయికి కూడా వివాహం చేసి ఆమెను దుబాయ్ పంపించారు. అందరూ సంతోషంగా ఉన్న సమయంలో మీ అమ్మగారు స్వర్గస్తులయ్యారు.

ఇన్నాళ్లూ మీరు ఎక్కడ ఉన్నా మీ తల్లితండ్రులిద్దరూ కలిసి ఉండడం వలన మీ అవసరం వారికి లేకపోయింది. ఇప్పుడు మీ అమ్మగారు గతించడం వలన మీ తండ్రిగారు ఏకాకి అయిపోయారు. వారిని అనుక్షణం కనిపెట్టి ఉండి, వారి యోగక్షేమాలు మీరు చూడాల్సిన పరిస్థితి వచ్చింది. వారిని జాగ్రత్తగా చూస్తామనీ, మీ అమ్మగారిని మరిపిస్తామనీ మీరు ఇక్కడ ఉన్న పెద్దలందరి ఎదుటా వాగ్దానం చేయాలి” అని అంటుంటే..

పెద్దబ్బాయి లేచి నిలబడి “మా నాన్నగారు సుఖంగా ఉండడానికి అన్ని ఏర్పాట్లు చేశాం” అని కూర్చున్నాడు. కార్యక్రమం ముగిసింది. ఈ కార్యక్రమానికి వచ్చిన వారు ఎవరూ కూడా, వెళ్తున్నామని గాని, వెళ్లివస్తామని గాని చెప్పకుండా వెళ్లిపోవాలి. అందుకని ఎవరి దారిన వారు వెళ్లిపోయారు.

మూర్తి తన ఎదురుగా ఫోటోలో ఉన్న భార్య రమణు చూస్తున్నాడు నిర్వేదంగా.. మా ముందు నుండి మూర్తి కూతురు వెళ్తుంటే “అమ్మా” అని పిలిచాను. “అంకుల్ మీరు వచ్చారా. మిమ్మల్ని చూడనే లేదు సారీ” అంది. “వచ్చానమ్మా మీ అమ్మ వెళ్లిపోయింది. మూర్తి ఒంటరివాడై పోయాడు. కనీసం నువ్వైనా మూర్తి కోసం ఈ ఇంట్లో ఉంటావని అనుకున్నాను తల్లీ” అంటూ జేబురుమాలతో ఉబికిపోతున్న కన్నీళ్లను అడ్డుకున్నాను, వెంటనే ఆ అమ్మాయి..

“అంకుల్ పెద్దన్నయ్య అమెరికాలో సెటిలై పోయాడు. నాన్నగారు వాడి కూడా వెళ్లనన్నారు. అలాగే చిన్నన్నయ్య ఇంగ్లాండ్ లో స్థిరపడిపోయాడు, వాడూ నాన్నగారిని తన కూడా రమ్మన్నాడు. వెళ్లనన్నారు. మరి ఏం చేయగలం? మేమూ ఇప్పట్లో దుబాయ్ వదిలి రాలేము. నేనైతే నాన్నగారు నా కూడా వస్తానన్నా అక్కడకు తీసుకువెళ్లేను. నా బిల్లులు ఇంకా చిన్నవాళ్లు. వాళ్లనే చూసుకోలేకపోతున్నాను. అందుకని, మా వాళ్లలో బీదవారైన ఒక భార్యభర్తలను నాన్నగారి దగ్గర ఉంచుతున్నాం. నాన్నగారి పెన్షన్ అకౌంట్ ఆన్ లైన్ లో అన్నయ్య అమెరికా నుండి ఆపరేట్ చేస్తాడు. ప్రతినెలా ఇక్కడ నాన్నగారి దగ్గర ఉండే దంపతులకూ, నాన్నగారికి బ్యాంక్ అకౌంట్ తెరిచాం. ఎ.టి.ఎం కార్డులు వారి దగ్గర ఉంటాయి. అలాగే నాన్నగారు మాతో మాట్లాడడానికి, నాన్నగారి దగ్గరకు వచ్చేపోయే వారి వివరాలు తెలియడానికి క్లోజ్డ్ సర్క్యూట్ కెమెరాలూ, సెన్సర్స్ ఏర్పాటు చేశాం. ఒక వేళ నాన్నగారికి అనారోగ్యం సంభవిస్తే కూడా మాకు తెలిసిపోతుంది. క్షణాల్లో అందరం వాలిపోతాం. చనిపోయిన అమ్మను తీసుకు రాలేంగాని అన్ని ఏర్పాట్లు చేశాం. ఇంతకన్నా ఏం చేయగలం చెప్పండి అంకుల్?” అందా అమ్మాయి.

“చాలా సంతోషం తల్లీ... అయినా మూర్తికి ఏం లోటు? బోల్టు పెన్షన్ వస్తుంది. అయితే తోడులేని వాడైపోయాడు, అదొక్కటే ఎవరూ తీర్చలేని లోటు”

మూర్తి తన ఎదురుగా ఫోటోలో ఉన్న భార్య రమణు చూస్తున్నాడు నిర్వేదంగా.. మా ముందు నుండి మూర్తి కూతురు వెళ్తుంటే “అమ్మా” అని పిలిచాను. “అంకుల్ మీరు వచ్చారా. మిమ్మల్ని చూడనే లేదు సారీ” అంది. “వచ్చానమ్మా మీ అమ్మ వెళ్లిపోయింది. మూర్తి ఒంటరివాడై పోయాడు. కనీసం నువ్వైనా మూర్తి కోసం ఈ ఇంట్లో ఉంటావని అనుకున్నాను తల్లీ” అంటూ జేబురుమాలతో ఉబికిపోతున్న కన్నీళ్లను అడ్డుకున్నాను, వెంటనే ఆ అమ్మాయి..

అంటూ మళ్లీ కన్నీటిని అడ్డుకున్నాను.

ఆ రోజు నాకు బాగా గుర్తుంది. నేను శివాలయం లాంటి ఆఫీసు నుండి, విష్ణాలయం లాంటి ఆఫీసులో చేరిన కొంతకాలానికి, నా దగ్గర నమ్మిన బంటుగా వ్యవహరించిన ఒక చిన్న ఉద్యోగి నా దగ్గరకు వచ్చి “సర్ దేవుడు లాంటి మీరు వెళ్లిపోయేక మేం దిక్కులేని వాళ్లమైపోయాం సార్..” అంటూ కంటతడి పెట్టాడు.

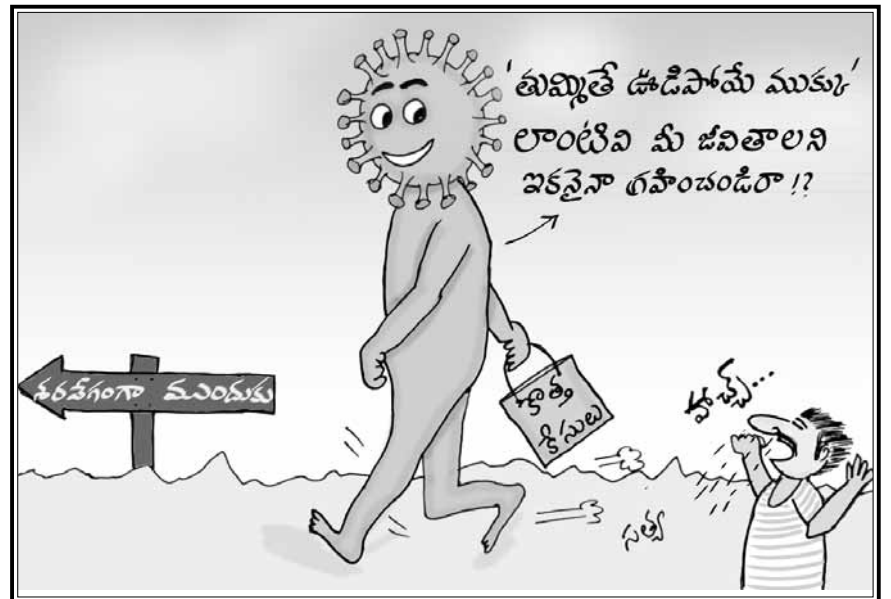
“ఏమయిందీ..” అన్నాను. “అయ్య మీ స్థానంలో వచ్చిన మూర్తిగారు మమ్మల్ని తిన్నేస్తున్నారు సార్.. ఏవైనా అడ్డీ, చిన్నపం, బదిలీ, లోన్ అప్లికేషన్ పెడితే దానితో పాటు వదిలూపాయల నోటు జత చేస్తే గాని కనీసం చిన్న సంతకం కూడా పెట్టడం లేదు. మన ఆఫీసులో మాకు అందరికీ ప్రతి ఏడాది ఇచ్చే ఇంక్రిమెంటు డబ్బు ఒక నెలది ఇస్తేనే దాన్ని మంజూరు చేస్తున్నారు. సూపరిండెంటు గారి దగ్గర ఉండే ఆఫీసు ఖర్చుల పద్ధతిలో పది శాతం తనకు ఇస్తేనే ఆ అకౌంట్ మీద సంతకం పెడుతున్నారు. మన ఆఫీసులో ప్రజాపనులు చేసే వారి అందరి పేర్లూ రాసుకుని వారి పనులను బట్టి వారి దగ్గర పర్సంటేజీ పనులు చేసుకుంటున్నారు. ఇక రిటైరయ్యే ఉద్యోగి చిరుద్యోగి అయినా సరే అతని పెన్షన్ పేపర్లు తదితరాలు చూడాలంటే కనీసం ఐదువేల రూపాయలు ఇస్తేనే చూస్తున్నారు. మీరు వెళ్లిపోయాక

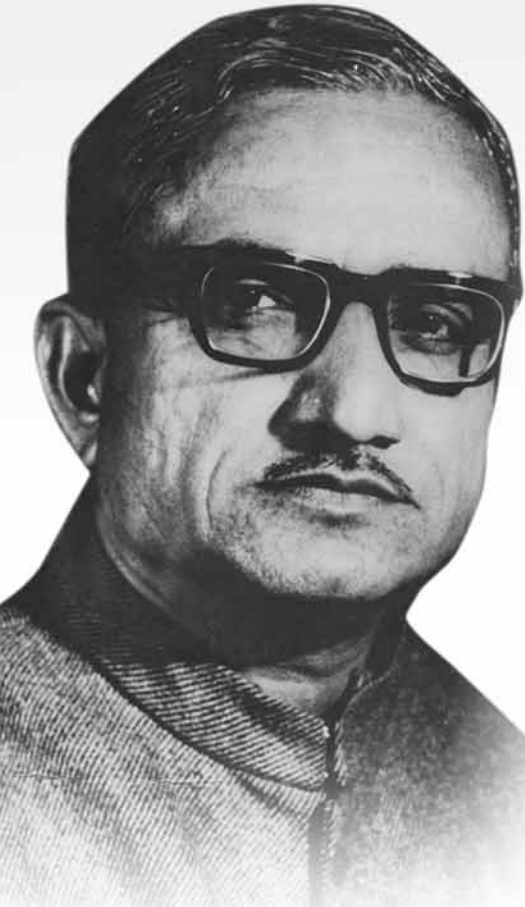
ఆఫీసు అంతా డబ్బుమయం అయిపోయింది సార్” అంటూ వాపోయాడు అతను.

ఈ పద్ధతిలో సంపాదించిన సిరిసంపదలు, కూడబెట్టిన మూర్తి ఇవ్వాళ ఎలా ఉన్నాడు? నా కళ్లెదురుగా చక్రాల కుర్చీలో నిస్తేజంగా, నిర్దీపంగా, పేలవంగా, విచారంగా, కూర్చుని ఉన్నాడు. అతన్ని చూస్తోంటే జీవితం మీద విరక్తి జనించింది.

“మీరు ఈ జన్మలో మారతారా? డబ్బు సంపాదించడం నేర్చుకోండి” అంటూ నన్ను అనునిత్యం సాధించే, ఎత్తిపొడుపులతో వేధించే నా పక్కనే కూర్చుని ఉన్న నా శ్రీమతి మూర్తినీ, నన్నూ మార్చి మార్చి చూస్తూ, కళ్లనిండా నీళ్లు నిండడంతో, చీర చెంగుతో కళ్లు అడ్డుకుంటూ, నా చెవి దగ్గరగా తన ముఖం పెట్టి “ఏమండీ.. నన్ను క్షమిస్తారు కదూ.. మీరు ఇలాగే ఉండండి” అంటోంది. నేను మూగ వాడినైపోయాను ఏమీ మాట్లాడలేక. మూర్తి మమ్మల్నిద్దరినీ నిశితంగా గమనిస్తున్నాడు.

మనుషుల మధ్య సంబంధాలు వస్తువుల మధ్య సంబంధాలుగా రూపాంతరం చెందుతున్న నేపథ్యంలో పాత నమ్మకాలు పటావంచలవు తున్నాయి. సమాజ సంకల్పానికి, వ్యక్తి సంకల్పానికి మధ్యన వైరుధ్యాలు ఏర్పడుతున్న దశ ఇది. ఎవరు తండ్రి? ఎవరు కొడుకులు? ఎవరు కూతురు? నా మనసు కకావికలమైపోతోంది.

మనం హిందువులం

మన పూర్వులు ఎప్పుడూ మానవుడిని గురించి మానవుడు అన్న దృష్టితోనే భావన చేశారు. 'కృణ్యంతో విశ్వమార్తమే' అనే సందేశం కూడా ప్రపంచ ప్రజల సాంస్కృతిక స్థాయిని ఉన్నతం చేయాలనే ఆకాంక్షతో చేసిన ఉద్దేశ్య మాత్రమే. ఋగ్వేద కాలపు ప్రార్థనల నుంచి ఇటీవల ప్రకటించిన పండిత దీనదయాళ్జీ 'ఏకాత్మ మానవ ధర్మస్' వరకు కూడా సంపూర్ణ మానవజాతి, సమస్త విశ్వశ్రేయస్సును గురించిన చింతననే, మన భారతీయ తాత్త్వికులు చేశారు. ఏదో ఒక జాతిని గురించిన ఒక మతం గురించిన, ఒక దేశం గురించిన ప్రస్తావనే అందులో రాదు. మనువు కూడా తన ధర్మశాస్త్రాన్ని హిందూ ధర్మశాస్త్రం అనలేదు. 'మానవ ధర్మశాస్త్రం' అనే అన్నాడు.

మనం ఎప్పుడూ మన ప్రత్యేకమైన గుర్తింపు కోసం ఆరాటపడలేదు. సంపూర్ణ మానవ జాతితో ఏకాత్మత గల వారిగానే మనను మనం భావించుకున్నాం. "పుమాన్ పుమాంసం పరిపాతుః విశ్వతః" (ఋగ్వేదం 6-75-14) అన్నది మన ప్రార్థన.

అనంతర కాలంలో హిందూ దేశానికి వెలుపల గల కొన్ని ప్రాంతాలలో తమను తాము తక్కిన మానవాళితో ఏకాత్మలుగా కాక, వేరుగా భావించుకొంటూ, తమ వేరైన గుర్తింపును నిలబెట్టుకోవాలనుకునే ప్రజలు తయారైనారు. ఈ వేర్పాటుతో కూడిన గుర్తింపును ఇతర ప్రజలపై రుద్దడానికి, ఆ పని కత్తి బలంతో చెయ్యడానికి కూడా సిద్ధపడే ప్రవృత్తి గలవారుగా వారు తయారైనారు. అటువంటి జాతుల ప్రజలు భారతదేశంలోకి వచ్చినపుడు వారి ధోరణికి భిన్నమైనవారం అని మనను మనం స్పష్టంగా తెలియజెప్పుకోవలసిన అవసరం భారత ప్రజలకు ఏర్పడింది. అందుకని మన ప్రత్యేకమైన గుర్తింపును తెలియజేసే పదాన్ని వాడుకలోకి తేవటం అవసరమైంది.

ఆ పదం కూడా మనం తయారుచేసుకున్నది కాదు. మనకు 'హిందూ' అన్న పేరును ఇతరులే పెట్టారు. తమ నుంచి మన సంస్కృతి నభ్యుత్థ భిన్నతను గ్రహించిన ఇతర దేశస్థులు సింధూనదీ తీరంలోను, దానికి ఇటువైపు దిశలోను ఉన్న భారత ప్రజలను సింధు శబ్దంలోంచి జన్మించిన 'హిందు' శబ్దంతో మనలను పిలువవారంభించారు. నిజానికి ఇతరుల కన్నా భిన్నమైన వారమని చెప్పుకోవటం మన మనస్తత్వం కాదు. తీవ్రమైన హిందువుగా పిలిచే స్వాతంత్ర్య వీర సావర్కర్ ఇలా అన్నారు - "నీవు

ముసల్మానువని, నేను హిందువునని నువ్వు అంటున్నావు, కనుక నేను హిందువునని, నువ్వు ముసల్మానువని నేనూ అంటున్నాను. లేకపోతే నేను విశ్వనరుడిని."

మరొక సందర్భంలో సావర్కర్ ఇలా అన్నారు - "నిజానికి ఈ భూప్రపంచం మన మాతృభూమి. సమస్త మానవాళి మన జాతి. కాని ధైర్యం, బలం గల వారికి పిరికివారు, బలహీనులు బలి కావలసిందేనని పరిణామ సిద్ధాంతం కర్మశంకా చెబుతున్నంతవరకూ జాతీయవాదం వెనక్కు తొలగి విశ్వమానవతావాదానికి చోటివ్వటం సాధ్యం కాదు. అంతేకాదు, ఇస్లాం, క్రైస్తవం మొదలైన పేర్లను విడిచిపెట్టడానికి, ఇతర జాతుల ప్రజలు సిద్ధమైతే, నా హిందూత్వం కూడా విశ్వమానవతలో విలీనమై పోతుంది. అదేవిధంగా ఆంగ్లేయత, జర్మనీయత మొదలైన జాతీయతలన్నీ మాయమైపోయి, మనసులలో కేవలం మానవత ఒక్కటే మిగిలి ఉన్నప్పుడు మాత్రమే నా భారత జాతీయత కూడా విశ్వమానవతలో లీనం కాగలదు. నేడు కూడా నిజమైన మానవతావాది ఎవరైనా ఉంటే, వారితో సకల భేదభావాలను విడచిపెట్టి వ్యవహరించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను."

మనం ఎప్పుడూ లోకం, విశ్వం అనే పరిభాషలోనే చింతన చేశాం. చీమలకు కూడా చక్కెర తినిపించే మనస్తత్వం మనది. అందుకనే మనం 'వసుధైక కుటుంబకం' అంటూ వచ్చాం. "సర్వేషి సుఖినస్సంతు, సర్వే సంతు నిరామయాః" అనేది సమస్త మానవ జాతి పట్ల మనకు గల శుభప్రదమైన కోరిక.

ఒక్కొక్క వ్యక్తి ఒక్కొక్క మార్గంలో సుఖం పొందగలిగి ఉంటాడు. అయినా ప్రతి వ్యక్తికి సుఖాన్ని పొందే అవకాశం ఉండాలన్నది మన ఆశయం... ఒకరు సుఖాన్ని పొందే పద్ధతి మరొకరి సుఖాన్ని హరించే విధంగా ఉండకూడదని కూడా మన సంస్కృతి మనకు చెప్పింది. సంత జ్ఞానేశ్వర్ తన జ్ఞానేశ్వరీయం అనే గ్రంథంలో చివరి భాగం 'పసాయదాన్'లో ఈ ఆదర్శాన్ని విశదం చేశాడు.

"దురితాం చేతిమర జావో విశ్వస్యధర్మ, సూర్యోపాహో జోజోవాంభిల్ తే లాహో ప్రాణిజాత"

("నేను నా కోసం ఏమీ అడగడం లేదు. సూర్యకిరణాలు ఏవిధంగా లోకంలోని సమస్త జీవరాశుల మీద ప్రసరించి ఉత్తేజితం చేస్తాయో, అదేవిధంగా అజ్ఞానంలో కొట్టుమిట్టాడుతున్న యావత్ ప్రజానీకంపై నీ జ్ఞాన కిరణాలను ప్రసరింపచేయడం ద్వారా వారి స్వధర్మం గుర్తిగేటట్లు చేయమని" సంత జ్ఞానేశ్వర్ భగవంతుని ప్రార్థిస్తున్నారు.)

పురాతత్వ శాస్త్రజ్ఞుడైన మన స్వయంసేవకుడొకరికి "హిందూ అనే మాట ప్రాచీన గ్రంథాలలో లేనే లేదు కదా, మరి ఈ పదంలో పవిత్రత, ప్రామాణికత ఏమి ఉన్నాయి?" అన్న సందేహం వచ్చింది. నేనిలా చెప్పాను - "ఇది హిందూ శబ్దానికి అగౌరవకరమేమీ కాదు. నేను చదువుకొనేందుకు మొదటిసారి నాగపూర్ వచ్చినపుడు ఇక్కడి దుకాణాలపై 'ఆర్వీ నెయ్యి దుకాణం అనీ, 'బుల్ థాణే నెయ్యి దుకాణం' అనీ బోర్డులు ఉండేవి. ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో డాలర్లు (వనస్పతి) మార్కెట్లోకి వచ్చాక దుకాణాలపై బోర్డులన్నీ మారిపోయాయి. ఆర్వీ, బుల్ థాణేల స్వచ్ఛమైన నెయ్యి దుకాణం అన్న బోర్డులు ప్రత్యక్షమయ్యాయి. డాలర్ల రాకముందు బజార్లో ఉన్న నెయ్యి అంతా స్వచ్ఛమైన నెయ్యే, అందువల్ల స్వచ్ఛమైన నెయ్యి అంటూ వేరే చెప్పుకోవలసిన అవసరం ఉండేది కాదు, కాని ఇప్పుడు డాలర్ల కారణంగా దాని నుండి భిన్నతను, స్వచ్ఛతను తెలియజేసే పదం అవసరమైంది. అందుచేత 'స్వచ్ఛమైన నెయ్యి' అనే పదం ఏర్పడింది.

నిప్పుడైనాం?

ఈ దృష్టితో చూస్తే, 'పసాయిదాన్' హిందూ దేశపు మేనిఫెస్టో అని చెప్పవచ్చు. ఇదే మన భారత జాతీయతకు ఆరంభం. ఇదే విశ్వ సంస్కృతి ప్రారంభం కూడా. మన దేశమే ప్రపంచంలో సంస్కృతీ విలసితమైన వెలుదటి దేశం. ఈ కారణంవల్లనే మన జాతీయత, ప్రపంచ సంస్కృతి - ఈ రెండింటికీ సంబంధించిన చింతన మన దేశంలో ఒకదానితోపాటు మరొకటిగా సాగుతూ వచ్చింది. తమను తాము ఇతరుల కన్నా వేరుగా భావించుకొనే సమాజాల సంబంధం కలిగిన తర్వాతనే మనం వేరు అని సూచించే 'హిందూ' పదం మనకు లభించింది. ఇందువల్ల మన జాతీయత హిందూత్వం అయ్యింది.

నిజానికి 'హిందువు' అనే పదం, 'మానవుడు' అనే పదం మన దేశంలో పర్యాయపదాలుగానే వ్యవహరిస్తారు. మానవ జాతిలో ఎన్ని ఈశ్వరాధన రీతులు ఉన్నాయో, అన్నింటినీ హిందూత్వం స్వీకరిస్తుంది. తమ తమ వ్రత్యకతలను నిలబెట్టుకొంటూనే అవన్నీ హిందుత్వం పరిధిలో

సామరస్యంతో కలిసి ఉండగలవు. ఇంతా చేస్తే హైందవ చింతనకు, హైందవేతర చింతనకూ మధ్య భేదం ఎంతటిది? "కేవలం ఏనుక్రీస్తు ద్వారానే" అనేది హైందవేతర భావన. "ఏనుక్రీస్తు ద్వారా కూడా" అనేది హైందవ భావన. "మహమ్మద్ ప్రవక్త ద్వారా మాత్రమే" అనేది హైందవేతర భావన. "మహమ్మద్ ప్రవక్త ద్వారా కూడా" అనేది హైందవ భావన" ఇది మాత్రమే అనేది హైందవేతర ధోరణి. "ఇది మరియు అది" అనేది హైందవ ధోరణి. ఈ హిందూ ధోరణిలో మాత్రమే సమస్త మానవజాతిని సంఘటితం చేయటం సాధ్యమవుతుంది. మానవులంతా ఒక కుటుంబం అనే భావనను నిర్మాణం చేయటం వీలవుతుంది.

విశ్వకల్యాణం అనే మన ఈ మహోన్నత ధ్యేయంపై నేడు మనతోపాటు ప్రపంచంలోని మేధావులెందరో విశ్వాసం కలిగి యున్నారు. వారిలో సుప్రసిద్ధుడైన ఆర్నాల్డ్ టాయిన్బీ ఒకరు. ఆయన ప్రపంచంలోని ఇరవై ఎనిమిది ప్రాచీన సంస్కృతులు, ఉప సంస్కృతుల గురించి లోతుగా అధ్యయనం చేశారు. అలా అధ్యయనం చేసిన తర్వాత ప్రపంచానికి మార్గదర్శనం చేయగలిగిన సామర్థ్యం భారతదేశానికి మాత్రమే ఉన్నదని నిర్ధారణకు వచ్చారు. 'ప్రపంచంలో ఉన్న సమస్త భేదవిభేదాలు భారతదేశంలో ఉన్నాయి. అయితే ప్రపంచంలో

ఎక్కడా లేని విశేషం కూడా భారతదేశంలో ఉంది. అదేమిటంటే విభేదాలను వైవిధ్య దృష్టితో చూడటం, వాటిలో అంతర్గతంగా ఉన్న ఏకాత్మతను దర్శించటం" అన్నారాయన. అంటే కనబడేది భిన్నత్వమే అయినా, మూలంలో ఉన్న ఏకత్వాన్ని దర్శించటమన్న మాట. ఈ సుగుణం వల్ల భారత్ తన సమస్యలన్నిటినీ పరిష్కరించుకోగలుగుతుంది. ప్రపంచం ముందు ఒక ఆదర్శంగా నిలబడుతుంది అని నమ్మారాయన. అందువల్లనే ఆయన మనలను "మీరు మీ శ్రేయస్సు త్వరగా సాధించుకోండి. దానిపైనే విశ్వశ్రేయస్సు ఆధారపడి ఉంది" అన్నారు.

ఆర్నాల్డ్ టాయిన్బీ పిలుపును మనం సరిగా అర్థం చేసుకోవలసి ఉంది. మన సాంస్కృతిక వారసత్వాన్ని ఆధారం చేసుకొని ఆరోగ్యప్రదం, సుసంపన్నం, శక్తిమంతమైన మానవ సమాజానికి ఉదాహరణగా ప్రపంచం ముందు నిలిచి భారతీయ సమాజం జగద్గురు స్థానంలో విలసిల్లాలనేది మన విశ్వజనీనన ధ్యేయం. మనం ఇలా తరతరాలుగా చెపుతూనే ఉన్నాం. కాని దుర్బల సమాజం చెప్పే దానిని లోకంలో ఎవరూ చెవిన పెట్టరు. అందుచేతనే టాయిన్బీ "మీరు మీ శ్రేయస్సును త్వరగా సాధించుకోండి; సమర్థులు, శక్తిమంతులూ అవ్వండి" అంటున్నారు.

(డక్టోపంత్ రేంగ్డీ 'కార్యకర్త' పుస్తకం నుంచి)

వరంగల్లో.. ప్రైవేట్ టీచర్లకు సేవాభారతి ఆపన్నహస్తం

వరంగల్ : గత ఆరు నెలలుగా వేతనాలు లేక ఇబ్బందులు పడుతున్న ప్రైవేటు టీచర్లకు సేవాభారతి వరంగల్ ఆధ్వర్యంలో సెప్టెంబర్ 26న హనుమ కొండ కాకాజీ కాలనీలోని శ్రీ వివేకానంద యోగ నిలయంలో నెల రోజులకు సరిపడా నిత్యావసర సరుకులను పంపిణీ చేశారు. ఈ సందర్భంగా

తెలంగాణ ప్రైవేట్ టీచర్స్ అసోసియేషన్ రాష్ట్ర అధ్యక్షుడు చందర్ లాల్ చౌహాన్ మాట్లాడుతూ కరోనా మహమ్మారి కారణంగా పాఠశాలలు నిర్వహించకపోవడంతో ప్రైవేట్ పాఠశాలల యాజమాన్యం వేతనాలు ఇవ్వడం లేదని, దీనితో ప్రైవేటు టీచర్లు పలు ఇబ్బందులను ఎదుర్కొంటున్నారని తెలిపారు. రోజులు గడవక అప్పులు

చేస్తూ ఆర్థికంగా చితికిపోతున్నారని ఆయన ఉపాధ్యాయుల సమస్యలను వివరించారు. అందుకు సహాయం చేయమని సేవాభారతి పెద్దలను కోరగానే నిత్యావసర సరుకులను పంపిణీ చేసి ఆదుకున్నారని ఆయన పేర్కొన్నారు. ఈ కష్టకాలంలో దేశవ్యాప్తంగా సేవాభారతి చేస్తున్న సేవలను చందర్ లాల్ చౌహాన్ కొనియాడారు. కార్యక్రమంలో సేవాభారతి వరంగల్ జిల్లా అధ్యక్షులు మేరుగు హనుమాంధర్, వరంగల్ విభాగ ప్రచార ప్రముఖ్ లక్ష్మణ్ సుధాకర్, మహానగర ప్రచార ప్రముఖ్ దాన్యం రామానుజం, హనుమకొండ నగర కార్యవాహ బూర్ల శశికాంత్ తదితరులు పాల్గొన్నారు. ★

కాకినాడలో... సద్భావన సదస్సు

కాకినాడ: అంతర్వేదిలో రథం అగ్నికి అహుతి అయిన దుర్బలన తదనంతరం వివిధ కుల సంఘాల పెద్దలతో సెప్టెంబర్ 26న సద్భావన సదస్సు జరిగింది. రాబోవు రోజుల్లో ప్రజలను జాగృతం చేసి, నిరసనలు చేపట్టాలని సమావేశంలో నిర్ణయించారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రాంత సంపర్కప్రముఖ్ ఓలేటి సత్యనారాయణ, న్యాయవాద పరిషత్ ప్రాంత కార్యదర్శి పి.రామరాజు, విభాగ కార్యవాహ సుబ్బారావు, జిల్లా కార్యవాహ రామచంద్ర రావు తదితరులు పాల్గొన్నారు. ★

సాహో, సత్యస్థాలిన్!

‘సహస్రఫణ్’, అదే- విశ్వనాథ వారి వేయి పదగలు నవలకు హిందీ అనువాదం. దాని అనువాదకునిగా పీవీ పేరు ఉంటుంది. నిజానికి పీవీ పేరుతో పాటు మరొక పేరు కూడా ఉండాలి. కానీ అవతలి వ్యక్తి ససేమిరా అనడంతో పీవీ ఒకింత గుండె బరువుతోనే తన ఒక్క పేరే ఉంచారు చివరికి. చాలాకాలం తరువాత మళ్లీ కలం అందుకుని పీవీ గారు రాసిన ‘ఇన్ సైడర్’కి కూడా కొన్ని ఇన్ ఫుట్స్ ఇచ్చినవారు కూడా ఒకరు ఉన్నారు. నాడు అనువాదంలో తన పేరును నిరాకరించిన పెద్ద మనిషి ఈయనా ఒకరే. అంత కాలాతీతుడా ఆయన! సందేహం ఏమిటి? పద్దెనిమిదో శతాబ్దం ఆఖర్లో ఈస్టిండియా కంపెనీ గవర్నర్ జనరల్ గా పనిచేసిన వారనే హేస్టింగ్స్ కి కూడా ఈయనంటే అపారమైన గురి. ఇదేమంత పెద్ద సంగతి కాదు. నందమూరి తారకరామారావుగారిని తారా అని చనువుతో పిలవగలడు. ఇది చిన్న సంగతి కాదు.

బంకింబాబు వందేమాతరం గీతం వినిపించడానికి రప్పించుకుని, న్యాయ నిర్ణేతగా కూర్చో బెట్టుకున్నది కూడా ఆయననే. మీరు వినాలి, మీరు సరే అనాలి, అప్పుడే ఇది బయటకెళుతుందని కరాఖండీగా చెప్పాడు బంకింబాబు. బెంగాలీలంటే కాస్త అభిజాత్యం కలిగినవారని ఆడిపోసుకుంటాం గానీ, తరువాతెప్పుడో గాంధీగారి మీద, జాతీయ కాంగ్రెస్ మీద తిరుగుబాటు బావుటా ఎగరేసిన బోసుబాబు కూడా ఈ పెద్ద మనిషితో మంచిచెడూ మాట్లాడినవాడే. ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ పెడుతున్నారు, పెద్దాయనకి కూడా ఓ మాట చెబితే పోలా అని హితవు చెప్పిన మనిషి ఆయన. ఆయన కాలాతీతుడు అనే చట్రంలో కూడా ఒదగరు. ఎలాంటి ఆయన భాగోళికాతీతుడు కూడాను. బర్మాలోని మాండలే కారాగారంలో ఉన్నప్పుడు తిలక్ గీతా రహస్యం రాశారా! తన రచన గురించి నిష్పాక్షికమైన ఓ మాట చెబితేనే అచ్చుకు పంపుతాను అని కబురెట్టారు, అక్కడ నుంచి స్థాలిన్ కి. ఏం చేస్తారు పాపం! దూరాభారం అనుకోకుండా వెళ్లి, ఆయన అభిలాషను కూడా నెరవేర్చారు. ఎవరు? ఆయనే. అంతెందుకు? టాగోర్ కి నోబెల్ రాబోతోందని జ్యోస్యం చెప్పిన ఘనాపాతి కూడా ఆయనే. బెంగాలీలకి ఈయన అంటే ఎంతో నమ్మకమో చెప్పే మరొక రెండు మూడు చెప్పుకుని చాలిద్దాం. లేకపోతే ఆయనతో పరిచయం ఉన్న మహాన్నతుల గురించి చర్చించే సమయం చాలక చరిత్రకు ద్రోహం చేసినవారం కాగలం. జగదీశ్ చంద్ర బోస్ మొక్కలకి ప్రాణం ఉందని

కనుగొన్నారు కదా! ఆ విషయం జేసీగారు మొదట చర్చించినప్పుడు క్షుణ్ణంగా ఆలకించిన వారు ఈయనే. ఈథర్ ఉందని కనిపెట్టాక, ఈ విషయంలో మీ సూచనలు అమోఘం అన్నాడు, అదే జేసీ బోస్. ఇంకా గొప్ప విషయం. ప్యారడైజ్ లాస్ట్, ప్యారడైజ్ రీగెయిన్ లకు తగ్గకుండా ఒక మహాకావ్యం రాయదలిచాననీ, దానికి ఏ ఇతివృత్తం బావుంటుందో చెప్పాలనీ అరవిందుడు కోరాడు. ఏవేవో అనుకున్నా చివరికి, ఇతడు చెప్పిన సావిత్రి, సత్యవంతుల కథని తీసుకుని ఆయన సావిత్రి అనే అజరామర కావ్యం రాశాడు. అందుకే, శరత్ చంద్ర చలర్జీ, రవీంద్రనాథ్

వెంకట సత్యస్థాలిన్ - జ్ఞాపకాల తేగలపాతర రచన: శ్రీరమణ,

పుటలు: 101, వెల: రూ. 120/-

ప్రతులకు: అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో లభ్యం

టాగోర్ ఎప్పుడు తారసిల్లినా, ఆయన గురించి ఒక మాట అనేవారు. దేశమంతా రేపు ఏం ఆలోచించే సంగతిని వంగదేశం నిన్ననే ఆలోచించి ఉంటుందన్న మాట ఉంది కదా! మీరు మద్రాసులో ఉన్నంతకాలం వంగదేశం ముందు ఆలోచించడమా అనేవారు ఆ ఇద్దరు కోరస్ గా. రవీంద్రనాథ్ టాగోర్ పిరాపురం రాజావారి ఆహ్వానం మేరకు దయచేశారు. తుమరాద సంగమేశ్వరశాస్త్రిగారి వీణా వాదనం ఏర్పాటు చేశారు. తుమరాద వారి వీణానాదాన్ని టాగోర్ శాంతినికేతన్ లో ఏర్పాటుచేయించారు. తెలుగు కీర్తి అలా వెలిగించారు. ఇంతకీ శాస్త్రిగారి వీణా వాదనం మహాకవి చెవిలో వేయమని రాజావారి చెవిలో ఓ ముక్క ఊదిన వారు ఈయన.

స్వాతంత్ర్యోదయ రాజకీయాలలో ఆ ఇద్దరికి,

అంటే జిన్నా, నెహ్రూలు, చుక్కెదురుగాని, వారి ఉమ్మడి స్నేహితుడు ఇతడే.

1934లో కాబోలు, కుంజమ్మాళ్, అదేనండి, ఎంఎస్ సుబ్బులక్ష్మిగారు మద్రాసు మ్యూజిక్ అకాడమిలో కచేరీ చేసినప్పుడు చెంబై వైద్యనాథ్ భాగవతార్, కారైకుడి సాంబశివయ్యర్ వంటి ఉద్దండల మధ్య, అదీ తొలి వరసలో కూర్చుని ఆమె కచేరీ విన్నారాయన. అది కూడా సుబ్బులక్ష్మి గారి కుటుంబం, మీరు ముందు వరసలో ఉంటే ఆ ధైర్యమే వేరని కోరితేనే. సంస్థానాల విలీన పథకంలో తలమునకల్లే ఉన్న పటేల్ కబురంపారు. నిజాంకు వాస్తవాలు చెప్పి లొంగిపోయేటట్టు చేసే బాధ్యత భుజన్మంధాల మీద వేశారు. అంటే ఆ లొంగుబాటుకు రంగం చేయడంలో ఆయనదే కీలకపాత్ర.

ఇంతకీ ఈ ‘ఆయన’, లేదా ‘ఈయన’ ఎవరు? ఆయన పేరే వెంకట సత్యస్థాలిన్. ముందే చెప్పినట్టు ఈయన కాలాతీతుడు. ప్రపంచ మానవుడు. రెండు మూడు దశాబ్దాలలోని మహానుభావులందరితోను చనువుగా మెలిగిన వాడు. కానీ అదో గొప్ప విషయమంటే ఆయన ఒప్పుకోరు. ఆ మాట కలలో కూడా ప్రస్తావించడానికి ఇష్టపడని నిరాడంబర చక్రవర్తి.

ప్రముఖ కథా రచయిత, పత్రికా రచయిత శ్రీరమణ అద్భుతసృష్టి-సత్యస్థాలిన్. ‘కన్యాశుల్కం’ ఫేం గిరిశానికీ, ‘సాక్షి’ వ్యాసాల ఫేం జంఘాలాడికీ ఇరవై ఒకటో శతాబ్దపు రూపం. వాళ్ల మాదిరిగానే సచ్చు, లేదా స్థాలిన్ భూమ్యుకాశాల మధ్య ఉన్న ప్రతి విషయం ఎరిగినవాడే. ప్రతి ప్రముఖుడినీ వలకరించినవాడే. కానీ అతడు చెప్పేది వాచాలతలా ఉన్నా, అందులో ఉన్న వాస్తవాలు నిజంగానే ఆశ్చర్య పరుస్తుంటాయి. ‘వెంకట సత్యస్థాలిన్-జ్ఞాపకాల తేగలపాతర’ అనే పుస్తకంలో ఉన్న పాఠిక వ్యాసాలలో ఈ ఆశ్చర్యం, సంభ్రమం రీపే అవుతూనే ఉంటుంది. స్థాలిన్ మూడు శతాబ్దాలలో జరిగిన అపురూప ఘట్టాల గురించే ప్రస్తావిస్తూ ఉంటాడు. అవన్నీ ఒక కాలాన్నీ, ఆ కాలపు మనుషులనీ పరిచయం చేస్తూ ఉంటాయన్నదే అసలు విషయం. వందేమాతరం గీతకర్త ఎవరు? సావిత్రి గ్రంథకర్త ఎవరు? వంటి విషయాలు ఇప్పుడు ఎందరికీ తెలిసి ఉంటాయో చెప్పలేం. అలాంటి ఘట్టాలతో పాటు చాలా పెద్ద విషయాలను స్థాలిన్ మనకి సరదాగా చెప్పేస్తూ ఉంటాడు. ముందుమాటలో వాసిరెడ్డి విక్రాంత రాసినట్టు ప్రతి వాక్యం చరిత్రాత్మకమైన సూక్ష్మాన్ని ప్రస్తావిస్తూ ఉంటుంది. అలాగే ప్రతి సంఘటన వర్ణనలోను ఒక విరుపు ఉంటుంది. ఇది చూడండి! కింగ్ జార్జ్ పట్టాభిషేకోత్సవం చెన్నపురిలో జరిపేందుకు నిర్ణయించి, వైస్రాయ్ ఆ బాధ్యత స్థాలిన్ కి

అప్పుగించాడు. అయితే వంటలో ఉప్పు వేయలేదట. ఇదేమిటి? అని వైస్రాయ్ అడగా, మీ ఉప్పు పన్నుకి ఇది నా నిరసన అన్నాడట స్టాలిన్. మచ్చుకి ఇంకొన్ని స్టాలిన్ విజయనగరం వెళ్తే, రాజావారు సంగీత కళాశాలకు తీసుకువెళ్లారు. అక్కడ గజ్జె కట్టి సిద్ధంగా ఉన్న అదిభట్ల నారాయణదాసుగారు తన హరికథాగానం ఓ అరగంబైనా వినవలసిందని బలవంతపెట్టారట. ఆ కళాశాలలోనే ఓ మూల ఓ అబ్బాయి వాయులీనం అద్భుతంగా వాయుస్తుంటే, స్టాలిన్ దీవించాడు. ఆ కుర్రాడే పెద్దయ్యాక ద్వారం వేంకటస్వామినాయుడు అయిపోయారు. మోతీలాల్ నెహ్రూ ఆహ్వానం మేరకు అలహాబాద్ వెళ్లిన స్టాలిన్, గుర్రపు బగ్గీ మీద త్రివేణి సంగమానికి వెళ్లి, తిరిగి ఆనంద్ భవన్ కు వచ్చాడు. అక్కడ ఓ కుర్రాడు కోటేసుకుని గులాబీ తోటలో తిరుగుతున్నాడు. స్టాలిన్ ఓ గులాబీ తుంచి, ఆ కుర్రాడి కోటే గుండీకి తగించాడు. ఆ కుర్రాడే నెహ్రూ. ఆ గులాబీని అలా అలంకరించు కునేటట్లు చేసినవారు స్టాలిన్ అన్న సంగతి ఈ లోకానికి తెలియదు. తరువాత నెహ్రూ ప్రధాని అయ్యాక స్టాలిన్ ఢిల్లీ వెళ్లాడు. పాత పుస్తకాలు మున్నగా ఉంటాయక్కడ. ఒకచోట ఒక పాత పుస్తకం తీసుకుని కదులుతూ ఉండగా ఎవరో కళ్లు మూశారు. మర్యాదగా విడిపించుకుని చూస్తే, ఐసెన్ హెవర్. ఈ హెవర్ ఎవరు? అమెరికా ఒకప్పటి అధ్యక్షుడు. రెండో ప్రపంచ యుద్ధంలో సర్వసేనాని. హెవర్ అక్కడితో ఆగిపోలేదు. స్టాలిన్ చేతిలో పుస్తకం లాగేసుకుని, ఆటోగ్రాఫ్ చేస్తేగాని ఒప్పుకోసన్నాడు. అంత విలువైన పుస్తకమా అది? అవును, సత్యస్టాలిన్ స్వీయరచన మరి! పక్కన నెహ్రూ ఈ ఇద్దరి సరాగాలు చూసి చిరునవ్వులు చిందిస్తూ నిలబడి ఉండడం కొనమెరుపు లెండి. ఇంకొక మెరుపు కూడా- ఇండియా వచ్చినందుకు ఒక కోహిసూర్ దొరికిందంటూ స్టాలిన్ ఆటోగ్రాఫ్ ఉన్న పుస్తకాన్ని ఐసెన్ హెవర్ కళ్లకి అడ్డుకున్నాడు.

రాజగోపాలాచారి 'చక్రవర్తి కుమారుడు' పేరుతో రామాయణం రాశారు. దానిని అచ్చుకి ఇచ్చేసారు. అయితే ఒకటే షరతు పెట్టారు రాజాజీ. 'వెంగటనజ్జు' (అదే, స్టాలిన్. ఆ పదం మీద ప్రతి భారతీయ భాష ప్రభావం కనిపిస్తుంది) వచ్చి చదివాకే ప్రతులు బయటటి పంపాలని ఆజ్ఞ జారీ చేశారు.

ఈ వ్యాసాలన్నీ 'నవ్య' వారపత్రికలో ధారావాహికంగా వెలువడినాయి. ప్రసిద్ధ పురుషులతో ఉన్న పరిచయం గురించి చెప్పుకుంటూ, వాచాలతతో తమ ఎత్తును పెంచుకోవాలనుకునేవారు చాలామందే ఉంటారు. అలాంటి ఒక లక్షణం ఉన్న పాత్రను స్వీకరించి చాలా పెద్ద పెద్ద విషయాలు శ్రీరమణ ఈ వ్యాసాలలో ఎంతో అందంగా అందించారు. ఇందులో చాలా విషయాలు చాలామంది పాఠకులకు తెలియదనే చెప్పాలి. ఈ తరం వారికి తెలిసి అవకాశం ఇంకా తక్కువ. నిజానికి ఇది చరిత్ర ఛాయే. దానికి శ్రీరమణగారి అందమైన రచనా శైలి తోడైంది. కలకత్తా హౌరా వంతెనలో లోపం తలెత్తిన సంగతితో పాటు, అది ఎలాంటి లోపమో మనం స్టాలిన్ నోటి నుంచి వినవచ్చు. కళ్లకు గంగలు కట్టి, కాశీ క్షేత్రంలో వదిలి పెడితే వెంకటేశ తిరిగి విశ్వేశ్వరాలయానికి వస్తారని కితాబిచ్చారో పెద్ద మనిషి. ఆయనే మదన్ మోహన్ మాలవీయ. విజయనగరం, హంపీ విజయనగరం (మైసూరు), నిజాం సంస్థానాలకు సంబంధించిన చాలా విషయాలు స్టాలిన్ నోటి నుంచి మనం వినగలం. మీ దొరల పుణ్యమా అని మాకు జైలు నుంచి బోలేడు మంచి పుస్తకాలు వస్తున్నాయి అని మౌంట్ బాటన్ తో పరిహాసమాడగలడు స్టాలిన్. ఇన్ని దేశాలు తిరిగాడు కదా, స్టాలిన్. అలా ఇంగ్లండ్ వెళ్లినప్పుడు ఆ చార్లీ చాప్లిన్ ఓసారి పలకరించేసి ఉంటే, ఆయన జీవితానికి ఎంత ప్రశాంతత దక్కేది. అలా ఇంకెందరో! ఆ పని మరొక ధారవాహికలో చేస్తాడని ఆశిద్దాం!

శ్రీరమణలోని పత్రికా రచయిత, వ్యంగ్య రచయిత, సృజనాత్మక రచయిత కలసి సృష్టించిన వెంకట సత్యస్టాలిన్ ను తెలుగువారు చదివితే తరిస్తారు. అయితే ఈ మాట స్టాలిన్ ఒప్పుకోదు. తరించడం, తరించకపోవడం వారిష్టం కదా! మధ్యలో నా ప్రయేయం ఎందుకు అంటాడనుకోండి! అది వేరే విషయం. ★

జాగృతి-దీపావళి ప్రత్యేక సంచిక 2020

పాఠకులు, ఏజెంట్లు, ప్రకటనకర్తలకు మనవి

ప్రతి ఏటా వెలువరించినట్టే **జాగృతి** ఈ సంవత్సరం కూడా దీపావళి ప్రత్యేక సంచికను అందించబోతున్నది. అంశం - 'ఆత్మనిర్భర భారత్ - నా ఊరు - నా వృత్తి'. ఇందులో....

ప్రధాని నరేంద్ర మోదీ ఇచ్చిన ఆత్మ నిర్భర భారత్ పిలుపులోని అంతర్ధాన్ని, ఆశయాన్ని వివరించే వ్యాసాలు ఇందులో ఉంటాయి. ఆత్మ నిర్భర భారత్ ఆలోచనలో కుటీర పరిశ్రమల స్థానం గురించి వ్యాసాలు ఉంటాయి.

వాకాటి పాండురంగరావు స్మారక కథల పోటీకి ఎంపికైన కొన్ని రచనలు, మిమ్మల్ని సరదాగా నవ్వించే వ్యంగ్య చిత్రాలతో గత సంచికల మాదిరిగానే సర్వాంగ సుందరంగా రూపొందిస్తున్నాం. తెలుగువారికే కాదు, భారతీయులకే కాదు, ప్రపంచంలో పలు దేశాల ప్రజల నోరు ఊరించే మన అద్భుత తినుబండారాలను అందించే గ్రామాలను, సమూహాలను పరిచయం చేసే వ్యాసాలు కూడా ఉంటాయి.

ఈ సంచికను కూడా ఆదరిస్తారని ఆశిస్తున్నాం.

నవంబర్ 09-15 సంచికగా ఇది వెలువడుతుంది.

ఈ సంచికను చందాదారులకు విధిగా పంపిస్తాం.

అదనపు కాపీలు కావాలనుకునే పాఠకులు, ఏజెంట్లు **నవంబర్ 05** లోగా **జాగృతి** కార్యాలయంలో 9959997013 నంబరుకు ఫోన్ చేసి సంప్రదించవచ్చు. 10 నుంచి 25 కాపీలు ఆర్డరు చేసిన వారికి 25 శాతం, 26 నుంచి 99 కాపీలు ఆర్డరు పెట్టుకున్న వారికి 30 శాతం, 100 ఆ పైన 33 శాతం డిస్కాంట్ లభిస్తుంది. పైకం ముందుగా చెల్లించినవారికే కాపీలు పంపుతాము. ఆర్డరు చేయనివారికి కాపీలు పంపలేము. పైకం నగదు రూపంలో లేదా **జాగృతి** కార్యాలయం చిరునామాకు ఎంబ చేయవచ్చు. బ్యాంకు ఖాతాకు ఆన్లైన్ ద్వారా కూడా పంపవచ్చు.

బ్యాంకు ఖాతా వివరాలు :

A/c Name & No. : Jagriti Prakashan Trust,
62170399960, SBI, Isamia Bazar Branch. IFSC :
SBIN0005895, PAN No. AAATJ3829L

జిల్లేడు పువ్వులు

వెంకటమణి ఈశ్వర్

దుమ్ము కొట్టుకుపోయిన రెండు పాదాలు అక్కడ అడుగుపెట్టాయి. ఆ పాదాలకు చెప్పులు లేవు. ఒక కాలి వేలికి మెట్టె ఉంది. మరో కాలి వేలికి లేదు. ముందుకు అడుగులు వేసిన ఆ పాదాలు ఒకచోట ఆగాయి. అగినవి అగినట్లే ఉండిపోయాయి. మరో అడుగు ముందుకు పడలేదు.

ఎదురుగా పాడుబడిన రెండన్నల భవంతి! ఏనాడో కాలి శిథిలమైపోతున్న మొండిగోడలతో చెల్లా వుట్టలతో నిండిపోయివున్న భవంతి! విశాఖనగర శివారు భీమిలి నడిబొడ్డులో, చుట్టూ ఇళ్ల మధ్య, చీకటి మచ్చలా ఉంది అది. కళ్ల ముందర దృశ్యాన్ని చూసి ఆ పాదాలు కలిగిన స్త్రీమూర్తి ముఖం జేవురించుకుని పోయింది. ఆమె ఒంట్లోని ప్రతి అవయవం.. ఆ అవయవంలోని ప్రతి కణం... ప్రతి నరం కొన్ని క్షణాలపాటు నిశ్చేష్టమైపోయాయి. ఆమె పాదాలలో మళ్లీ కదలిక! తడబడుతూనే ఒక పాదం ఒక అడుగు వేసింది. మరో పాదం దానిని భయం భయంగా అనుసరించింది. చాన్నాళ్లుగా తైల సంస్కారం లేక పాయలు కట్టిన జుత్తుతో, మాసి పోయిన చీరతో, పీక్కుపోయిన ముఖంతో ఓ నడివయస్సు స్త్రీ ఆ పాడుబడిన భవంతివైపు వెళు తుంటే చుట్టుపక్కల జనం “ఎవరీమె?” “పిచ్చిదా?” అని విన్నవోయి చూశారు. ఒకనాటి ఆలోచనలు ఒక్కొక్కటిగా ఆమె మనసులో ఒకదానికొకటి మెలిపడుతుండగా ఆమె ఆ భవంతి ప్రహరీ వద్దకు చేరుకుంది. భవంతి చాలావరకు కూలిపోయి ఉంది. సున్నం పెచ్చులు ఊడిపోయి, లోపలి ఇటుకలు పైకి తేలిపోయి “ఇంకా మేమున్నాము” అన్నట్లుగా మొండిగోడలు మిగులున్నాయి! జీవచ్ఛవంలా వున్న తన ప్రతిరూపమే ఆ భవంతిలో కన్పించింది ఆమెకు. ఆమె కళ్లు చెమర్చాయి. కళ్ల ముందు పరుచుకున్న కన్నీటి తెరను తుడుచుకుని వీధి గుమ్మం మెట్టెక్కింది ఆమె. విరిగిపోయిన తలుపును తోసుకుంటూ లోనికి అడుగుపెట్టింది.

విశాలమైన వాకిలి! ఒకప్పుడు వచ్చని మొక్కలతో.. విరిసీ విరియని పువ్వులతో కళకళలాడేది. ఇప్పుడా పూల మొక్కల జాడే లేదు. తిప్ప తీగ భవంతి అంతా పాకేసింది. ఉమ్మెత్త , జిల్లేడు

మొక్కలు.. వెంపలి, కశింతుప్పలు.. ఇంకా ఏవేవో పిచ్చి పిచ్చి తుప్పలతో నిండిపోయింది ఆ వాకిలి!

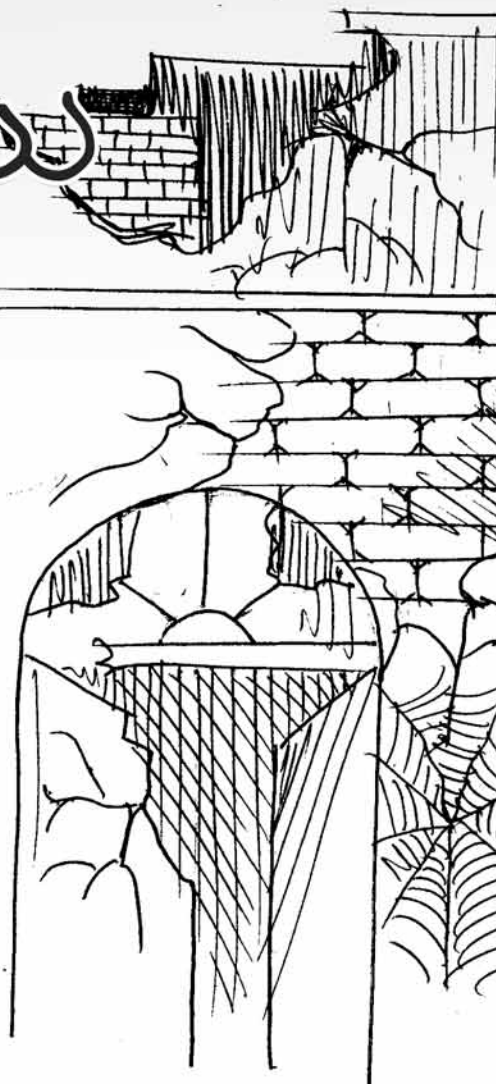
తుప్పలను చీల్చుకుంటూ ఆమె ముందుకు సాగింది. వాకిలి మధ్యలో తులసికోట కన్పించింది. కాస్త పోలికలతోనే ఉంది. చేతితో దానిని తడిమి చూడాలనుకుంది. తాకోచ్చా? ఏదో సంతయం! చేతిని వెనక్కి తీసేసుకుంది. లిప్తకాలంపాటు మెరిశాయి ఆనాటి క్షణాలు కొన్ని! శనివారం పూట తలారా స్నానంచేసి ఆ తులసికోట గూట్లో దీపం పెట్టి సుబ్బాయమ్మ దణ్ణం పెట్టుకునేది. “హారతిదిగో.. మంగళ హారతిదుగో..” అని ఇంటిల్లిపాదికీ హారతి పట్టేది. సోమవారమొస్తే చాలు.. ఇల్లంతా సాంబ్రాణి ధూపం వేసేది. ఉదయాన ఇంట్లో వాలిన లేలేత ఎండ కిరణాలలో సాంబ్రాణి పొగ గింగిర్లు తిరుగుతుంటే భవంతి చూడ్డానికి ఎంత ముచ్చట గొలిపేదో! ఆ కాంతులీనిన భవంతేనా ఇది? భారంగా ఒక్కో అడుగు ముందుకు వేసుకుంటూ వీధిగుమ్మం అరుగుమీదకు ఎక్కింది. పంచపాళిని కాసే స్తంభాలు కూలిపోలేక కుమిలిపోతూ.. ఆ చీకటి గూహాన్ని ఇంకా మోస్తున్నట్లున్నాయి. పంచపాళి అంతా విరిగిపడిన బిళ్ల పెంకులతో, కాలిపోయిన కమ్మీలతో చిందరవందరగా ఉంది. తలపైకెత్తి చూసింది ఆమె. పంచపాళిపైన పెంకుల సందుల్లోంచి నూరిడు లోపల ఏమి జరుగుతోందా అని తొంగి చూస్తున్నట్లున్నాడు. ఓ కిరణం మెరుపునకు మిరుమిల్లు గొలిపినట్లయ్యి ఆమె కళ్లు అసంకల్పితంగా మూతపడ్డాయి. కాలు తడబడింది. అరుగుమీద నుండి జారి కింద పడిపోబోయింది.

“ఎయ్ రజితా! పడిపోతున్నావ్!”

తను పడిపోకుండా ఎవరో పట్టుకున్నట్లుని పించింది ఆమెకు. జారిపోకుండా నిలదొక్కుకుంది తను.

“ఆ గొంతు.. ఆ గొంతు..” ఆమె నొడుటన చెమటలు పోశాయి. మాసిన పైల చెంగుతో చెమట తుడుచుకుంది. శ్యామలరాజు ఆమె మనోఫలకంపై మెదిలాడు. ఆక్టోపస్ అప్ట దిక్కులకూ తన పాదాలను సాచి శత్రుజీవిని ఆక్రమించినట్లుగా అమాంతంగా అతడి ఆలోచనలు ఆమెను చుట్టుముట్టాయి.

“నన్నోదులు.. నన్ను ముట్టుకోవద్దని చెప్పానా..”

Madhavi

“అదేంటి రజితా!.. అలాగంటావ్?.. నేను నిన్ను...”

శ్యామలరాజు మాటకు అడ్డుపడి “వద్దు.. చెప్పవద్దు.. నువ్వేమీ ఇక చెప్పవద్దు.. నేనేమీ ఇక వినలేను..”

ఆ జ్ఞాపకాల దొంతరలలోనుండి చాలాసేపటికి గానీ రజిత బయటపడ లేకపోయింది. నెమ్మదిగా అడుగు తీసి అడుగువేసి పుచ్చుపోయిన సింహద్వారం గుండా లోపలి వరండాలోనికి వెళ్లింది. ఆ వరండా పైకప్పు పూర్తిగా పడిపోలేదు. అక్కడంతా చిత్తడిగా ఉంది. తిప్పతీగ కప్పేయడం వల్ల చిమ్మ చీకటిగా ఉంది. గోడలు నాచు పట్టిపోయి ఉన్నాయి. వెలుగు పరుచుకున్న ఓ మూలన ఏదో ఇసుప ఊచలాంటిది కనిపించింది ఆమెకు.

“అది ఏమై ఉంటుంది?!” ఆతృతగా అటు వెళ్లింది. అది సైకిల్ హ్యాండిల్ బార్. తుప్పుపట్టిపోయి ఉంది. అపురూపంగా దానిని తడిమింది రజిత.

పట్టుకున్నంతనే అది విరిగి ముక్కలైంది. రజనుగా రాలిపోయింది. అంతలా తుప్పు పట్టిపోయిందది. ఆర్తిగా ఆ రజనుని చేతిలోకి తీసుకుని గుప్పిట మూసి గుండెలకు హత్తుకుని కుమిలిపోయింది.

“రజి.. రజి..” ముద్దు ముద్దు మాటలు! వరండాలో ఈ చివరనుండి ఆ చివరకు.. ఆ చివర నుండి ఈ చివరకు మూడు చక్రాల సైకిలు తొక్కేవాడు చింటూ. పెడల్మీద కాలేసి తొక్కినప్పుడు సైకిల్ ముందుకు కదిలితే... బోసి నవ్వులతో ఎంత సంబరపడేవాడో! ఆ బోసి నవ్వులతో ఇల్లు ఎంత గలగలలాడేదో!

ఇప్పుడేవీ ఆ బోసి నవ్వులు? ఏమైపోయాయి ఆ గలగల నవ్వులు?

వరండా మీదుగా పాకిన మర్రిచెట్టు కొమ్మపై నుండి కాకులు ఒకటే గోల! “కావ్.. కావ్.. కావ్..కావ్..” భరించలేక చెవులు మూసుకుంది రజిత. బోసి నవ్వులు వికటాట్టహాసం చేస్తున్నట్లనిపించి

అక్కడ ఒక్క క్షణం నిలబడలేక పోయింది.

ఒక్క ఉరుకున బయటకు పారిపోవాలను కుంది. ఇప్పుడు పారిపోయి ఏం బావుకోవాలి? ఆ భవంతి గోడలను అల్లుకుపోయిన మర్రి ఊడల్లా మెదడులోని నరాలు విషసర్పాలై ఆమెను అల్లుకు పోతున్నాయి. అల్లుకుపోతే పోనీ! కాటేస్తే వెయ్యనియ్యి! తను చచ్చిన పాము! ఇక ఏ కాలనర్పపు విషం తనపైన పనిచేస్తుంది? ఏ సర్పపు విషపుకోరలు తనను చీల్చి చెండాడగలవు? ఇప్పుడు తనకు మానసిక ప్రశాంతత అవసరం లేదు. భరించాల్సిందే.. ఎంత బాధనైనా తను భరించి తీరవల్సిందే.. కాళ్ళు కూడదీసు కుని, మనసుని ముక్కలు ముక్కలుగా కోసేస్తున్న జ్ఞాపకాల విచ్చుకత్తులకు ఎదురొడ్డి అక్కడే నిలబడింది.

గబ్బిలం ఒకటి తవ.. తవమని రెక్కలు కొట్టుకుంటూ వరండాలో నుండి బయట ఆకాశంలోకి ఎగిరిపోయింది. రజిత మెల్లగా తేరుకుని పెద్దగదిలోనికి అడుగు పెట్టలేక పెట్టలేక పెట్టింది. అక్కడ... పై అంతస్తు కుప్పగా కూలిపోయి ఉంది. భవంతి కాలిపోయేటప్పుడు పెద్దగది మిద్దె అడ్డు దూలాలు కాలిపోవడంతో ఆ పై అంతస్తు కూలిపోయి ఉంటుంది. మూడు పక్కలా ఎత్తైన మొండి గోడలే మిగిలి ఉన్నాయి. తన గుండెలా పెద్ద పెద్ద పగుళ్ళుదేరిపోయిన ఆ గోడలు కూడా రేపో మాపో కూలిపోయేలా ఉన్నాయి. కాలిన పుండ్లు అయితే మానిపోయాయానీ ఆ పుళ్ల తాలూకు మచ్చలు ఇంకా ఆ గోడలపై అలాగే ఉన్నాయి, చెరిగిపోని పచ్చబొట్టుల్లా! పై కప్పు లేకపోవడంతో వెలుగు ఆ

గదిలో ధారాళంగానే పరుచుకుని ఉంది. ఆ వెలుగులో, కాలగర్భంలో కలిసిపోతూ ఆనవాళ్లు కోల్పోయిన ఏవేవో వస్తువుల్ని వెతుకుతూ ఆమె గతాన్ని తవ్వకుంటోంది. శిథిలాలపై నిలబడి ఆర్ద్రతగా, అదుర్దాగా ఆమె తన చుట్టూ తాను తిరుగుతూ... చుట్టూ కలియజూస్తోంది. భవంతి తన చుట్టూ సుడిగుండంలా తిరుగుతున్న భావన ఆమెకు కలిగింది. ఆమె కళ్లు తిరిగాయి. రెండు చేతులతో, తిరుగుతున్న తలను పట్టుకుని గోడకు జారగిలబడింది. ఇది తన తలరాతా? లేక తనే రాసుకున్న రాతా? తన తలరాత కాదు; తను రాసుకున్న రాతే! కళ్లు తెరిచింది. ముఖానికి ఎదురుగా నల్లని అడవి సాలీడు కనిపించింది. పైకి చూసింది. సాలీడు గోడకు అమర్చి ఉన్న దుప్పి కొమ్ముకు వేలాడుతూ ఉంది. అది తనను చూసి “స్వేచ్ఛ.. స్వేచ్ఛని తపించావా? ప్రేమా.. ప్రేమా అని పరుగులు పెట్టావా? ఆ స్వేచ్ఛ నీకు దక్కిందా? నీ ప్రేమ ఫలించిందా?..” అని ప్రశ్నించినట్టుగా అనిపించింది రజితకు. ఆమె లేచింది. ఉత్తరం దిక్కుగా తిరిగింది. ఆ దిక్కున.. అక్కడ.. అక్కడ.. తనకు ఆనంద లోకాల ఆవలి తీరాలు చూపించిన కిటికీని చూసింది. రెక్కలు విచ్చుకున్న ఆ కిటికీయే ఒకప్పుడు తనకు స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలను ప్రసాదించింది. ప్రేమ డోలికల్లో ముంచింది. ఆ కిటికీ అవలే తన స్వర్గం! ఆ కిటికీ వద్దకు చేరుకుంది. కిటికీలోంచి అవతలికి చూసింది. అక్కడ మూడంతస్తుల భవనం లేచి ఉంది. ఒకప్పుడు ఆ స్థలంలో ఒక దాబా ఇల్లు ఉండేది. ఆ ఇంటికి దక్షిణ దిక్కుగా ఓ కిటికీ ఉండేది. ఈ భవంతి

కిటికీ ఆ దాబా ఇల్లు కిటికీ ఎదురుబొదురుగా ఉండేవి. ఆ కిటికీలోనుండి రెండు కళ్ళనూ, ఈ కిటికీలోనుండి రెండు కళ్ళనూ దొరికినప్పుడల్లా చూసుకుని మురిసిపోయేవి. తనను ఎంతగా మురిపించాడు కమలీ! ఆ కిటికీలోనుండి అలా చూస్తూ ఉంటే అతగాడు తనను పిలుస్తున్నట్లే అనిపించింది రజితకు.

ఇద్దరూ ఎన్ని ప్రేమ ఊసులాడుకున్నారని!
ఎంత జూంటే తేనెను జుర్రుకున్నారని!!

రజిత పువ్వులు విరిసేది; కమల్ తుమ్మెదయ్యి వాలేవాడు. అవకాశం చిక్కితే పక్షులై ఎగిరిపోయే వారు. తనకీ భవంతి పంజరంలా ఉండేది. ఆ బందిఖానా నుండి విడుదల చేసే స్వేచ్ఛా ప్రపంచం లోకి తీసుకువెళ్లిన కమల్ ఆమెకు ఆరాధ్యదయ్యాడు. అతడే తన ప్రపంచం! తన సర్వస్వం!

“కమలీ! నిన్ను విడిచి నేను ఒక్క క్షణం కూడా ఉండలేకపోతున్నాను..”

“ఈ గడప దాటే కదా.. నా భర్త శ్యామల రాజుని... నా పేగు తెంచుకుని పుట్టిన బిడ్డ చింటూని వదిలి.. ఆధునిక జీవనం మోజులో... ప్రియుడు కమల్ తో లేచిపోయింది... ఈ గడప దాటే కదా.. ఆ రెండు నిండు ప్రాణాల్ని అగ్నికి ఆహుతి చేసింది... పచ్చని సంసారాన్ని కాలేసుకుంది..” ఆనాడు భవంతిలో చెలరేగిన అగ్నికీలలు ఈనాడు రజిత కళ్ళలో ఎగసిపడ్డాయి; ఆహుతైపోతూ తన భర్త, బిడ్డ చేసిన హాహాకారాలు తన చెవిన హోరెత్తాయి. ఎర్రబారిని కళ్ళతో భవంతివైపు చూసింది. పెరట్లో విరగపూసిన జిల్లేడు పువ్వులు తమని కోసుకుని తలలో తురుముకోమని వెక్కిరిస్తున్నట్లుగా అనిపించింది ఆమెకు. రజిత కంటికి మంటికి ఏకధారంగా ఏడ్చింది.. ఏడ్చింది.. ఏడ్చింది..

“నేను మాత్రం ఉండగలుగుతున్నానని అనుకుంటున్నావా?”

“ఇలా ఎన్నాళ్ళో మీ ఇంట్లోగానీ, మా ఇంట్లోగానీ మన విషయం తెలిస్తే?.. మన ప్రేమని వాళ్ళు ఒప్పుకుంటారా? నరికి పోగులు పెడతారు!..”

“మరేం చేద్దాం?” కమల్ నుండి ప్రశ్న!

“నీతో వచ్చేస్తాను.. ఎక్కడికైనా తీసుకుపోయి పెళ్లి చేసుకో..” రజిత అర్థింపు!

ఆఖరుకి మూడో కంటికి విషయం తెలిసింది. శ్యామలరాజు వారి ప్రేమకు సైంధవుడిలా అడ్డంపడ్డాడు.

“కమల్ తో తిరుగుతున్నావేంటి? నీకిదేం పని?!”

“అతడిని నేను ప్రేమిస్తున్నాను శ్యామ్..”

“నువ్వు వాడిని ప్రేమించడమేమిటి?!” హతాశుడయ్యాడు శ్యామలరాజు. కాస్సేపటికి తేరుకుని “మరి నా ప్రేమ సంగతి?” అని అడిగాడు.

“నీ మీద నాకు ప్రేమలేదు. నన్ను అర్థంచేసుకో.. నువ్వు చదువుకున్నవాడివి.. మారుతున్న లోకంతోరి ఎగిగినవాడివి.. నా ప్రేమకు అడ్డూరాడు..”

“రజితా..!” గావుకేక.

ఆ గావుకేక పాడు భవంతిలో మారుమోగినట్లు అనిపించింది రజితకు. “శ్యామలరాజూ!” అని పంటి బిగువున అరుస్తూ బాధతో కడుపు పట్టుకుని

కుంచించుకునిపోయింది. ఆ కిటికీ దగ్గరనుండి కదలేక కదలేక కదిలింది. వికలమైన గుండెతో వెనక్కి తిరిగి మళ్ళీ ఓసారి కిటికీ వైపు చూసింది. కమల్ తన చేతులు చాచి తనను పిలుస్తున్నట్లు అనిపించింది. ఆ ఊహని భరించలేక, కిందపడి పగిలిపోయిన గాజు పెంకుల్ని తొక్కుకుంటూ.. వడివడిగా... వసారాలోనుండి ఇంటి వెనుక పెరట్లోకి వచ్చేసింది రజిత. అది పెరడులా లేదు. సృశాన వాతావరణం అక్కడ తాండవిస్తోంది. అక్కడన్నీ జిల్లేడు తుప్పలే! మల్లెపువ్వుల్లా జిల్లేడు పువ్వులు విరగపూసి ఉన్నాయి. ఈశాన్యం మూలన నుయ్యి నోరు తెరుచుకొని ఉంది. అక్కడ ప్రహరీని ఆనుకొని మర్రిచెట్టు ఊడలు పాతుకుని భవంతిని ఆక్రమిస్తోంది. పడేళ్ళ కిందటనుకుంటూ... చిన్న మర్రి మొక్కగా అది గోడలో ఉండేది. ఇంట్లో మనుషులు లుండగా అది చిన్న మొక్కగానే ఉంది. మనుషులు ఎప్పుడైతే లేకుండాపోయారో ఆ మర్రి వేళ్లకు

కాళ్ళొచ్చాయి. కొమ్మలకు రెక్కలు తొడిగాయి. ఎంత ఎదిగిపోయింది! ఎన్ని నిశాచరాలకు గూడు అయ్యింది!! తనని కబళించాలని చేతులు చాచినట్లున్న ఊడల్ని తప్పించుకుంటూ బావి వద్దకు వెళ్లింది రజిత. బావిలోకి తొంగిచూసింది. నీళ్లు అడుగునున్నాయి. చీకటి రంగు పులుముకుని ఉన్నాయి. రజిత తెల్లని మోము ఆ చీకటి ఛాయలో ఇంకా తెల్లగా మెరుస్తూ కన్పించింది. నిర్వేదంగా ఆమె పెదవులపై ఓ నవ్వు!

“నీ కళ్ళు కలువరేకులు!”

“నీ పెదవులు గులాబీ రేకులు!!”

తన అందాన్ని ఎంతగా వర్ణించేవాడో కమలీ! రజిత అలా అందంగా కమల్ కోసమే తయారవుతోందని, తనకోసం కాదని ఉక్రోశంతో ఎంతగా వేగిపోయేవాడో శ్యామలరాజు.

“శ్యామలరాజూ! నీ మీద నాకు ప్రేమ లేదు..

ప్లీజ్... నన్ను వదిలెయ్యే..”

ఆ మాటలు ఆమెలో ప్రతిధ్వనించాయి.

“శ్యామలరాజూ.. శ్యామలరాజూ.. ఎంత ఘోరానికి ఒడిగట్టావ్..” నేలకొరిగి ఎందుటాకులపై పడి నెత్తి కొట్టుకుంది.

భావాలు అంతరించినదానిలా.. భావోద్వేగాలు అడుగంటిపోయినదానిలా కాసేపటికి లేచింది. తల

వాల్చుకుని ముందుకు నడిచింది. ప్రహరీ అడ్డు వచ్చింది. నిశ్శబ్దంగా చూపు సారించింది.

ఎదురుగా పెరటి గుమ్మం!

ఆ గుమ్మమే.. ఆ గుమ్మమే.. ఆ గుమ్మమే...

రజితలో మళ్ళీ భావోద్వేగం అంకురించింది.

భావాలు ఉమ్మెత్తున ఎగసాయి.

పెరటి గుమ్మం తలుపులు మూసేవున్నాయి. గెడ తీసే ప్రయత్నం చేసింది రజిత. తుప్పు పట్టి వుండేమో గెడ ఒకపట్టాన రాలేదు. అక్కడున్న ఒక రాయి పుచ్చుకుని గెడమీద మోదడం మొదలుపెట్టింది.

“ధబ్.. ధబ్.. ధబ్..ధబ్..” ఎంత శబ్దం!

ఒకప్పుడు, ఒక నిశిరాత్రివేళ... మూడో చెవిన శబ్దం పడకుండా ఆ తలుపును ఎంత జాగ్రత్తగా తెరిచింది తను. జ్ఞాపకాలు చిక్కగా ముసురుకుంటుంటే నిన్నత్తువుగా పెరటి గుమ్మం వెంట మీద చతికిలబడిపోయింది రజిత.

“ఈ క్షణాన ఇలా ప్రాణం పోతే ఎంత బాగుణ్ణు..”

వెనక్కి తిరిగి భవంతిని చూసింది. అంతా ఛిద్రం! ఎన్నో ఆశలు.. ఆకాంక్షలు.. అనురాగాలు.. ఆప్యాయతలు.. వాటితో పెనవేసుకున్న బంధాలు.. అన్నీ.. అన్నీ.. ఛిద్రం!! రజిత కనుగడ్డలోని నరాల్లో ఓ పక్క రక్తపు జీరలు!.. మరోపక్క కనుకొలకుల్లో కన్నీటి ధారలు ఎగజిమ్మాయి! రజిత కళ్లముందు ఆనాటి భవంతి వెలిసింది. నందనవనం లాంటి ఆ భవంతి నుండి “రజి.. రజి..” అని వచ్చేరాని మాటలతో తనను ఎత్తుకోమని చింటూ తన వైపు బుడి బుడి అడుగులు వేసుకుంటూ వస్తున్నాడు. ఆ దృశ్యం ఆమె మనసును సులిమేసింది. అటు చూడలేక చప్పున ముఖం తిప్పేసుకుంది.

“చింటూ!.. చింటూ!.. నా కన్నా.. నా నాన్నా..”

తను కూర్చున్న గడపకేసి తలకొట్టుకుంది.

“ఈ గడప దాటే కదా.. నా భర్త శ్యామల రాజుని... నా పేగు తెంచుకుని పుట్టిన బిడ్డ చింటూని వదిలి.. ఆధునిక జీవనం మోజులో... ప్రియుడు కమల్ తో లేచిపోయింది... ఈ గడప దాటే కదా.. ఆ రెండు నిండు ప్రాణాల్ని అగ్నికి ఆహుతి చేసింది... పచ్చని సంసారాన్ని కాలేసుకుంది..” ఆనాడు భవంతిలో చెలరేగిన అగ్నికీలలు ఈనాడు రజిత కళ్ళలో ఎగసిపడ్డాయి; ఆహుతైపోతూ తన భర్త, బిడ్డ చేసిన హాహాకారాలు తన చెవిన హోరెత్తాయి. ఎర్రబారిని కళ్ళతో భవంతివైపు చూసింది. పెరట్లో విరగపూసిన జిల్లేడు పువ్వులు తమని కోసుకుని తలలో తురుముకోమని వెక్కిరిస్తున్నట్లుగా అనిపించింది ఆమెకు. రజిత కంటికి మంటికి ఏకధారంగా ఏడ్చింది.. ఏడ్చింది.. ఏడ్చింది..

ఎంత ఎడిస్తే మాత్రం... చేజారిన జీవితం తిరిగి చేతికందుతుందా?

ఎంత కోరుకుంటే మాత్రం... జిల్లేడు తుప్పలకు గుళాబీలు విరబూస్తాయా?

నివాళి

భారత సినీ సంగీత చరిత్రలో శ్రీపతి పండితారాధ్యుల బాలసుబ్రహ్మణ్యుడో సువర్ణ అధ్యాయం. 1966

డిసెంబర్ 15వ తేదీ మిట్టమధ్యాహ్నం సైకిల్పై విజయా గార్డెన్‌లోని రికార్డింగ్ థియేటర్‌కు వెళ్లిన ఓ నవ యవ్వనుడు తదనంతర కాలంలో దేశం గర్వించే గాయకుడు అవుతాడని ఆ సమయంలో ఎవ్వరూ ఊహించి ఉండరు. బహుశా అతని సన్నిహితులు, కుటుంబ సభ్యులు సైతం ఉన్నత స్థాయికి చేరుకుంటాడని భావించి ఉంటారు తప్పితే... న భూతో న భవిష్యతి అన్న చందంగా విశ్వఖ్యాతిని గడిస్తాడని ఊహించి ఉండకపోవచ్చు.

గాన సరస్వతి ముద్దుల 'బాలు'డు!

గాయకుడిగా 54 సంవత్సరాల ప్రస్థానంలో 16 భాషలలో నలభై వేలకు పైగా పాటలు పాడి గిన్నిస్ బుక్ ఆఫ్ వరల్డ్ రికార్డ్‌లో బాలు చోటు దక్కించుకున్నారు. 'శ్రీశ్రీశ్రీ మర్యాద రామన్న'తో మొదలైన వారి నేపథ్యగాన ప్రయాణం ఈ ఏడాది విడుదలైన 'పలాస' వరకూ సాగింది. 1976లో 'కన్యాకుమారి'తో స్వరరచనకు శ్రీకారం చుట్టిన బాలు తెలుగు, కన్నడ, తమిళ భాషలలో దాదాపు 60 చిత్రాలకు అద్భుతమైన సంగీతాన్ని అందించారు. చాలామందికి తెలియని విషయం ఏమంటే... ఆయన తొలిసారి నేపథ్య గానం చేసిన సినిమా ఎం.ఎస్. రెడ్డి డబ్బింగ్ చేసిన 'కాలచక్రం'. అందులో అన్ని పాటలూ బాలునే పాడారు. కానీ ఇది డబ్బింగ్ సినిమా కావడంలో చరిత్రలో చోటు చేసుకోలేక పోయింది. అలానే 'కన్యాకుమారి' కంటే ముందు తన స్నేహితుడు యోగి కోసం 'యువకుల్లారా లేవండి' చిత్రానికి బాలు సంగీతం అందించారు. కానీ అది విడుదలకు నోచుకోలేదు.

బాలు 1972లో తొలిసారి 'మహ్మద్‌బీన్ ఖుర్షీ' చిత్రంలో నటించారు. ఆ రోజు నుండి ఇటీవలి వరకూ తెలుగు, తమిళ, కన్నడ భాషల్లో దాదాపు

వడ్డి బింప్రకాశ్ నారాయణ

పంద చిత్రాలలో నటించారు. తెలుగు సినిమా 'పవిత్ర బంధం'లో వెంకటేశ్ తండ్రిగా నటించిన బాలు అదే సినిమా కన్నడ, తమిళ రీమేక్‌లోనూ ఆ పాత్రలను పోషించడం విశేషం. ఆ మధ్య వచ్చిన నాగార్జున, నాని 'దేవదాస్' చిత్రంలో బాలు చివరిసారి వెండితెరపై కనిపించారు. ఇక 1976లో విడుదలైన 'మన్మథలీల' చిత్రంతో బాలు డబ్బింగ్ అర్జిస్ట్‌గా మారారు. అప్పటి నుండి బాలు తన తుదిశ్వాస విడిచే వరకూ కమల్ హాసన్‌కు పలు చిత్రాలలో డబ్బింగ్ చేబుతూనే ఉన్నారు. అందులో ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోవాల్సింది 'దశావతారం' సినిమా డబ్బింగ్ గురించి. ఆ సినిమాకు కమల్ పది రోజుల పాటు డబ్బింగ్ చెబితే బాలు మూడున్నర రోజుల్లో దానిని పూర్తి చేసేశారు. అనిల్ కపూర్ తొలి తెలుగు చిత్రం 'పంశవృక్షం'కు, జంధ్యాల దర్శకత్వం వహించిన తొలి చిత్రం 'ముద్దమందారం'లో కథానాయకుడు ప్రదీప్‌కు బాలు గాత్రదానం చేశారు. జంధ్యాల 'ఆనందభైరవి' చిత్ర విజయానికి ప్రధాన కారకులు అందులోని కీలక పాత్రధారి గిరిష్ కర్నాడ్. ఆయనకు గొంతు అరువిచ్చింది బాలునే! మహాత్మాగాంధీ బయోగ్రఫీ 'గాంధీ' చిత్రం తెలుగు అనువాదంలో గాంధీ పాత్రధారి బెన్ కింగ్ స్వేకు గొంతిచ్చారు బాలు. తాను పోషించిన పరభాషా చిత్రాలకు స్వయంగా డబ్బింగ్ చెప్పుకోవడంతో పాటు తెలుగు నటుల చిత్రాలు పరభాషల్లో డబ్ అయినప్పుడూ ఆయన గాత్రదానం చేశారు. అలా నాగార్జునకు తమిళ 'రక్తకన్క', బాలకృష్ణకు 'శ్రీరామరాజ్యం' తమిళ వర్షన్‌కు బాలు డబ్బింగ్ చెప్పారు. బాలులోని ఈ వైవిధ్యం అందరినీ ఆశ్చర్యానికి లోను చేస్తుంటుంది.

అయితే... పై లక్షణాలన్నీ ఆయనకు బాల్యం నుండి అబ్బినవే. తండ్రి సాంబమూర్తి రాసిన అనేకానేక పాటలకు ఆయన పిన్నవయసులోనే స్వరాలు సమకూర్చి భావయుక్తంగా గానం చేశారు. అలానే నాటకానుభవం ఉంది, ఇక స్టేజీ ఎక్కితే జనాలను అలరించడానికి అద్భుతంగా మిమిక్రీ చేసేవారు. ఈ సాధనే ఆ తర్వాత సినీ రంగంలో గాయకుడిగా, సంగీత దర్శకుడిగా, నటుడిగా, డబ్బింగ్ కళాకారుడిగా బహుముఖ ప్రజ్ఞ కనబరచడానికి కారణమైంది.

ఇక స్వతీస్వర్ధంగా అబ్బిన వాక్చాతుర్యం ఆయన్ని గొప్ప వ్యాఖ్యాతగా మార్చింది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా వేలాది సంగీత ప్రదర్శనలు ఇవ్వడం ఒక ఎత్తు అయితే, టీవీ మాధ్యమం ద్వారా 'పాడాలని ఉంది, పాడుతా తీయగా, ఎందరో మహానుభావులు, స్వరాభిషేకం' వంటి కార్యక్రమాలతో నూతన గాయనీ గాయకులను వెలుగులోకి తీసుకు రావడం, అలనాటి గాయనీ గాయకులు, సంగీత దర్శకులను గౌరవించుకోవడం మరో ఎత్తు.

స్వర్ణయా వర్ణతే విద్య!

తనను చూసి నవ్విస్త వాళ్లే తలదించుకునేలా చేసిన ఘనత బాలుది. తెలుగులో పాటలు పాడటం మొదలు పెట్టినప్పుడు అగ్రకథానాయకులు ఎస్వీఆర్, ఏఎన్నార్‌లకు బాలు గొంతు సరిపోదనే విమర్శలు అనేకం వచ్చాయి. ఘంటసాల మరణానంతరం కూడా ఆ ఇద్దరు పెద్దలూ బాలుకు వెంటనే అవకాశం ఇవ్వలేదు. ఎస్వీఆర్ నటించిన 'మనుషులంతా ఒక్కటే' చిత్రంలో బాలు అన్ని పాటలూ పాడారు. విశేషం ఏమంటే... అదే చిత్రంలో ఎస్వీఆర్‌తో పాటు అల్లు రామలింగయ్యకూ ఆయనే నేపథ్య గాయకులు.

ఇక అక్కినేనికి బాలు ఇచ్చిన సూపర్ హిట్ సాంగ్స్ గురించి చెప్పుకోవచ్చు. ఆయన గొంతు వీరికి సరిపడదు అన్న చోటనే ఆ విమర్శలో పసలేదని బాలు నిరూపించాడు. గతంలో ఒకే చిత్రంలో నటించిన ఇద్దరు హీరోలకు వేర్వేరు గాయకులు పాడితే, అలా కాకుండా ఒకే చిత్రంలో ఆ ఇద్దరు హీరోలకు బాలు ఒక్కడే పాటలు పాడిన సినిమాలు అనేకం ఉన్నాయి. 'సత్యం శివం'లో ఇటు ఎస్వీఆర్, అటు ఏఎన్నార్లకు; 'హేమాహేమీలు' సినిమాలో ఏఎన్నార్కూ, కృష్ణకూ బాలునే పాడారు! ఇలాంటి ఉదాహరణలు ఎన్నో ఇక శాస్త్రియ సంగీతం తెలియని బాలుతో 'శంకరాభరణం'కు పాటలు పాడించడమా? అన్న నోళ్లనూ ఆయన మూయించారు. మహదేవన్ సహాయకులు పుహళేంద్రి సహకారంతో నెల రోజుల పాటు కఠోర సాధన చేసి, శాస్త్రియ సంగీతాన్ని అభ్యసించి, తొలిసారి ఉత్తమ నేపథ్య గాయకుడిగా జాతీయ అవార్డు పొందారు. ఇక తమిళంలో డీఎం. సాందర్బాజన్ అక్కడి అగ్ర కథానాయకులకు నేపథ్య గానం చేస్తున్న సమయంలో పట్టుదలతో తమిళ భాషను అభ్యసించి, అక్కడి ఎంజీఆర్, శివాజీ గణేశన్, జెమినీగణేశన్లకు పాటలు పాడారు. తన పాట కోసం వారంతా వేచి చూసే స్థాయికి ఎదిగారు. దర్శకులు భారతీరాజా, బాలచందర్, బాలు మహేంద్ర, మహేంద్రన్ వంటి వారి సహకారంతోనూ, సంగీత దర్శకుడు ఇళయరాజాతో ఉన్న అనుబంధంతోనూ బాలుకు అది సాధ్యమైంది. ఇక ఎ.ఆర్. రెహమాన్ స్వరపరిచిన 'మిస్సార్ కనువు'తో తన భాష కాని తమిళంలోనూ బాలు ఉత్తమ నేపథ్య గాయకుడిగా జాతీయ అవార్డు అందుకున్నారు.

కన్నడ చిత్రసీమలోకి బాలు అడుగుపెట్టేసరికే నటులు రాజ్ కుమార్, పి.బి.శ్రీనివాస్ వంటి ఉద్దండ గాయకులు అక్కడ రాజ్యమేలుతున్నారు. వారి సరసన చోటు దక్కించుకోవడానికి బాలుకు పెద్దంత సమయం పట్టలేదు. రాజన్ -నాగేంద్ర, విజయభాస్కర్, ఎం. రంగారావు వంటి సంగీత దర్శకుల ప్రోత్సాహంతో కన్నడ నాట పాగా వేశారు. అంధగాయకులు

పంచాక్షరి గావై జీవితం ఆధారంగా తెరకెక్కిన 'సంగీత సాగర శ్రీగాన యోగి పంచాక్షరి గావై' చిత్రానికి హంసలేఖ స్వరరచన చేయగా, బాలు ఉత్తమ నేపథ్య గాయకునిగా జాతీయ అవార్డు అందుకున్నారు. ఇక హిందీ చిత్రసీమలో బాలు గాన ప్రస్థానం ఆయన కీర్తికిరీటంలో కలికితురాయి. తొలి చిత్రం 'ఏక్ దూజే కేలియే'తోనే ఉత్తమ గాయకుడిగా జాతీయ అవార్డు అందుకున్నారు. అయితే... ఆ చిత్రంలో పాత్రధారి కమల్ హాసన్ దక్షిణాదికి చెందిన యువకుడిగా నటించడం వల్ల బాలుతో పాడించారని, ఆయన హిందీ భాషలో స్పష్టతలేదని కొందరు విమర్శించారు. వారందరి నోళ్లకు బాలు తర్వాత పాడిన చిత్రాలే తాళాలు వేశాయి. ధర్మేంద్ర, జితేంద్ర, గోవింద, మిథున్ చక్రవర్తి, జాకీప్రాఫ్ మొదలుకొని అనేకమంది హిందీ హీరోలకు బాలు పాటలు పాడారు. ఇక సల్మాన్ ఖాన్ - బాలు కాంబినేషన్లో వచ్చిన హిందీ సూపర్ హిట్ సాంగ్స్ అనేకానేకం. విశేషం ఏమంటే 'మైనే ప్యార్ కియా, హమ్ ఆప్కే హై కౌన్' వంటి హిందీ చిత్రాలు తెలుగునాట విశేష ఆదరణ పొందాయంటే కారణం బాలు అందులో పాడిన పాటలే! చిత్రం ఏమంటే ఆ చిత్రాలు ఆ తర్వాత తెలుగులోనూ డబ్ అయ్యి, అంతే ప్రజాదరణ పొందాయి. అలా మొదలైన బాలు

విద్యనేర్వడంలో పోటీ పడ్డ బాలు... ఎంత ఎదిగినా ఒదిగే ఉన్నారు. సీనియర్ గాయనీ గాయకులకు ఎంతటి గౌరవాన్ని ఇచ్చారో, తన తర్వాతి తరం గాయనీ గాయకుల పట్ల అదే స్థాయి ఆత్మీయానురాగాలు పంచారు బాలు. వినయం, విధేయత, కృతజ్ఞతాభావం ఇవే తన ఎదుగుదలకు కారణమని బాలుకు తెలుసు. అదే మార్గంలో సాగమని ఈతరం గాయనీగాయకులకూ చెబుతుంటారు.

హిందీ సినీ గాన ప్రస్థానం మొన్నటి 'చెన్నయ్ ఎక్స్ ప్రెస్' టైటిల్ సాంగ్ వరకూ సాగుతూనే ఉంది. శాస్త్రియ సంగీతాన్ని అభ్యసించని ఓ గాయకుడు తన మాతృభాషలోనే కాకుండా మూడు పరభాషల్లోనూ ఉత్తమ గాయకుడిగా జాతీయ అవార్డులు అందుకోవడం అనేది బాలుకు దక్కిన అరుదైన గౌరవం. స్పృహ వర్ధతే విద్య అనేది ఆ రకంగా బాలుకు చక్కగా నరిపోతుంది.

విద్యనేర్వడంలో పోటీ పడ్డ బాలు... ఎంత ఎదిగినా ఒదిగే ఉన్నారు. సీనియర్ గాయనీ గాయకులకు ఎంతటి గౌరవాన్ని ఇచ్చారో, తన తర్వాతి తరం గాయనీ గాయకుల పట్ల అదే స్థాయి ఆత్మీయానురాగాలు పంచారు బాలు. వినయం, విధేయత, కృతజ్ఞతాభావం ఇవే తన ఎదుగుదలకు కారణమని బాలుకు తెలుసు. అదే మార్గంలో సాగమని ఈతరం గాయనీగాయకులకూ చెబుతుంటారు. పాటలంటే ప్రాణం పెట్టే బాలు కుటుంబ సభ్యులందరికీ పాటలు పాడే అలవాటు ఉండటం మరోవిశేషం. ఆయన సోదరి శైలజ గాయనిగా చక్కగా రాణించారు. మరో విశేషం ఏమంటే బాలు, తన ఇద్దరు చెల్లెళ్ళు వసంత, శైలజతోనూ, తన కొడుకు చరణ్, కూతురు పల్లవితోనూ కలిసి 'డార్లింగ్ డార్లింగ్' అనే తమిళ సినిమాలో పాట పాడారు. ఇక తెలుగు సినిమా 'మా అల్లుడు వెరీ గుడ్'లో బాలు, చరణ్, పల్లవి కలిసి పాట పాడారు. ఆయన జీవితంలో ఇదో మరిచిపోలేని మధురానుభూతి.

బాలు సినీ ప్రస్థానంలో ఎవరితోనూ కఠినంగా మాట్లాడింది లేదు. పోట్లాడింది లేదు. అయితే నటుడు కృష్ణతోనూ, జీవిత చరమాంకంలో సహచర సంగీత దర్శకుడు ఇళయరాజాతోనూ ఆయనకు విభేదాలు వచ్చాయి. అవన్నీ టీ కప్పులో తుఫాను లాంటివి. ఆ తర్వాత కృష్ణకు బాలు అనేక సూపర్ హిట్ సాంగ్స్ ఇచ్చారు. ఇక బాలును ప్రాణంగా భావించే ఇళయరాజా ఆయన కోలుకోవాలంటూ కన్నీటితో ఆ భగవంతుడిని ప్రార్థించాడు. ఆయనలానే కోట్లాదిమంది చేసిన ప్రార్థనలూ ఫలించక బాలు తనువు చాలించారు. బాలు మరణానంతరం ఇళయరాజా తిరువణ్ణామలైలోనే విశ్వానికి సమక్షంలో బాలుకోసం మోక్షదీపం స్వయంగా వెలిగించడంతోనే వారి మధ్య ఉన్న గాఢానుబంధం సంగీత ప్రపంచానికి అర్థమైంది.

దాదాపు ఐదున్నర దశాబ్దాలపాటు భారతీయ సినీ సంగీతాన్ని తన పాటతో ఓలలాడించిన ఆ గాయకునికి, పుంభావ సరస్వతి తనయుడికి భారత రత్న అవార్డును ప్రకటించాలన్నది కోట్లాది మంది కోరిక. అనతికాలంలోనే అది నెరవేరుతుందని భావిద్దాం.

వ్యాసకర్త : సీనియర్ జర్నలిస్ట్

భగవంతుని విలువ

ఒకరాజ్యంలో ఒకరాజు ఉండేవాడు. అతడికి న్యాయం, ధర్మం పట్ల అనురక్తి ఎక్కువ. ప్రజలంటే వాత్సల్యం, ప్రేమ. నిత్యం భగవంతుడిని శ్రద్ధగా పూజించేవాడు. భక్తితో స్మరించేవాడు. ఒకనాడు భగవంతుడు ప్రసన్నుడై అతడికి దర్శనం ఇచ్చి “రాజా, నేను చాలా సంతోషించాను. నీకు ఏదైనా కోరిక ఉంటే చెప్పు” అన్నాడు.

ప్రజలంటే ఎంతో ప్రేమగల ఆ రాజు ఇలా అన్నాడు- “భగవాన్, నా దగ్గర నీవిచ్చిన సంపదలన్నీ ఉన్నాయి. నీ కృపవల్ల నా రాజ్యంలో అందరూ సుఖ సంతోషాలతో ఉన్నారు. అయినప్పటికీ నాకు ఒకటే కోరిక! మీరు నాకు కనిపించినట్లే, నన్ను ధన్యుణ్ణి చేసినట్లే, నా ప్రజలందరికీ కృపతో దర్శనాన్ని ఇచ్చి ధన్యులను చేయండి.” భగవంతుడు రాజును చూసి “ఇది సాధ్యం కాదు కదా.” అని ఏదో చెప్పబోయాడు. కాని రాజు మాత్రం పట్టు బట్టి “ఈ కోరికను తీర్చవలసిందే” అన్నాడు. భగవంతుడు చివరకు భక్తుడికి లొంగక తప్పలేదు. ఆయన అన్నాడు- “సరే, రేపు నీ ప్రజలందరినీ తీసుకుని ఆ కొండ దగ్గరకు రా! నేను కొండమీద అందరికీ దర్శనమిస్తాను.” రాజు ప్రసన్నుడై, మరుసటిరోజు నగరంలో దండోరా వేయించాడు. “రేపు అందరూ నాతో పాటు కొండ దగ్గరకు రండి. అక్కడ మీకందరికీ భగవంతుడు దర్శనం ఇస్తాడు!” రెండవరోజు రాజు తన ప్రజలందరినీ, న్యజనులతో పాటు తీసుకుని కొండవైపు నడిచాడు. దారిలో ఒకచోట రాగి నాణేల కొండ కనిపించింది. కొంతమంది ప్రజలు అటువైపు పరిగెత్తారు. అప్పుడు రాజు వారందరినీ “అటువైపు ఎవరు దృష్టి పెట్టవద్దు. ఎందుకంటే.. మీరు అందరూ భగవంతుడిని కలవలానికీ వెళ్తున్నారు. ఈ రాగి నాణాల మోజులో మీ అదృష్టాన్ని కాలతన్ను కోకండి” అన్నాడు. కానీ లోభం, ఆశపల్ల కొంతమంది రాగి నాణేల దగ్గరే ఆగి, వాటిని మూలకట్టుకుని తమ ఇంటివైపు వెళ్లిపోయారు.

రాజు మాత్రం ముందుకు సాగాడు! కొంతదూరం పోయాక... వెండి నాణాల కొండ కనిపించింది. మిగిలిన ప్రజలలో కొందరు అటువైపు పరిగెత్తారు. వెండి నాణేలను మూట కట్టుకుని ఇంటికి వెళ్లిపోయారు. వాళ్లకు ఈ అవకాశం మళ్లీ రాదనిపించింది. ఈ విధంగా కొంత దూరం వెళ్లిన తర్వాత బంగారపు నాణేల పర్వతం కనిపించింది. ప్రజల్లో మిగిలిన వారు, రాజు బంధువులతో సహా అటువైపే పరుగెత్తారు.

వాళ్లూ ఇతరుల లాగే బంగారు నాణేలను మూటలు కట్టుకొని సంతోషంగా వెళ్లిపోయారు. కేవలం రాజు, రాణి మిగిలారు. రాజు రాణితో “చూడు, ఈ ప్రజలు ఎంత ఆశపరులో..! భగవంతుడు లభించటం అంటే... ఎంత గొప్ప విషయమో వీరికి తెలియటంలేదు! భగవంతుని ఎదుట ప్రపంచం లోని ధనమంతా ఒకలెక్కాడు!” అన్నాడు. నిజమేనని రాణి రాజు మాటలను సమర్థించింది. వారిద్దరూ ముందుకు సాగారు.

కొంతదూరం వెళ్లాక రాణికి, రాజుకు ఏదురంగుల్లో మెరుస్తూ వజ్రాల పర్వతం కనిపించింది. రాణి వజ్రాల ఆకర్షణ వల్ల అటువైపు పరిగెత్తి, వజ్రాలన్నిటినీ మూట కట్టుకొంది. అదిచూసి రాజు బాధపడ్డాడు. విరక్తితో, బరువైన మనసుతో ఒంటరిగా ముందుకు సాగాడు. కొండపై భగవంతుడు నిల్చి ఉన్నాడు. రాజును చూస్తూనే చిరునవ్వుతో అడిగాడు- “ఎక్కడ నీ ప్రజలు, నీ బంధువులు? నేను ఎప్పటి నుంచో ఇక్కడే నిల్చినీ మీ అందరికోసం ఎంతో ఆత్మతతో ఎదురు చూస్తున్నాను.” రాజు సిగ్గుతో తలదించుకున్నాడు. అప్పుడు భగవంతుడు రాజుతో “ఓరాజా, ఎవరైతే తమ జీవితంలో భౌతిక సంసారిక లాభాలను నాకంటే ఎక్కువ అని భావిస్తారో వారికి ఎప్పటికీ నేను లభించను! వారు నా స్నేహాన్ని, కృపను ఎన్నటికీ పొందలేరు!” అని చెప్పాడు.

పర స్త్రీ తల్లితో సమానం

స్త్రీతను రావణుడు అపహరించాడు. ఆమెను వెతుకుతూ రామలక్ష్మణులు బయలుదేరారు. తమను ఆట పట్టించడానికి సీత ఎక్కడైనా దాక్కొని ఉందేమోనని రాముడు అనుకున్నాడు. అలా అనుకున్న రాముడు పర్ణశాలకు సమీపంలోని అడవి అంతటా గాలించాడు. ఎక్కడా కనిపించకపోయేసరికి దుఖంతో వృక్షాలను, లతలను అడగడం ప్రారంభించాడు. “నా సీత ఎక్కడ? మీరు ఎవరైనా చూశారా? అని అడుగుతున్నాడు.

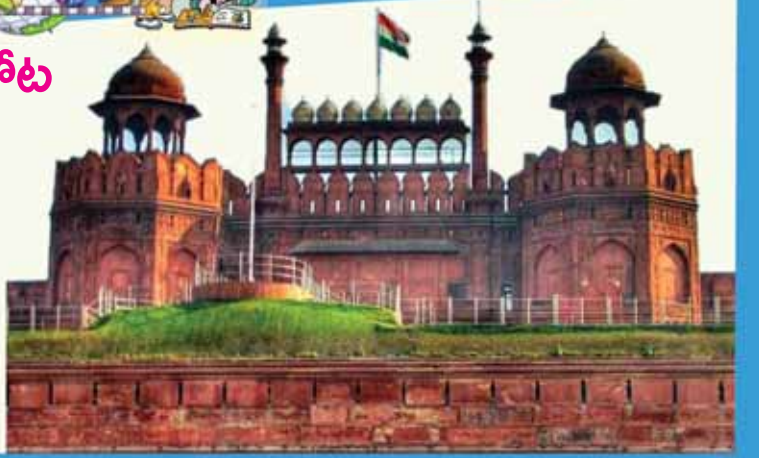
సరిగ్గా అదే సమయంలో పార్వతీపరమేశ్వరులు ఆకాశమార్గంలో వెళుతున్నారు. శంకరుడు తన ఆరాధ్య దైవమైన రాముడు కనిపించగానే కళ్లు మూసుకొని మౌనంగా ఆయనను ధ్యానించాడు. ఇప్పటిదాకా మూట్లాడుతున్న పరమేశ్వరుడు ఒక్కసారిగా మౌనం వహించారు ఎందుకో అనుకొని పార్వతీదేవి ఆశ్చర్యపడింది. ఎందుకు మౌనం దాల్చారని శంకరుని ప్రశ్నించింది. దశరథ రాముడు కనిపించిన ఆనందంలో మునిగిపోయానని శంకరుడు సమాధానం చెప్పాడు. అప్పుడు పార్వతీ మీకు భగవంతుడు ఎవరు ? సీతను రావణుడు ఎత్తుకుపోతే తిరుగుతున్న ఆ రాముడా మీకు దేవుడు అని అన్నది. అప్పుడు పరమేశ్వరుడు పార్వతీ నీకు అన్ని తెలియవు. అతని మహత్యం నీకు తెలియదు అన్నాడు. మీ భగవంతుడిని నేను ఇప్పుడే మాయలోపడేస్తాను చూడండి అని పార్వతీ సవాలు చేసింది. “నీ ఇష్టం. కానీ, ఆ తర్వాత పశ్చాత్తాప పడతావు సుమా” అని హెచ్చరించాడు. ఆమె రాముడు వెళ్లేదారిలో సీతరూపం ధరించి నిల్చుంది. ఎదురుగా సీతాదేవి ఉంటే రాముడు ఇంకా సీతా ! సీతా! అంటున్నాడు ఏమిటి అని లక్ష్మణుడు ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నాడు. ఆ వెంటనే అన్నా! వదిన గారు మీ ఎదురుగానే ఉన్నారు కదా అని అన్నాడు. రాముడు పొంగి వచ్చే దుఖాన్ని అపుకుంటూ తల్లి నమస్కారం అంటూ ఆమెకు వందనం చేశాడు. ఎందుకంటే శంకరుడు రామునికి ఆరాధ్యదైవం. మరి ఆయన భార్య రామునికి తల్లితో సమానమే కదా. ఆ విషయం తెలుసు కాబట్టి రాముడు నమస్కారం చేసి శంకరుని కుశలం అడిగాడు. పార్వతీ పర స్త్రీ అని గ్రహించడమే కాకుండా ఆమె ఎవరో రాముడు తెలుసుకున్నాడు. పార్వతీ చాలా సిగ్గుపడింది. రామలక్ష్మణులను ఆశీర్వదించి శంకరుని వద్దకు వచ్చింది. ఏమి జరిగిందని శంకరుడు అడిగాడు. అప్పుడు పార్వతీ అన్నది “మీ మాట మీద నాకు అపారమైన నమ్మకం ఉన్నా. నేను కూడా సహజ పరీక్ష చేయాలనుకున్నాను చేశాను”. కానీ, నేను ఎవరో తెలుసుకోవడమే కాదు. నన్ను తల్లిగా భావించి వందనం చేశాడని చెప్పింది. ఇంతటి ఉదాత్త భావాలను బోధించడం భారతదేశపు ఉత్కృష్ట సంస్కృతికి నిలువెత్తు నిదర్శనం.

జెలుసుకుందాం

ఎర్రకోట

దేశ రాజధాని ఢిల్లీలో ఉంటుంది. ఇది దేశభక్తికి ప్రతీక. దీనిని యునెస్కో ప్రపంచ వారసత్వ కట్టడంగా గుర్తించింది. స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం రోజున భారత ప్రధాని ఇక్కడి నుంచే జాతీయ జెండాను ఎగురవేసి జాతినుద్దేశించి మాట్లాడతారు.

కథ

అవివేకం

ఒక అడవిలో ఒక చీమ వేగంగా పరుగెత్తుతున్నది. కొంతసేపటికి దానికి ఒక ఎలుక ఎదురొచ్చింది.

“చీమా చీమా ఎందుకంత వేగంగా పరుగెడుతున్నావు?” అని అడిగింది ఎలుక.

“అక్కడొక పెద్ద జంతువు ఉంది. నా కన్నా చాలా పెద్దది. అది నన్ను తినేస్తుందేమోనని పెరుగెత్తుతున్నాను.” అంది చీమ.

“అయితే అది నన్ను కూడా తినేస్తుందేమో, నేనూ నీతో పాటే పరుగెత్తుతాను” అంటూ ఎలుక కూడా

పరుగు ప్రారంభించింది.

అవి రెండూ పరుగెడుతుండగా ఒక కుందేలు ఎదురొచ్చింది.

“ఎందుకలా పరుగెడుతున్నారు?” అని అడిగింది.

“అక్కడొక పెద్ద జంతువు ఉంది. నా కన్నా చాలా పెద్దది. అది నన్ను తినేస్తుందేమోనని పెరుగెత్తుతున్నాను.” అంది చీమ.

“అవునవును” అంది ఎలుక.

దాంతో భయంతో కుందేలు కూడా వాటితో పరుగు లంకించింది.

కొంతదూరం వెళ్లాక వాటికి ఒక నక్క ఎదురొచ్చి అదే ప్రశ్న వేసింది. చీమ మళ్లీ అదే సమాధానం చెప్పింది.

వాటితో పాటు నక్క కూడా పరుగెత్తింది.

పద్యం

**ఎద్దుకైన గాని యేడాది తెలిపిన
మాట తెలిసి నడచు మర్మమెరిగి
మొప్పి తెలియలేదు ముప్పదేండ్లకునైన
విశ్వదాభిరామ విమర వేమ**

భావం : ఒక ఏడాది నేర్పిస్తే ఎద్దుయినా మనం చెప్పినట్లు నడుచుకుంటూ సేద్యానికి ఉపయోగపడుతుంది. మూర్ఖులకు ఎన్ని మార్లు (ముప్పులు ఏండ్లు) చెప్పినా బుద్ధిమారదు.

శ్లోకం

**ఖిలః సర్వపమాత్రాణి పరచ్ఛిద్రాణి పశ్యతి ।
అత్మనో బిల్బమాత్రాణి పశ్యన్మపి న పశ్యతి ॥**

భావం : దుర్మార్గుడు ఇతరులలో ఉన్న ఆవగింజంత దోషాన్ని కూడా పరిశీలనగా చూస్తాడు. తన తప్పు మారేడు కాయంత వున్నా గమనించనే గమనించదు.

జ త ప ర చం డి

ఇక్కడున్న పదాలకు పక్కనున్న పదాల్లో ఏవి సరిపోతాయో కనుక్కోండి.

అసియా	మెకిక్లొ
అఫ్రికా	అకన్ కాగ్వా
ఉత్తర అమెరికా	కిలిమంజారో
దక్షిణ అమెరికా	ఎవరెస్ట్

సౌఖ్యకృత-కర్ణాటక టెక్నో
స్టేషన్ -కర్ణాటక రైల్వే స్టేషన్
స్టేషన్ -కర్ణాటక రైల్వే స్టేషన్
స్టేషన్ -కర్ణాటక రైల్వే స్టేషన్

భారత స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు

కల్లూరు సుబ్బారావు

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని అనంతపురం జిల్లాకు చెందిన స్వాతంత్ర్య సమర యోధుడు. 1897 మే 25న జన్మించారు. ఈయన మంచి వక్త, కవి. 1920లో స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో చేరాడు. అనేక పర్యాయాలు జైలుకు వెళ్లారు. 1965లో ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభకు హిందూపురం నియోజకవర్గం నుంచి శాసనసభ్యుడిగా ఎన్నికైనాడు. 1967లో భారత ప్రభుత్వం ఈయనను పద్మశ్రీ పురస్కారంతో సత్కరించింది. 1973 డిసెంబరు 21న మరణించాడు.

జనరల్ నెస్టెడ్

1. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నెలకొల్పిన సంవత్సరం?
2. ఐపిఎల్‌ని విస్తరించండి?
3. జుహూ బీచ్ ఏ రాష్ట్రంలో కలదు?

(గ్రోవ్‌ల్యాండ్) యంగ్‌ల్యాండ్ క్రైడ్ క్రైడ్ల్యాండ్
క్రైడ్ల్యాండ్ '81611' : యంగ్‌ల్యాండ్

మెనడుసు మేత

ఎర్రటి పండు మీద ఈగైనా వాలదు?

(గ్రోవ్ : యంగ్)

మంచిమాట

నీ సంతోషాన్ని ఎవరి కోసమో..
ఎందుకోసమో పణంగా పెట్టవద్దు..

చాలా దూరం పరుగెత్తాక నక్క అలసటతో “ఇంక నా వల్ల కాదు. నేను పరుగెత్తలేను. ఇంతకూ ఆ జంతువు ఏమిటి?” అని అడిగింది.

“అదా! అది పెద్ద గండుచీమ. నావైపే వస్తుంటే తనేం చేస్తుందోనని భయపడ్డాను” అని చెప్పింది చీమ.

ఎలుక, కుందేలు, నక్కకు కోపం వచ్చి “గండుచీమ మమ్మల్ని తింటుందా? అనవసరంగా భయపెట్టావు” అని కళ్లెర్ర చేశాయి.

“నన్ను తింటుందని చెప్పాను. మిమ్మల్ని తింటుందన్నానా?” అంది చీమ. నిజమే కదా అనుకున్నాయి ఎలుక, కుందేలు, నక్క ★

విందు.. వినోదం... పెండ్లి.. పేరంటం...

అన్నింటా మీ నేస్తం.

క్రేన్

వక్క పలుకులు

వీటికి సాటి మరేవి లేవు

www.craneindia.net

శ్రీగిరి సుబ్బారావు మరియు శ్రీమతి గిరి లక్ష్మీదేవి

ఇవ్వదు మీ కోసం సరికొత్త ప్యాకింగ్‌లో సరికొత్త రుచులతో

వారఫలాలు

2020 అక్టోబర్ 05 నుంచి 11 వరకు

సింహంభట్ల సుబ్బారావు

6300674054

మేషం : అశ్విని, భరణి, కృత్తిక 1వ పాదం

ఆదాయానికి ఇబ్బందులు ఉండవు. ముఖ్యమైన కార్యక్రమాలు పూర్తి. కాంట్రాక్టులు దక్కి ఉత్సాహంగా గడుపుతారు. వాహనాలు, భూముల కొనుగోలు. వ్యాపారులకు ఊహించని లాభాలు. పారిశ్రామికవేత్తలు, కళాకారులు, రచయితలకు ప్రోత్సాహకరం. 10,11 తేదీల్లో ఆకస్మిక ప్రయాణాలు. స్వల్ప అనారోగ్యం. లక్ష్మీనృసింహ స్తోత్రాలు పఠించండి.

వృషభం : కృత్తిక 2,3,4 పాదాలు, రోహిణి, మృగశిర 1,2 పాదాలు

ఆదాయం గతంతో పోలిస్తే మెరుగ్గా ఉంటుంది. ఎదురు చూస్తున్న వారికి ఉద్యోగవ కాశాలు దక్కువచ్చు. పరిస్థితులు అనుకూలమైనాయి. కొన్ని వ్యవహారాల్లో ముందడుగు వేస్తారు. శత్రువులపై విజయం సాధిస్తారు. వాహనాల కొనుగోలు. వ్యాపారులకు లాభాలు. పారిశ్రామికవేత్తలు, క్రీడాకారులు, కళాకారులు శుభవార్త వింటారు. 6,7 తేదీల్లో వృథా ఖర్చులు. ఆరోగ్యపరమైన చికాకులు. హనుమాన్ ఛాలీసా పఠించండి.

మిథునం : మృగశిర 3, 4 పాదాలు, ఆర్ద్ర, పునర్వసు 1,2,3 పాదాలు

చేపట్టిన పనుల్లో అటంకాలు తొలగుతాయి. ఆస్తుల విషయంలో నమస్కలు తీరుతాయి. పరిచయాల పెరుగుతాయి. కాంట్రాక్టులు దక్కుతాయి. ఇంటి నిర్మాణయత్నాలు సఫలం. వ్యాపారులు పెట్టుబడులు దక్కించుకుంటారు. ఉద్యోగులకు అదనపు బాధ్యతలు. పారిశ్రామిక, రాజకీయ వేత్తలు, రచయితలకు విశేషమైన కాలం. 8,9 తేదీల్లో బంధువులతో విభేదాలు. ఆరోగ్య సమస్యలు. ఆకస్మిక ప్రయాణాలు. శివాష్టకం పఠించండి.

కర్కాటకం : పునర్వసు 4వ పాదం, పుష్యమి, ఆశ్లేష

పరిస్థితులను అనుకూలంగా మార్చుకుని సాగుతారు. ఆవుల సలహాలు, సూచనలు పాటిస్తారు. ఆస్తుల వ్యవహారాల్లో చికాకులు తొలగుతాయి. ప్రముఖుల ప్రశంసలు అందుకుంటారు. ఇంటి నిర్మాణయత్నాలు సానుకూలం. వ్యాపారులకు లాభాలు. ఉద్యోగులకు పనిభారం తగ్గవచ్చు. రాజకీయవేత్తలు, క్రీడాకారులు, రచయితలకు ప్రోత్సాహకరం. 8,9 తేదీల్లో వృథా ఖర్చులు. ఆకస్మిక ప్రయాణాలు. ఆదిత్య హృదయం పఠించండి.

సింహం : మిథు, పుబ్బ, ఉత్తర 1వ పాదం

కొత్త కార్యక్రమాలు విజయవంతం. అదనపు ఆదాయం లభిస్తుంది. స్థిరాస్తి ఒప్పుదాలు. వాహనాలు, ఆభరణాల కొనుగోలు. ఆధ్యాత్మిక కార్యక్రమాల్లో పాల్గొంటారు. కాంట్రాక్టులు దక్కించు కుంటారు. ఉద్యోగులకు పనిభారం తగ్గుతుంది. రాజకీయవేత్తలు, కళాకారులు, క్రీడాకారులకు కొత్త అవకాశాలు. 10,11 తేదీల్లో ఖర్చులు, అనారోగ్యం. సుబ్రహ్మణ్యాష్టకం పఠించండి.

కన్య : ఉత్తర 2,3,4 పాదాలు, హస్త, చిత్త 1,2 పాదాలు

కొన్ని కార్యక్రమాలు శ్రమానంతరం పూర్తి. గృహ నిర్మాణయత్నాలు ఫలిస్తాయి. ప్రముఖులతో పరిచయాలు. వాహనాల కొనుగోలు. వ్యాపారస్తులకు అనూహ్యంగా లాభాలు. ఉద్యోగులకు బాధలు తొలగుతాయి. రాజకీయవేత్తలు, కళాకారులు, క్రీడాకారులు లక్ష్యసాధన దిశగా ముందడుగు వేస్తారు. 6,7 తేదీల్లో వృథా ఖర్చులు. కుటుంబసభ్యులతో విభేదాలు. గణేశాష్టకం పఠించండి.

తుల : చిత్త 3,4 పాదాలు, స్వాతి, విశాఖ 1,2,3 పాదాలు

పట్టుదల, ఆత్మవిశ్వాసం పెరుగుతాయి. సమస్యలు అధిగమించి సత్తా చాటుకుంటారు. గృహ, వాహనయోగం. వాయిదా పడిన వేడుకలపై తుది నిర్ణయాలు. వ్యాపారులకు లాభాలు. ఉద్యోగులకు ముఖ్య సమాచారం ఊరటనిస్తుంది. కళాకారులకు, రచయితలకు, క్రీడాకారులకు ఉత్సాహంగా గడుస్తుంది. 7,8 తేదీల్లో దూరప్రయాణాలు. శారీరక రుగ్మతలు. లక్ష్మీస్తుతి మంచది.

మృగశిర : విశాఖ 4వ పాదం, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ

కొత్త కార్యక్రమాలు పూర్తి. రావలసిన డబ్బు అంది అవసరాలు తీరతాయి. కొన్ని సమస్యల నుంచి గట్టెక్కుతారు. వాహనయోగం. స్థిరాస్తి వివాదాలు పరిష్కారం. వ్యాపారులకు లాభాలు. ఉద్యోగులకు విధుల్లో అవాంతరాలు తొలగుతాయి. పారిశ్రామిక వేత్తలు, కళాకారులు, క్రీడాకారుల యత్నాలు సఫలం. 9,10తేదీల్లో అనుకోని ఖర్చులు. కుటుంబసమస్యలు చికాకు పరుస్తాయి. దత్తాత్రేయ స్తోత్రాలు పఠించండి.

ధనుస్సు : మూల, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ 1వ పాదం

ఆత్మీయతతో వివాదాల వరిష్కారం. పట్టుదలతో సమస్యల పరిష్కారం. కొత్త కాంట్రాక్టులు

మకరం : ఉత్తరాషాఢ 2,3,4 పాదాలు, శ్రవణం, ధనిష్ఠ 1, 2 పాదాలు

నిదానించిన పనులు ఎట్టకేలకు పూర్తి. బంధువులతో వివాదాలు సర్దుకుంటాయి. వాహనాలు, భూముల కొనుగోలు. జీవితాశయం నెరవేరుతుంది. ఇంతకాలం పడిన కష్టం ఫలిస్తుంది. వ్యాపారస్తులకు లాభాలు. ఉద్యోగులకు మార్పులు. రాజకీయవేత్తలు, కళాకారులు, రచయితలు శుభవార్తలు వింటారు. 5,6 తేదీల్లో ఖర్చులు. స్నేహితులతో విభేదాలు. శివపంచాక్షరి పఠించండి.

కుంభం : ధనిష్ఠ 3,4 పాదాలు, శతభిషం, పూర్వాభాద్ర 1,2,3 పాదాలు

కొత్త విషయాలు గ్రహిస్తారు. ఆవుల నలహాలు అమలుచేస్తారు. వరిస్థితులు అనుకూలమైనాయి. సమాజంలో గౌరవమర్యాదలు పొందుతారు. వాహనాలు, ఆభరణాల కొనుగోలు. వ్యాపారస్తులకు అనుకూలకాలం. ఉద్యోగులకు కొత్త హోదాలు. పారిశ్రామిక, రాజకీయవేత్తలు, కళాకారులకు ఇబ్బందులు తొలగుతాయి. 8,9 తేదీల్లో బంధువులతో తగాదాలు. శ్రీకృష్ణాష్టకం పఠించండి.

మీనం : పూర్వాభాద్ర 4వ పాదం, ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి

ఆదాయానికి మించి ఖర్చులు. ముఖ్యమైన పనుల్లో అవాంతరాలు. చాకచక్యంతో సమస్యల పరిష్కారం. కాంట్రాక్టులు చేజారవచ్చు. కష్టానికి ఫలితం కనిపించదు. ఆరోగ్యం విషయంలో చికాకులు. నిరుద్యోగులకు ప్రతిబంధకాలు. వ్యాపారస్తులకు ఒత్తిడులు. రాజకీయవేత్తలు, కళాకారులు, రచయితలు నిర్ణయాల్లో తొందరపడరాదు. 7,8 తేదీల్లో శుభవార్తలు. కనకధారాస్తోత్రాలు పఠించండి.

పదరసం - 291

అడ్డం

1. చులకన, లోకువ (3)
3. అవగాహనం (4)
7. అటుగా దురద, జిల (2)
8. వినయం (3)
9. దుర్లభం (3)
10. అటుగా వెళ్లటం (3)
12. అటుగా వచ్చిన రూపకం (4)
13. పాతకాలపు కొలమానపు సాధనం (2)
14. ఒక నక్షత్రం, కారై కూడా (2)
16. ఆసక్తి (3)
20. తరంగం (2)
22. ప్రతిరోజు, నిత్యం (2)
23. సముద్రం (4)
25. ధనుర్విద్య (4)
27. అభిసర్జనం (2)
28. భావకం, యతి (2)
29. అటుగా వార్ధకం (2)
30. నిందించువాడు (3)
31. అభిలాష, ఇష్టమైనది (3)
33. వినరును (3)
34. తొలివదువులు, ఇవి నాలుగుంటాయి ఏమిటది (3)
36. ఉబ్బు (2)
37. కౌసల్య తనయుడు (3)

నిలువు

1. గొయ్యి, బిలం (3)
2. తడబడిన ఇంతి, ఇది చదవటమంటే చాలా ఆసక్తి (3)
3. చూతము, మామిడి (3)
4. ఇందుగుచెట్టు (4)
5. పైకేమీ తెలియనట్టుండే దిట్ట (4)
6. సంతసం (3)
11. ఆంధ్రభాగవతం రచించిన కవి (3)
15. శీర్షాసనమేసిన నాన్నగారి సోదరి (2)
16. సంతృప్తియగు (5)
17. నవరత్నాలలో ఒక రకం (3)
18. క్రిందుగా వచ్చిన సైనికుడు (2)
19. నారదుడు (5)
21. ఒక సుగంధ ద్రవ్యం (3)
23. గణయతిప్రాస నియమాలు కలది (3)
24. నెమ్మదించు (4)
26. ప్రఖ్యాతమైనది, తెలిసినది (3)
32. ఉపాయం (2)
33. వెనుకమేను (2)
34. వేపచెట్టు (2)
35. సేన (2)

సమాధానాలను పైగడులలో పూరించి, కత్తిరించి కవర్ పై పదరసం నెం. వేసి అక్టోబర్ 19 లోగా జాగృతికి పంపండి. సరైన సమాధానాలు రాసినవారిని విజేతలుగా ప్రకటిస్తాం. ఒకరిని లాటరీ ద్వారా ఎంపికచేసిన గడు బహుమతి అందజేస్తాం. తుది నిర్ణయం జాగృతి యాజమాన్యం.

1	2			3	4		5		6
7			8				9		
10		11		12					
		13					14	15	
16	17			18		19		20	21
22			23		24				
25		26			27			28	
		29			30				
31	32			33				34	35

పదరసం-291

పేరు :

చిరునామా:

పిన్ కోడ్ : మొబైల్ :

పదరసం 291

1	మం	మ	కా	వ	డి	అ	ను	వు
2	డా	అ	కం	క	బి	వ్వు	ధి	
3	క్రి	మృ	న	క	బి	ర	డా	మ
4	ని	కొ	గ	కృ	ల	క్షి		
5	బి	ద	అ	క	క	క	ఇ	
6	బా	వ		శ	ల	క	ర్ర	ల
7	ప	సం	దు		ల	బి	లై	ం
8	న			శి	స	ర	త్రం	
9	న		వి	శా	స	పా	త్ర	దు
10	బి	మ	లు		రా	దు	వా	
11	బి	మ	రు		రా	ని	లు	త

సమాధానాలు

విజేతలు: బి. ఇందుశేఖర్, గండ్లూరు ధరణిజ, ఉదయశ్రీ, కోట లలిత - హైదరాబాద్. వి.రామలింగాచారి - యాదాద్రి, టి. వెంకటేశ్వర్లు, గట్టుపలి భారతి, టి. సుబ్రహ్మణ్యం - నెల్లూరు, ఎన్.వి.యస్. శర్మ, జి.వి.మురళి మోహన్, గెడ్డా విజయశ్రీ, వారణాసి సరస్వతి - తూ.గో., నేమాన సుభాష్ చంద్రబోస్ - విశాఖపట్నం, డి.ఎస్. స్ఫూర్తి, గడియారం రవీంద్ర - చిత్తూరు, కడలి ప్రకాశరావు - విజయనగరం, యస్.రాజు - కర్నూలు, కె. తిరుమలాచార్యులు, ఎ.కోటేశ్వరరావు - ప్రకాశం, పి. శివనందరావు - బెంగళూరు.

బహుమతి పొందిన విజేత : బి. ఇందుశేఖర్ - హైదరాబాద్.

పదరసం సమాధానాలను పంపవలసిన చిరునామా
పదరసం, జాగృతి వారపత్రిక, కాచిగూడ, హైదరాబాద్ - 27.

సాహిత్య నికేతన్

3-4-852 కేశవనిలయం, బర్హత్పురా, హైదరాబాద్ 500027, ఫోన్ : 040-27563236

చారిత్రక, సాంస్కృతిక, సామాజిక అవగాహన కలిగించే శాశ్వత విలువలుగల గ్రంథములు లభించు చోటు

డా॥ కేశవ బలిరాం హెడ్గేవార్ - రాకేష్ సిన్హా	- 295.00	స్వామి వివేకానంద స్ఫూర్తి - రోజుకోసూక్తి	- 50.00
శివాజీ స్వరాజ్యం నుంచి సురాజ్యం దాకా-అనిల్ మాధవ దవే	- 200.00	దీనదయాళ్ ఉపాధ్యాయ రాజనీతి సౌరభం	- 120.00
హిందూ స్వరాజ్యభానుడు శివాజీ-హెచ్.వి. శేషాద్రి	- 150.00	ఆర్థిక రంగం-దీనదయాళ్ ఉపాధ్యాయ ఆలోచనలు	- 90.00
వీరశివాజీగార్లు వినుర వివేకానందునిమాటలలోన	- 40.00	ఒక విజేత ఆత్మకథ - విపిజె అబ్దుల్ కలాం	- 125.00
హిందూనాగరికత ప్రాచీనత వైశిష్ట్యము ఇంద్రకంటి వెంకటేశ్వర్లు	- 100.00	ప్రకృతి వ్యవసాయం పాలేకర్ విధానం	- 300.00
ఆవరణ (నవల) ఎస్. ఎల్. బైరప్ప - అను:అరిపిరాల సువర్ణ	- 200.00	ప్రకృతి నేస్తాలు	- 150.00
మనం మరచిన పరమ వీరులు - చింతా రాజశేఖరరావు	- 125.00	మాటలతో ఆటలు - డా॥ వడ్డి విజయసారధి	- 20.00
అకుపచ్ఛ సూర్యోదయం-మన్యం వీరుడు అల్లూరిగార్	- 300.00	చిన్నారల చదువులు	- 30.00
దేశహితం కోసం సమైక్యతా స్వరం - డా॥ఆకావాది ప్రకాశరావు	- 75.00	డా॥అంబేద్కర్ ను ఎందుకుగౌరవించాలి? ఎలా అనుసరించాలి?	- 40.00
ఆకాశ దీపాలు - హైందవి	- 135.00	ఏమాతంది దేశం?.. డా॥వడ్డి విజయసారధి	- 10.00
ఎగ్జామ్ వారియర్స్ - సరోద్రమోదీ	- 200.00	విజ్ఞానప్రపంచంలో భారతీయుల పాత్ర	- 35.00
దేశభక్తి కథలు - కస్తూరి మురళీకృష్ణ, కోడిహళ్లి మురళీమోహన్	- 150.00	అక్షరకిరణ రవి- జాతీయ విప్లవ కవి జాషువా	- 40.00
ఛత్రపతిని నడిపించిన సమర్థత- కొంపెల్ల లక్ష్మీసమీరజ	- 125.00	పల్లెపల్లెను లేపి నిండు శక్తిని చూపి	- 40.00
రిజర్వ్ బ్యాంకు రాతిగోడల వెనకాల - దువ్వూరి సుబ్బారావు	- 150.00	- సంకలనం : అంగర త్రివిక్రమరావు	- 40.00
వేదాలలో వైజ్ఞానిక విశేషాలు - కుప్పా వేంకట కృష్ణమూర్తి	- 150.00	మంచిపనికి ఒక్కడున్నా తక్కువకాదు	- 50.00
వివేకానంద శిలాస్మారక కథ- ఏకనాథ్ రానడే	- 90.00	మూల సూత్రాలు - వి.వి. సుబ్రహ్మణ్యం	- 50.00
పథదర్శిని శ్రీరామకథ -మోసీజీ లక్ష్మీబాయి కేల్కర్	- 100.00	కథా సాహిత్యం	
భగత్ సింగ్ - ఎం.వి.ఆర్.శాస్త్రి	- 200.00	మనసు తడి ఆరనీకు - ఓం ప్రకాశ్ నారాయణ వడ్డి	- 90.00
ఏది చరిత్ర? - ఎం.వి.ఆర్.శాస్త్రి	- 220.00	పేలాగా, ఆనందడోలగా-టి.శ్రీవల్లీ రాధిక	- 150.00
ఇదీ చరిత్ర " "	- 180.00	తక్కువేమి మనకు? - టి. శ్రీవల్లీ రాధిక	- 90.00
వాల్మీకిరామాయణం-యథామూలానువాదము (7 కాండలు		కామధేను కథావీధి - చిట్టా దామోదర శాస్త్రి	- 40.00
-7 భాగాలు) -ఆచార్య పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడు	- 495.00	అమ్మ అజ్ఞానం - గుండు సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు	- 125.00
మహాభారత సారసంగ్రహము " "	- 450.00	History and Philosophy	
హిందూధర్మ సర్వస్వం -డా॥అన్నదానం చిదంబరశాస్త్రి	- 150.00	Useful and Interesting Anecdotes	- 250.00
భారతీయ వ్యక్తిత్వ వికాసం - కస్తూరి మురళీకృష్ణ	- 175.00	Modi, Muslims and Media -Madhu Kishwar	- 401.00
రహస్యభారతంలో ఆధ్యాత్మిక అన్వేషణ-పాల్ బ్రెంటన్	- 150.00	India'sGloriousScientificTradition - SureshSoni	- 150.00
విస్మృత సామ్రాజ్యం విజయనగరం -రాబర్ట్ హ్యూయల్	- 175.00	Liberation Struggle of Hyderabad	
తరతరాల భారతజాతి-చరిత్రలో వక్రీకరణలు -వాస్తవాలు		- Khanderao Kulakarni	- 160.00
- తంగేడుకుంట హెబ్బార్ నాగేశ్వరరావు	- 150.00	Glimpses of Hindu Genius - Ravi Kumar	- 100.00
భారతదేశాన్ని విచ్చిన్నం చేసే ప్రయత్నాలు -		Decolonising Hindu Mind - Koenraad Elst	- 495.00
- రాజీవ్ మల్హోత్రా, అరవిందన్ నీలకంఠన్	- 100.00	Bunch of Thoughts - Sri Gururji	- 225.00
ఇది స్వాతంత్ర్యమా? బానిసత్వమా? - రాజీవ్ దీక్షిత్	- 180.00	Dr.Keshav Baliram Hedgewar-Rakesh Sinha-	- 185.00
తెలుగునాట సమరసతా స్వరాలు -కె.శ్యాంప్రసాద్	- 180.00	Pandit Deendayal Upadhyaya - Ideology and	
ఇది జరగాల్సింది ఇలాగేనా - వడ్డి విజయసారధి	- 75.00	Perception (A Set of 7 Books)	- 560.00
విదళిత వృద్ధుల విరిసిన సౌరభం		The Tragic Story of Partition - H.V.Seshadri	- 100.00
(జాషువా, భీమన్నల కవితల పరిచయం) " "	- 25.00	Urban Naxals - Vivek Agnihotri	- 399.00
మన ఆరోగ్యం మన చేతులలోనే - యాన సర్వైరెడ్డి	- 99.00	RSS 360 - Ratan Sharda	- 499.00
మాతృవిజయం (జీజాబాయి కథ)-అడవి సూర్యకుమారి	- 40.00	Essential Writings of Dharampal	- 135.00

పై గ్రంథములతోపాటు భారతభారతి, నవయుగభారతి, గీతాప్రెస్ (గోరఖ్ పూర్), రామకృష్ణమఠం, తదితరసంస్థల ప్రచురణలు కూడా లభించును.

పై గ్రంథములకై ఈ దిగువ కేంద్రమును కూడా సంప్రదించవచ్చు.

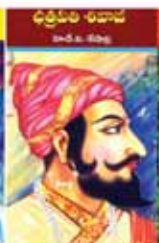
సాహిత్యనికేతన్, ఏలూరురోడ్, గవర్నరుపేట, విజయవాడ - 520002. ఫోన్ : 9440643348

తామెవరూ, ఎటువంటి ఘనచరిత్రకు వారసులూ
మన భావితరాలకు తెలియాలి గదా!
ఆ దృష్టితో రూపొందించినదే ఈ బాల పుస్తకమాల

భారత భారతి

భారత భారతి బాల పుస్తకమాలగా ఇప్పటికే వెలువడిన
166 పుస్తకాలు విడివిడిగా ఒక్కొక్కటి 15 రూపాయలు.
మొత్తం సెట్ 2150 రూపాయలకే లభిస్తుంది.

సాహిత్యనికేతన్

3-4-852, కేశవనిలయం,
బర్మాత్పురా, హైదరాబాద్ - 27.
దూరవాణి : 040-27563236

సాహిత్యనికేతన్

ఏలూరురోడ్, గవర్నరుపేట,
విజయవాడ - 2.
దూరవాణి : 9440643348

ASWINI®

మీ జుట్టు రాలటం మరియు చుండ్రులను నియంత్రించటం...

మాకు ఛాలెంజ్

కుమారి శ్రీలత గారు ఎంతో కాలంగా జుట్టు రాలే సమస్యతో బాధ పడుతుండేవారు. ఆమె చాలా ప్రోడక్టులు వాడారు కానీ ఏ ఫలితమూ కనిపించలేదు. చివరకు ఆమె అశ్వినీవారి జుట్టు రాలడాన్ని నియంత్రించడం అనే ఛాలెంజ్ ను స్వీకరించారు. మరి ఫలితం...

“అశ్వినీ వాడినాక చుండ్రు ఇంకా జుట్టు రాలడం, మునుపటికంటే బాగా తగ్గింది...”*

కుమారి శ్రీలత,
మెదక్, తెలంగాణ.

అశ్వినీ®

హెమామియో ఆర్క్ డి హెయిర్ ఆయిల్

Only pure coconut oil base
No mineral oil used
No preservative added

*Consumer's personal opinion

Customer Care Executive (Toll free) 1-800-8435599

customercare@aswini.com | www.aswini.com